

ZABLUDE O LJUDSKIM PRAVIMA U ISLAMU

شبهات حول حقوق الإنسان في الإسلام باللغة البوسنوية

Abd Ar-Rahman bin Abd Al-Kerim Aš-šiha

د. عبد الرحمن بن عبد الكريم الشيحة

Prijevod:

EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER (EIRC)

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

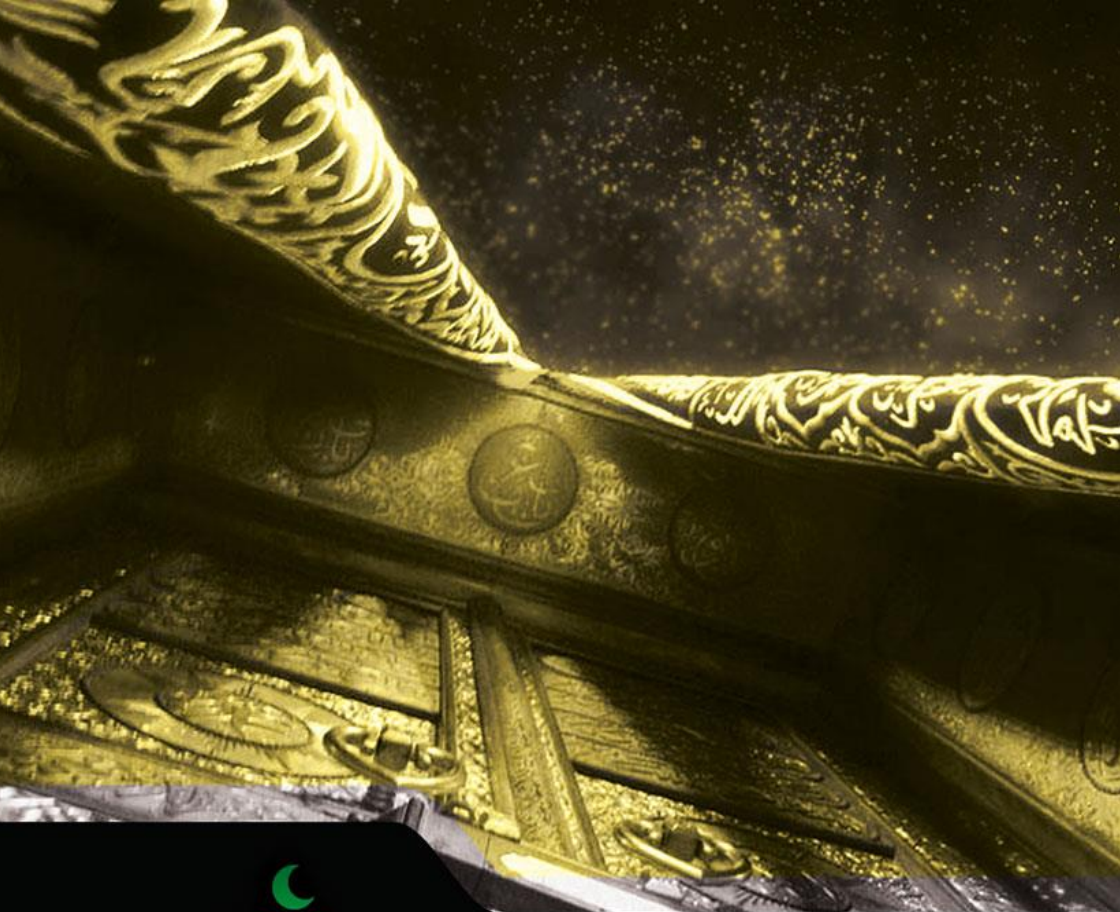
& Mustafa Gološ

Revizija:

Faris Dautović

WWW.ISLAMLAND.COM

ISLAMILAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM

ZABLUDE O LJUDSKIM PRAVIMA U ISLAMU

U IME ALLAHA MILOSTIVOG SAMILOSNOG

Sva hvala i zahvala pripadaju Allahu, Gospodaru svjetova i neka je salavat i selam na našeg vjerovjесnika Muhammeda, njegovu porodicu i sve njegove drugove.

A nakon toga...

PREDGOVOR

Svako ljudsko društvo mora imati prava i propise u skladu sa kojima članovi te zajednice obavljaju svoje poslove i odgovornosti, uživaju u miru, bezbjednosti i stabilnosti, a sve to garantuje njihovu lojalnost tom društvu. Na globalnoj sceni današnjice postoje tri tipa društva gdje u prvom slučaju pojedinac uživa svo poštovanje i ima prednost na račun zajednice kojoj je zabranjeno ugrožavanje njegove slobode. Pojedincu su data skoro neograničena prava što se negativno odražava na društveni život i biva razlogom propadanja i sunovrata društva u blato kriminala i gnusnih zločina. Ovo je karakteristično za kapitalizam. Drugi tip društva karakteriše poštovanje i davanje prednosti zajednici na račun pojedinca kome su volja i prava uskraćeni. U takvom društvu volja pojedinca je nebitna, lišen je svih prava osim onih koja mu zajednica ili predstavnici u državi dodijele. To su prava koja su u interesu zajednice i ovakav oblik društva se naziva komunizam. Treći tip društva je ono društvo u kojem se ne favorizuju ni pojedinac ni zajednica već se svakom daje pravo koje mu pripada. Pojedinac ima prava koja se odnose na društvo, a i društvo ima svoja prava koja se odnose na pojedinca. To su prava koja su u skladu sa okoklnostima i uvjetima, a ako dođe do sučeljavanja onda interesi zajednice imaju prioritet u odnosu na lične interese. U narednim

stranicama ćemo predstaviti prava čovjeka u okrilju islama zasnovana na Allahovoj s.v.t. knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika Muhammeda, neka je na njega Božiji mir i spas, dva glavna izvora u islamu. Ta prava žele od čovjeka da bude čovjek u pogledu svojih osobina i svog ophođenja prema drugima. U potpunosti sam siguran da je u sprovođenju, primjeni ovih prava i njihovom implementiranju u našoj stvarnosti sreća za čovječanstvo i da se na taj način može postići i ostvariti sve ono čemu društva i zajednice teže u pogledu bezbjednosti i prosperiteta jer ova prava nisu rezultat socijalnih iskustava i ideja, privremenih potreba ili političkih pravaca. Ono što me čini sigurnim po pitanju ove konstatacije je činjenica da onaj ko je uspostavio ova prava je Stvoritelj čovječanstva i ta prava su u interesu čovjeka i tiču se njegovog bivstvovanja. Islamski zakonodavni izvori, Kur'an časni i sunnet Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, su puni prava i odluka, a prvo od njih se odnosi na počast koja je ukazana ljudskome rodu u odnosu na ostale pa kaže Uzvišeni Allah s.v.t:

Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali; dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili. (Al-Isra' 70)

Ova počast podrazumijeva i zahtijeva da čovjek ima prava koja mu garantiraju opstanak, kontinuitet, slobodu i dat mu je svijet, kosmos na korišćenje uz obaveze namjesništva kako objašnjava Allah s.v.t:

On čini da jedni druge na Zemlji smjenjujete i On vas po položaju jedne iznad drugih uzdiže... (Al-An'am 165)

Ljudska prava u islamu ne traju samo za vrijeme života već se nastavljaju i nakon smrti. Jedno od prava čovjeka u islamu nakon svoje smrti je da bude ogasuljen (okupan), namirisano, umotano u bijele ćefine i da mu se klanja džezaza. Od Ebu

Hurejre se prenosi da je čuo Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas, da je rekao: **“Kada klanjate dženzu umrlome dovite za njega iskreno.”**¹ (Ebu Davud, Ibn Hibban) Dova treba biti iskrena uz prisutnost srca.

Također je zabranjeno povrjeđivanje i sakaćenje tijela (iskrivljivanje, sjećenje dijelova) na osnovu riječi Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas: **“Lomljenje kostiju umrlog je kao da to činite živom čovjeku.”** (Ebu Davud)

Zabranjeno je otkrivanje, iskopavanje i pljačkanje groba, kao i sjedenje ili gaženje istog, jer je Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Da neko od vas sjedne na žeravicu pa da mu izgori odjeću i stigne do kože bolje mu je nego da sjedne na kabur (mezar).”**² (Sahihu Muslim)

Također, jedno od prava čovjeka nakon smrti je zaštita njegove časti i zabrana spominjanja umrlog po lošem jer se prenosi da je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Spominjite vaše umrle po dobru, a ono loše o njima izbjegavajte.”**³ (Ebu Davud, Tirmizi, Hakim, Bejheki – hadis je daif)

Porodica i rođaci su dužni da mole i dove za oprost i milost prema svom umrlom, a oporuke i dugove da podmire, jer je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao čovjeku koji ga je pitao: **“O Allahov Poslaniče, šta mogu učiniti od dobročinstva prema mojim roditeljima nakon njihove smrti?”** Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, mu odgovori: **“Moli se i traži oprost za njih, podmiri njihove dugove, čuvaj rodbinske veze koje su oni čuvali i poštuji njihove prijatelje.”**⁴ Misli se na dugove i oporuke ako su ih

¹ Sunen Ebi Davud 3. dio, 210. strana, broj hadisa 3199.

² Sahihu Muslim 2. dio, 667. strana, broj hadisa 971.

³ Sunen Ebi Davud 4. dio, 275. strana, broj hadisa 4900.

⁴ Sunen Ebi Davud 4. dio, 336. strana, broj hadisa 5142.

imali prije smrti. Hadis bilježe Ebu Davud, Ibn Madže, Ibn Hibban, Hakim, sened hadisa je vjerodostojan, a šejh Albani ga je ocijenio slabim.

Onaj ko bude čitao o ovim pravima možda će naći da se na ta ista prava pozivaju neke organizacije i institucije poput organizacija za ljudska prava i sl. Međutim, ono sa čim je islam došao prethodilo je ovim organizacijama i uređenjima prije više od 14 vijekova.

Znajući da su prava koja su usvojile organizacije manjkava i nepotpuna, jer u većini slučajeva nisu uspostavljena radi zaštite čovjeka kao čovjeka već da bi se on iskoristio, radi eksploatacije njegove snage i potencijala u ostvarivanju određenih ciljeva, sitnih ličnih ili lokalnih interesa. Dokaz ovome jeste to što se veliki broj ovih prava krši prema većini ljudi u provincijama. Paralelno sa tim zapazit ćemo klonulost i indolentnost prema flagrantnom kršenju prava od strane upravo onih država koje se hvale i diče zaštitom prava. Uzrok njihovog nereagiranja na kršenje prava nije u tome što one to ne mogu promijeniti već su to njihovi interesi koji ih sprječavaju da se miješaju u unutrašnje stvari i poslove država.

Ljudska prava u islamu ne trpe indolentnost i dodvoravanje. Kada je Omer bin Hattab bio obaviješten o prelasku na islam arapskog kršćanskog kralja Džeble, obradovao se njegovom prelasku na islam, a zatim ga pozvao da ga vidi u Medini. Kaže se čak da je on zatražio dozvolu da dođe što mu je Omer, r.a., i dozvolio. Kada je stigao u Medinu kršćanski kralj je ušao kod Omera r.a. nazvao mu selam, a Omer r.a. mu je izrazio dobrodošlicu pokazao mu da sjedne pored njega. Te godine su zajedno obavili hadždž i dok je kralj tavafio oko Ka'be jedan čovjek iz plemena Benu Fazzarah je zgazio kraljev ogrtač koji se olabavio, a Džebla je udario ovog čovjeka rukom i slomio mu nos. Neki kažu da mu je iskopao oko. Zatim se čovjek iz

plemena Benu Fezzarah žalio Omeru, r.a., i tražio svoje pravo, a sa njim je bio i veliki broj njegovih saplemenika. Omer bin Hattab ih je suočio pa je Džebila priznao krivicu. Reče Omer, r.a., kralju Džebli da ovaj čovjek ima pravo kod (na odmazdu) njega na šta je kralj rekao – Kako? Ja sam kralj, a on je običan čovjek, beduin!?! Omer, r.a., odgovori – U islamu ste obojica jednaki i nemate prednosti jedan nad drugim osim po bogobojaznosti. Kaže Džebila – Mislio sam da ću u islamu biti još jači i ugledniji nego što sam bio u džahilijetu (periodu prije islama). Omer, r.a., mu reče – Ostavi se toga, nego vidi da vratiš pravo ovom čovjeku kako bi on bio zadovoljan. Reče Džebila – Onda se ja vraćam kršćanstvu. Omer kaže – Ako se vratiš kršćanstvu bićeš pogubljen. Kada je Džebila vidio da je Omer bio ozbiljan reče – Razmisliću o ovome večeras i udalji se od Omera r.a. Kada je pala noć vratio se svome narodu i sa onima koji su mu se pokoravali otišao u Šam, a zatim u Bizantiju kod Herakla u Konstantinopolj. Herakle mu je ukazao dobrodošlicu i dao mu veliku nagradu, poklone i učinio ga svojim saradnikom i prijateljem.⁵

Islam se suprostavlja zaštiti ličnih prava na račun drugih i otklanja nepravdu od potlačenih. Rekao je Uzvišeni allah:

A zašto se vi ne biste borili na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: "Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika i Ti nam podaj onoga ko će nam pomoći!" (An-Nisa' 75)

Ova prava su zagarantovana i muslimanima i nemuslimanima. Rekao je Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: „Ne činite nasilje nad onima sa kojima imate sporazum (koji su pod zaštitom islamske države, plaćaju džizju), ne omalovažavajte ih, ne

⁵ Ibn Kesir El-bidaje ven-nihaje – 8.dio, 64. strana

optjerećujte ih preho njihovih mogućnosti, ne uzimajte od njih ništa bez njihovog dopuštenja, a onaj ko to prekrši ja ću biti njegov tužilac na Sudnjem danu.“ (Bilježe ga Ebu Davud i Bejheki, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim)

Također je kazao Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: „**Ne činite nasilje nad onima sa kojima imate sporazum (koji su pod zaštitom islamske države, plaćaju džizju), ne omalovažavajte ih, ne optjerećujte ih preho njihovih mogućnosti, ne uzimajte od njih ništa bez njihovog dopuštenja, a onaj ko to prekrši ja ću biti dokaz protiv njega na Sudnjem danu. Zatim je Allahov poslanik pokazao prstom na svoje grudi pa nastavio – Onome ko ubije nekoga ko je u Allahovoj i zaštiti Njegova Poslanika, Allah će mu zabraniti da osjeti miris dženneta iako se on prostire na razdaljini od 70 godina hoda.“**⁶

Primjena ljudskih prava koja je islam propisao u muslimanskim državama usko je povezana sa vjerom i sprovodi se u onoj mjeri u kojoj se sprovodi sama vjera i njeni propisi. Ima onih koji bi da sprovode i žive po islamu u cjelosti, ima onih koji od islama uzimaju ono što odgovara njihovim interesima i ciljevima, a ima i onih koji se kriju iza islama kako bi mu naudili i iskrivili ga. Zbog toga onaj ko je razuman, korektan i logički razmišlja, a naročito od nemuslimana, kada želi dati sud o islamu i ljudskim pravima u okviru njega treba da ga posmatra kao poseban program i put, neovisan sistem koji nema veze sa djelima pojedinaca, skupina ili država zato što primjena ovih prava u islamskome svijetu, kao što smo prethodno spomenuli, srazmjerna je primjeni i pridržavanju vjerskih (šerijatskih) propisa u ovim državama. Program i kada je dobar dešavaju se propusti u samoj primjeni jer se u praksi uvijek događaju manjkavosti. Spomenućemo sljedeći primjer:

⁶ Sunenul-Bejheki 9. dio, 205. strana, broj hadisa 18511.

ako bi neka osoba koja se pripisuje islamu, imala pri sebi sve najgore osobine poput laži, pronevjere, prevare, obmane, izdaje i sl., Da li bi to značilo da islam sa svojim programom poziva i odobrava tako loše osobine? Najvažnije u ovoj situaciji je vratiti se na izvorna i ispravna učenja islama kako bi čovjek na pravi način spoznao islam i savršenost Allaha Uzvišenog. A što se tiče nedostataka i mahana, one nisu svojstvene samo muslimanima već cijelome čovječanstvu i javljaju se podjednako u svim aspektima života, kako svakodnevnom tako i u vjerskom i društvenom.

ISLAM I BRIGA ZA OBEZBJEĐIVANJEM OSNOVNIH POTREBA

Islam nastoji i teži zdravom društvu putem obezbjeđivanja i garantiranja osnova koje će poslužiti da članovi tog društva u potpunosti ostvare svoja prava u njemu kako bi uživali u blagodatima udobno i spokojno, udisali slobodno vazduh daleko od robovanja ljudima i kako bi vodili normalan život uživajući sva šerijatska prava. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: „**Vaša krv, vaš imetak i vaša čast su sveti kao što su sveti ovaj dan, ovaj mjesec i ovaj grad.**“⁷

Islam nastoji formiranju društva u kome su osigurani:

1. Bezbjednost u svim oblicima:

- Bezbjednost imetka. Rekao je Uzvišeni Allah:

O vjernici, jedni drugima na nedozvoljen način imanja ne prisvajajte – ali, dozvoljeno vam je trgovanje uz obostrani pristanak... (An-Nisa' 29)

- Bezbjednost časti. Kaže uzvišeni:

One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi. (An-Nur 4)

- Bezbjednost života. Kaže Allah s.v.t:

Reci: "Dođite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Njemu nikoga ravnim ne smatrate, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo – ne približujte se nevaljalštinama, bile javne ili tajne; ne ubijajte onog koga je Allah zabranio ubiti, osim kada

⁷ Buhari, 10. dio, Fethul-bari 568. strana, broj hadisa 6043.

to pravda zahtijeva – eto, to vam On preporučuje da biste razmislili. (Al-An'am 151)

- Bezbjednost i očuvanje razuma. Rekao je poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Sve ono što opija spada u alkohol, a sve vrste alkohola su haram (zabranjeni).”**⁸

Nije dozvoljeno zastrašivati ljude niti širenje straha među njima bilo prijetnjama ili govorom. Prenosi se da je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Onoga ko uplaši vjernika Allah neće zaštititi strahota Sudnjega dana.”**⁹ (Bilježi ga Taberani, a šejh Albani ga je ocijenio slabim u djelu “Daiful-džami” broj 5362)

Također nije dozvoljeno pokazivati oružjem prema ljudima. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Neka niko od vas ne pokazuje oružjem ka svome bratu, jer ne zna da li će šejtan upravljati njegovom rukom i tako ga strovaliti u vatru.”**¹⁰ Muttefekun alejh

“Upravljati njegovom rukom” znači pričiniti mu lijepim mogućnost udarca, što može dovesti do ostvarivanja istog, a to vodi neredu. “Strovaliti u vatru” je metafora koja ukazuje na veliki grijeh zbog kojeg će ući u vatru.

Islam želi mirno društvo u kojem će čovjek moći da putuje, posluje i zarađuje po Allahovoj zemlji. Zbog toga su i propisane kazne u islamu kako bi se sankcionisao onaj ko pokuša da ugrozi mir i stabilnost islamskog društva.

2. Obezbjedivanje hrane u društvu, a to se ogleda u sljedećem:

⁸ Sahihu Muslim, 3. dio, 1588. strana, broj hadisa 2003.

⁹ Taberani – Et-tergibu vet-terhib.

¹⁰ Sahihul-Buhari 6. dio, 2592. strana, broj hadisa 6661.

- Obezbijediti posao za radno sposobne kako bi podmirili svoje potrebe i udovoljili svojim željama kroz podsticanje ljudi na rad. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Da neko od vas uzme uže pa na svojim ledima donese tovar drva pa ih proda, to mu je bolje nego li da moli od ljudi, dali mu oni nešto ili ga odbili.”**¹¹

- Zbrinjavanje i snabdijevanje iz bejtulmala (državne kase) onih koji su nesposobni za privređivanje zbog bolesti i starosti, kao i onih koji su izgubili porodicu, tj. svoje hranioce. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Ko ostavi imetak, taj imetak pripada njegovoj porodici, a ko ostavi kakav dug ili porodicu bez imetka , ja ću se brinuti o dugu i o njima, jer sam ja staratelj vjernika.”** Hadis je sahih, bilježe ga Ahmed i Muslim.

- Obavezna sadaka za siromašne i uboge u muslimanskom društvu jer oni imaju pravo i na propisani zekat kojeg daju bogati muslimani. Zekat je osnovni princip društvene solidarnosti u islamu, a uzima se od bogatih i daje se siromašnima, jer je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao Muazu ibn Džebelu kada ga je poslao u Jemen: **“...i obavijesti ih da im je Allah naredio da izdvajaju zekat iz svojih imetaka koji se uzima od bogatih i daje se siromašnima.”**¹²

- Dobrovoljna sadaka koju musliman daje drage volje kako bi podmirio potrebe svoga brata, pokoravajući se naredbi Allaha s.v.t. i tražeći Njegovo zadovoljstvo. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“O ljudi! Širite selam, čuvajte (spajajte) rodbinske veze, hranite siromašne, klanjajte noću dok ljudi spavaju – ući ćete u džennet s mirom.”** Tirmizi, sahih.

¹¹ Sahihul-Buhari 2. dio, 535. strana, broj hadisa 1402.

¹² SahihulBuhari 2. dio, 505. strana, broj hadisa 1331.

Također je rekao: **“Ko otkloni mu’minu (vjerniku) od dunjalučkih teškoća, Allah će njemu otkloniti neku od teškoća Sudnjega dana. A ko olakša onome ko je u nevolji, Allah će njemu olakšati na ovom i na budućem svijetu. A ko sakrije sramotu muslimana, Allah će sakriti njegovu sramotu na ovom i na budućem svijetu. Allah pomaže svome robu onoliko koliko on pomaže svome bratu.”** (Bilježi ga Muslim)

Također je kazao Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Najdraži ljudi Allahu su najkorisniji narodu (od kojih narod najviše koristi ima). Najdraže djelo Allahu jeste:**

- ona radost i veselje koju uneseš u nekog muslimana,
- ili da mu otkloniš neku nedaću i brigu,
- ili da otkloniš od njega glad (tj. da ga nahraniš),
- ili da mu podmiriš neki njegov dug.

- Da budem tu sa svojim bratom koji je u potrebi i nedaći nekoj draže mi je nego da provedem mjesec dana u i’tikafu u ovom mesdžidu (tj. Poslanikovoju džamiji u Medini).

- Ko suzbije svoju ljutnju i strpi se u momentima ljutnje, Allah će mu prikriti njegove mahane.

- A ko sakrije i neutrališe svoj bijes onda kada je u mogućnosti da ga ispolji, Allah će mu ispuniti srce zadovoljstvom na Sudnjem danu.

- Ko bude sa svojim bratom u nedaći i potrebi dok je ne stabilizira (tj. otkloni i neutrališe), Allah će stabilizirati i ojačati njegova stopala na Dan kada će stopala nestati i propasti. Doista loš ahlak (ponašanje) kvari djela kao što sirće kvari med." Sahihul-džami’

- Žestoka prijatnija onome ko se ne brine i ne interesira za stanje svoje braće muslimana. Rekao je Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: **“Niko od vas neće biti pravi vjernik**

sve dok svome bratu ne bude želio ono što želi sebi.”
Muttefekun alejh.

3. Obezbjediti obrazovanje i učiniti ga dostupnim. Rekao je Uzvišeni Allah:

Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. (Al-Mudžadila 11)

Obrazovanje i studiranje u islamskom društvu nije samo pravo svakog pojedinca već je i obaveza. Obavezno je učiti i studirati ono čime se bavimo, bilo da se radi o vjerskim ili dunjalučkim stvarima i poslovima, a na državi je da obezbjedi i omogući sve uslove i sredstva kako bi pomogla u tome. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Traženje znanja je obaveza svakog muslimana.”**¹³ Sahihul-džami’: 3913, Sahihut-tergibi vet-terhib: 72.

Islam smatra svaku vrstu truda i napora uloženog u traženje znanja, studiranje, podučavanje jednim od puteva ka džennetu. Rekao je Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **„Ko krene putem sticanja i traženja znanja Allah će mu olakšati put ka džennetu.“**¹⁴

U islamu je skrivanje znanja i njegovo neširenje od najsrtože zabranjenih stvari i na tako nešto se upozorava pa je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **„Ko bude skrivao znanje Allah će mu na Sudnjemu danu staviti uzde od vatre.“**¹⁵ („staviti uzde“ znači da će mu Allah zabraniti da govori tako što će mu na usta staviti uzde od vatre)

4. Obezbjedena zdravstvena zaštita i liječenje i to u sljedećim aspektima:

¹³ Sunenu Ibn Madže 1. dio, 81. strana, broj hadisa 224.

¹⁴ Sahihu Muslim 4. dio, 2074. strana, broj hadisa 2699.

¹⁵ Sahihu Ibn Hibban 1. dio, 298. strana, broj hadisa 96.

- Zabrana svega onoga što narušava ljudsko zdravlje kao što je konzumiranje alkohola i droge. Rekao je Allah Uzvišeni:

O vjernici, vino i kocka i kumiri i strjelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. (Al-Maidah 90)

- Zabrana konzumiranja strvine, krvi i svinjskog mesa. Rekao je Uzvišeni:

Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime, i što je udavljeno i ubijeno; i što je strmoglavljeno, i rogom ubodeno, ili od zvijeri načeto – osim ako ste ga preklali – i što je na žrtvenicima žrtvovano, i zabranjuje vam se gatanje strjelicama. To je porok! (Al-Maidah 3)

- Zabrana nemorala poput homoseksualizma, bluda i lezbejstva. Kaže Allah s.v.t:

I što dalje od bluda, jer to je razvrat, kako je to ružan put! (Al-Isra' 32)

- Zaštita društva, informisanje i pravovremeno izvještavanje putem sredstava zdravstvene zaštite, izoliranje ili stavljanje u karantin, kako unutar tako i vani, u slučaju zaraznih bolesti. Rekao je Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Ako čujete da se pojavila kuga u nekoj, zemlji ne ulazite u nju, a ako se u njoj zadesite, ne izlazite iz nje.”**¹⁶

Lična zaštita se podrazumijeva jer je rekao Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Onaj ko je bolestan nek se ne miješa sa zdravima.”**¹⁷

Sve što je prethodno spomenuto je obaveza svakog čovjeka. Rekao je Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas:

¹⁶ Sahihul-Buhari 5. dio, 2163. strana, broj hadisa 5396.

¹⁷ Sahihul-Buhari 5.dio. 2177, broj hadisa 55437.

“Ko osvane spokojan u svojoj zajednici, zdravog tijela i ima hrane za dan i noć, kao da je sakupio dunjaluk (ovaj svijet).“¹⁸ Sahihul-džami’

¹⁸ Sunenu Tirmizi 4. dio, 574. strana, broj hadisa 2346.

JEDNAKOST U ISLAMU

Islam je poradio na uklanjanju svega onoga što može rezultirati nejednakost i razlike među članovima muslimanskog društva, bilo da se radi o porijeklu, boji kože, naciji ili jeziku. Kaže Allah s.v.t:

O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. (An-Nisa' 1)

Na ovaj način će svi pripadnici zajednice uživati svoja propisana prava, svaki pojedinac će se osjećati jednakim i nema specijalnih prava za neke skupine u odnosu na druge. Rekao je Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: **“O ljudi! Vaš Gospodar je jedan, od istog ste oca i nema prednost arap nad nearapom, niti nearap nad arapom, pripadnik crvene rase nema prednost nad pripadnikom crne i obratno, osim po bogobožnosti.”**¹⁹ Sahih

Korijen i porijeklo ljudskoga roda u islamu je jedan i nema mjesta za bilo kakvu oholost i uzdizanje na račun porijekla, ni za potcjenjivanje, prezir ljudi i ugrožavanje njihovih prava. Rekao je Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: **“O ljudi, Allah je od vas otklonio džahilijetske običaje, veličanje i hvalisanje na račun svojih predaka. Postoje dvije vrste ljudi: bogobožni, koji su najugledniji kod Allaha i oholi, koji nemaju nikakvu vrijednost kod Allaha. Svi ljudi su sinovi Adema, neka je na njega Božiji mir i spas, a Allah je Adema stvorio od zemlje.”**²⁰ Sahih – “As-sahiha”: 2803

Islam ne toleriše nepravdu, nejednakost i oholost na račun boje i nacionalne pripadnosti i ono što se u današnje vrijeme naziva

¹⁹ Musnedu imama Ahmeda 5.dio, 411.strana, broj hadisa 23536

²⁰ Sunenu Tirmizi 5.dio, 389.strana, broj hadisa 3270

rasizmom. Jevreji i kršćani smatraju da su oni iznad ostalih ljudi i to Allah s.v.t. pojašnjava, a također kaže i da su svi ljudi isti, da nema razlike među njima, osim po bogobožnosti:

I jevreji i kršćani kažu: "Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi." Reci: "Pa zašto vas onda On kažnjava zbog grijehova vaših?" A nije tako! Vi ste kao i ostali ljudi koje On stvara. (Al-Maidah 18)

Od Ma'rur bin Suvejda se prenosi da je rekao: **“Vidio sam Ebu Zerra El-Gifarija, a na njemu i njegovom slugi je bila podjednako lijepa odjeća. Upitali smo ga o tome pa je on odgovorio: “Grdio sam jednog čovjeka pa se on požalio na mene Poslaniku, neka je na njega Božiji mir i spas, a Vjerovjesnik, neka je na njega Božiji mir i spas, mi je rekao: “O Ebu Zerre, jesi li ga grdio zbog njegove majke? Doista si ti čovjek u kome ima džahilijetskih osobina. I vaše sluge su vam braća, Allah ih je učinio podređenim vama. Ko ima slugu neka ga nahrani od onoga što i sam jede, neka ga odjene kao što i sebe oblači (istom vrstom odjeće), ne optjecujte ih preko njihovih mogućnosti, a ako ih zadužite nečim što nisu u stanju uraditi, pomozite im.”** Buhari

Kada je riječ o ibadetu ljudi, također vlada jednakost između bogatog i siromašnog, nadređenog i podređenog, bijelca i crnca, uglednika i skromnoga. Ne postoje posebne naredbe i zabrane koje se odnose na samo određene skupine. Svi su pred Allahom isti, kaže Allah s.v.t:

Ko čini dobro, u svoju korist čini, a ko radi zlo, na svoju štetu radi. – A Gospodar tvoj nije nepravedan prema robovima Svojim. (Fussilat 46)

U oblasti šerijatskog suda i primjene kazni svi su ljudi jednaki i ne postoje posebne kazne za pojedine skupine. Dakle, nijedna

skupina nije povlašćena u odnosu na drugu. Od Aiše r.a. se prenosi da su se Kurejšije zabrinule za jednu uglednu ženu iz plemena Mahzum, koja je počinila krađu, pa su rekli: “Ko će stati u njenu zaštitu kod Allahovog Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas,? Rekoše: “A ko bi se usudio da to učini osim Usame bin Zejda zbog poslanikove ljubavi prema njemu. Usame bin Zejd je razgovarao sa Poslanikom, neka je na njega Božiji mir i spas,, a on mu reče: “Zar se zalažeš da se ne izvrši jedna od Allahovih kazni? Zatim je Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, ustao i obratio se ljudima: “Doista su oni prije vas propali zato što kada bi ukrao neko od uglednika prošao bi nekažnjeno, a kada bi ukrao neko od slabih nad njim bi sproveli kaznu. Tako mi Allaha, kada bi Fatima, moja ćerka, ukrala odsjekao bih joj ruku.”²¹

Svi polažu podjednaka prava na nacionalna bogatstva i resurse. Ovdje se misli na imetak iz državne kase muslimana, a ne na ono što pojedinci dobijaju kao plate za poslove koje obavljaju. Jedne prilike je Ebu Bekr, prvi halifa nakon Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas, dijelio poklone muslimanima podjednako, pa mu bi rečeno: “O halifo Allahovog Poslanika, ti si ovo podijelio svima podjednako, a među ljudima ima onih koji su prije primili islam, pa zašto njima nisi dao prednost zbog toga? Ebu Bekr odgovori: “Što se toga tiče, nije mi poznato, to je nešto za šta Allah nagrađuje. U ovome mora biti zastupljena jednakost prema svima, a oni koji su radili zarad Allaha, kod Njega ih čeka nagrada. Na ovaj imetak imaju pravo i dobročinitelji i grješnici, bez obzira na njihova djela.”²²

²¹ Sahihul-Buhari 3. dio, 1282. strana, broj hadisa 3288.

²² Ebu Ja'la “Al-ahkamu sultanija“ 222. strana.

Svaki pojedinac, član muslimanskog društva ima pravo da koristi dobra koja je Allah dao na ovome svijetu i kosmosu, a na islamskoj državi je da obezbjedi načine i prilike za organizovano iskorištavanje ovih bogatstava i resursa, bez mogućnosti monopola od strane onih koji rade na samoj eksploataciji. Rekao je Allah s.v.t:

On vam je Zemlju pogodnom učinio, pa hodajte predjelima njezinim i hranite se onim što On daje, Njemu ćete poslije oživljenja odgovarati. (Al-Mulk 15)

U islamu, kada je riječ o ljudskim vrijednostima, vlada jednakost među svima i nema razlike, suprotnosti niti pristrasnosti. Što se tiče ovosvjetskih stvari, razlika i disparitet su na strani onih koji rade u odnosu na one koji su lijenji, kao i na strani dobrih i časnih u odnosu na one koji šire nered. Rekao je Uzvišeni:

Svima će pripasti nagrada ili kazna, već prema tome kako su postupali, jer je Gospodar tvoj bdio nad onim što su radili. (Al-An'am 132)

ISLAM I ČUVANJE OSNOVNIH POTREBA

Islam je došao da usavrši šerijate prije njega, a Poslanik islama, Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas, je pečat svih poslanika i vjerovjesnika prije njega neka je mir na sve njih. Kao i prethodni šerijati (vjerozakoni), islam teži da obezbjedi i osigura osnovne potrepeštine za miran život i njegov opstanak, kao na primjer:

Čuvanje vjere

Vjera je ubjeđenje koje počiva na principima i vrijednostima koje organizuju život pojedinaca i društva. Neka od tih ubjeđenja su čisto duhovne prirode, a neka se suprotstavljaju zdravom razumu i prirodi na kojoj je čovjek stvoren i manifestuje se kroz nekakav “civilizirani” smisao ili trend. Ovdje mislim na vjerovanja koja se ogledaju u upućivanju dova svecima i obožavanju stvorenja o čemu i Allah s.v.t. govori:

Neki pored Njega božanstva prihvaćaju koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena... (Al-Furkan 3)

Jedno od vjerovanja je i slijeđenje strasti, udovoljavanje nagonima i prohtjevima. To je materijalizam u kome je materija sveta, a sve drugo se odbacuje i odbija. Naš Gospodar Uzvišeni nas je obavijestio o tome, pa kaže:

Reci ti Meni ko će uputiti onoga koji je strast svoju za boga svoga uzeo... (Al-Džasijah 23)

Od ovih vjerovanja je ono koje je istovremeno i duševno i materijalno, a to je islam koji ne razdvaja dušu i tijelo već između njih uspostavlja čudesnu ravnotežu kako ne bi došlo do toga da jedna od ove dvije stvari čine nepravdu drugoj. Islam naređuje brigu o duši i tijelu podjednako, a zabranjuje sve ono što škodi i duši i tijelu. Kaže Allah s.v.t.:

Nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovome svijetu i čini drugima dobro, kao što je Allah tebi dobro učinio. (Al-Qasas 77)

Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovome i na onome svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju! (Al-Bakarah 201)

Islam je dakle i religija i država istovremeno. To je vjera kojom je Allah zadovoljan da bude poslednja vjera i pečat svih vjera čitavom čovečanstvu, i on je sredina koja se ne suprotstavlja zdravoj prirodi na kojoj je čovjek stvoren. Društvo koje je prihvatilo islam ima obavezu da ga čuva i vodi brigu o njemu kroz društvene (misionarske) aktivnosti i predstavljanje islama na najljubazniji način lijepom riječju i ophođenjem i na taj način se pokoravati riječima Allaha s.v.t:

A ljudima lijepe riječi govoriti i molitvu obavljati i zekat davati... (Al-Bakarah 83)

Islamski principi pozivaju i štite islam kroz ono što sadrže i promoviraju u smislu dobra, pravde, ljubavi i samilosti i to su principi koji izgrađuju primjernu zajednicu i kojima teži svaki čovjek, nastoji da ih postigne i živi pod okriljem istih.

Načini i sredstva čuvanja vjere

1. Naređivanje sljedbenicima islama da vode računa o čuvanju vjere kroz ispravno učenje i interpretiranje daleko od pretjerivanja, ekstremizma, popuštanja (zanemarivanja naredbi i propisa), radeći u skladu sa riječima Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Allah me nije poslao da otežavam i grubo postupam, već da podučavam i olakšavam.”** Muslim

2. Naređivanje sljedbenicima islama da ne izazivaju neprijateljstvo prema islamu tako što će ljudima nametati vjeru silom i prinudom. Rekao je Uzvišeni:

I reci: "Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće – neka vjeruje, a ko hoće – neka ne vjeruje!" Mi smo nevjernicima pripremili vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti.

(Al-Kahf 29)

3. Naređivanje sljedbenicima islama da ne požuruju rezultate i plodove dostavljanja vjere drugima. Kaže Uzvišeni:

Mi ti objavljujemo Knjigu zbog svih ljudi – samu istinu; onaj ko bude išao Pravim putem – sebi će koristiti, a onaj ko bude išao stranputicom – sebi će nauditi, ti nisi njima tutor. (Az-Zumar 41)

4. Sljedbenici islama se moraju pridržavati propisa vjere i njegovih učenja kojima pozivaju ljude i primjenjivati ih u praksi kako bi bili ispravni misionari i na taj način čuvali i odgajali generacije u islamu. Također, naređeno je pozivanje ljudi u vjeru i dobrim djelima, kako bi se ahlak i moral popravili. Zato kaže Allah s.v.t. kritikujući one čija se djela ne podudaraju sa njihovim riječima:

Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate... (Al-Bakarah 44)

5. Sljedbenici islama moraju biti milostivi prema svim ljudima jer je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Milostivima će se smilovati Najmilostiviji. Budite milostivi prema onima koji su na Zemlji da bi vam se smilovao Onaj koji je na nebu.”** Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi. Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u djelu “Sahihul-džami’: 3522”, i “As-sahiha: 925”

Sa svim ljudima treba postupati ljubazno jer je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Želi ljudima ono što želiš sebi bićeš musliman.”** Tirmizi (sahih), “As-sahiha: 72

6. Slijedi velika nagrada zbog upoznavanja ljudi sa islamom i pozivanja u njega, zato što kroz islamska učenja ljudi osjete blagodat društvenog mira i spokoja i duševne stabilnosti kojoj teži cijelo čovječanstvo. Rekao je Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Da Allah uputi jednog čovjeka na put islama tvojim sebebom, bolje ti je od crvenih deva.”** Muttefekun alejh (Crvene deve su bili najvrjedniji imetak kod arapa)

Zaštita i čuvanje vjere je doktrina koja je propisana i u prijašnjim vjerezakonima.

ZAŠTITA ŽIVOTA

Ljudski život u islamu je veoma skup i zaštićen i pripada mu posebno mjesto. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Tako mi onoga u čijoj je ruci moja duša, ubistvo vjernika je teži grijeh kod Allaha nego cijeli dunjaluk.”**²³ Ibn Madže, Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u “Sahihul-džami’: 5078”, “Sahihut-tergibu vet-terhib: 2438”

Islam štiti ljudski život na sljedeće načine:

- Zaštita ljudskog života od drugih, jer je islam propisao odmazdu i naredio da se ubije ubica koji je namjerno počinio ubistvo u slučaju da staratelj ubijenog neće da oprostite, a kada je riječ o nenamjernom ubistvu islam je propisao krvarinu i otkup u vidu oslobađanja roba. Onaj ko ne nađe roba da oslobodi dužan je postiti dva mjeseca uzastopno, a ako to nije u stanju, onda treba nahraniti 60 siromaha. Sve ovo je propisano kako bi se sačuvao i zaštitio život pojedinaca i grješne duše odvratile od ubistva, jer onaj ko zna da će biti ubijen ako nekoga ubije odustaće od tog zla. Kada kazna za ubistvo ne bi

²³ Sunenu Nesai, 7. dio, 82. strana, broj hadisa 3986.

bila odmazda (ubistvo ubice) onda ne bi bilo ni sprečavanja i ostavljanja tog zla. Analogno tome, sve kazne koje je islam propisao su najefikasnije i njihova svrha je zaštita čovjeka i njegovih prava.

- Rekao je Allah s.v.t:

U odmazdi vam je – opstanak, o razumom obdareni, da biste se ubijanja okanili! (Al-Bakarah 179)

Za zločin namjernog ubistva islam nije propisao samo ovosvjetsku kaznu, već i ahiretsku, kaznu na budućem svijetu koja se ogleda u Allahovoj srdžbi i žestokom kažnjavanju. Kaže Uzvišeni:

Onome ko hotimično ubije vjernika kazna će biti – Džehennem, u kome će vječno ostati; Allah će na njega gnjev Svoj spustiti i prokleće ga i patnju mu veliku pripremiti. (An-Nisa' 93)

- Zaštita čovjeka od njega samog, tj. zla duše koja je sklona zlu. Obaveza čovjeka je da svoju dušu usmjerava, jer je islam to učinio obaveznim:

1. Ne željeti joj propast, jer ona nije vlasništvo čovjeka već mu je samo povjerenja i data od Allaha Uzvišenog i ne smije se žrtvovati osim na Njegovom s.v.t. putu. Islam je zabranio samoubistvo, pa Uzvišeni kaže:

I jedni druge ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv. (An-Nisa' 29)

2. Duši se moraju dati prava koja joj je Allah propisao i ne smije joj se činiti nepravda niti je lišavati onoga što joj je Allah dozvolio od jela, pića, odjeće i ostalih dozvoljenih stvari. Rekao je Uzvišeni:

Reci: "Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela? (Al-A'raf 32)

Međutim, uživanje u ovim blagodatima treba biti u skladu sa šerijatom, bez rasipanja i oholosti.

Kaže Allah s.v.t:

O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete molitvu obaviti! I jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeruju. (Al-A'raf 31)

U islamu nije potrebno zanemarivanje i kažnjavanje tijela, niti mu treba uskratiti ono što mu je dozvoljeno pa makar to bilo i na polju ibadeta prema Allahu s.v.t. Od Enesa bin Malika se prenosi da je rekao: **“Trojica ljudi su došli kućama žena Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas, i pitali ih o ibadetu poslanikovom. Kada su čuli kakav je bio ibadet Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas,, rekoše: „Gdje smo mi naspram Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas,, a njemu su oprošteni svi grijesi i oni prije i oni poslije?!“ Jedan od njih reče: „Ja ću stalno da klanjam“, drugi reče: „Ja ću uvijek postiti“ (svaki dan postiti od sehura do iftara), a treći kaže: „Ja se nikada neću ženiti.“ Kada je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, došao i čuo šta su rekli kazao je: „Rekli ste da ćete uraditi to i to, a ja sam bogobojazniji od vas pa postim i mrsim, klanjam i odmorim (spavam) i prilazim svojim ženama, pa ko ostavi moj sunnet (praksu) nije od mene.“²⁴ (ko ostavi sunnet – moju praksu u ideološkom smislu)**

ČUVANJE RAZUMA

Razum u islamu je osnovni uslov vjerskog obvezništva i odgovornosti (za postupke, jer maloumnik nije obavezan izvršavati vjerske naredbe i nije odgovoran za postupke) pa je

²⁴ Sahihul-Buhari 5. dio, 1949. strana, broj hadisa 4776.

islam zabranio sve ono što može biti uzrokom uticaja na njega. Tu se prije svega misli na opojna i narkotička sredstva. Islam alkohol naziva majkom svih zala zbog pogubnih posljedica po onoga ko ga konzumira. Zato je naređeno bičevanje onoga ko ga pije kako bi sačuvao zdrav razum, čast, imetak i kako bi sačuvao svijest od uticaja destruktivnih misli koje pozivaju na svaku vrstu poroka i nereda. Rekao je Uzvišeni Allah:

O vjernici, vino i kocka i kumiri i strjelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite.

Šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja molitve odvрати. Pa hoćete li se okaniti? (Al-Maidah 90-91)

Kako bi se u potpunosti obračunao sa ovom vrstom poroka islam je zabranio njegovu proizvodnju, zarađivanje na račun alkohola i njegovo širenje (distribuiranje) riječima Allahovog Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Prokleti su deseterica koji imaju posla sa opojnim pićima: proizvođači, naručioc i konzumenti, distributeri, magacineri, poslužitelji, prodavci, korisnici zarade, onaj ko ga kupuje i kome se kupuje.”**²⁵ Ahmed, ibn Madže, a Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u djelu “Al-Irva’:1529”

ČUVANJE ČASTI

Islam je zabranio sve ono što može direktno ili indirektno oskrnaviti čast muslimana pa je zabranjeno sljedeće:

- Zabranjen je blud. Kaže Uzvišeni:

²⁵ Sunenu Ibn Madže 2. dio, 1121. strana, broj hadisa 3380.

I što dalje od bluda, jer to je razvrat, kako je to ružan put! (Al-Isra' 32)

- Zabranjeno je sve ono što mu prethodi:

1. Dodir ili poljubac one osobe koja nije mahrem (bliski rođak). Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Allah dž.š. odredio je čovjeku udio u bludu koji on mora, htio ili ne, uraditi. Oko čini blud, a njegov je blud pogled, ruka čini blud, a njen je blud dodir, srce žudi i čezne, a spolni organ to sve potvrdi ili negira.”** Sahih, bilježe ga Ahmed i Ibn Hibban (Značenje hadisa je da je svakom čovjeku propisan udio u bludu pa ima onih koji ga počine u potpunosti seksualnim odnosom, neki pogledom i uhom gledajući ili slušajući o bludu, neki dodiranjem ili poljupcem osobe koja joj je zabranjena, neki nogama koračajući ka bludu i sl.)

2. Zabranjeno je osamljivanje sa ženom strankinjom. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Nikako se ne osamljujte sa ženom osim uz prisustvo njenog mahrema. Ustade jedan čovjek i reče – O Allahov Poslaniče, moja žena je izašla kako bi obavila hadždž, a ja sam se prijavio da idem u boj (bitku). Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, mu na to reče – Vрати se i obavi hadždž sa svojom ženom.”**²⁶ (Mahrem može biti muž, otac, brat, amidža, brat po mlijeku)

3. Zabranjeno je gledati u ono što je haram. Rekao je Allah dž.š:

Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna

²⁶ Sahihul-Buhari 5. dio, 2005. strana, broj hadisa 4935.

ono što oni rade. A reci vjernicama da obore poglede svoje...
(An-Nur 30-31)

Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, je rekao Alijji r.a.:
“Alija, nemoj upućivati pogled za pogledom jer ti je prvi pogled koji se desi nenamjerno i slučajno dozvoljen, a drugi pogled ti je haram.” *Bilježe ga Tirmizi i Ebu Davud, Albani ga smatra vjerodostojnim.*

4. Islam je također zabranio i klevetu radi očuvanja časti. Onaj ko optuži čovjeka ili ženu za nemoralne stvari koje ne može dokazati nad njim se sprovodi kazna od 80 udaraca bičem i to na osnovu riječi Uzvišenog:

One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi. (An-Nur 4)

5. Također je radi zaštite časti zabranjen svaki govor ili djelo koji se tiče ljudskog dostojanstva, narušava ga i vrijeđa osjećanja čovjeka. Rekao je Allah s.v.t:

O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su onī bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su onē bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju – sami sebi čine nepravdu.

O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, nekā sumnjičenja su, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekome od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga, a vama je to odvratno, zato se bojte Allaha; Allah, zaista, prima pokajanje i samilostan je. (Al-Hudžurat 11-12)

ZAŠTITA IMETKA

Islam je zaštitio imetak čovjeka na poseban način, tako što je propisao ozbiljne i stroge kazne, kako bi obezbjedio sigurnost imetka i eliminirao mogućnost napada na njega. Propisuje se odsijecanje ruke lopovu kako bi se zaštitio imetak. Rekao je Allah Uzvišeni:

Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je silan i mudar. (Al-Maidah 38)

Ova kazna nije onakva kakvom se čini onima koji ne poznaju suštinu islama, već ima svoje uvjete koji se moraju ispuniti da bi se kazna izvršila. U protivnom, ako nema tih uvjeta ili postoji neka sumnja (nejasnoća), onda nema izvršenja ove kazne. Ti uvjeti su sljedeći:

- Imetak mora biti na dobro čuvanom mjestu koje je obijeno (provaljeno). Što se tiče imetka koji je vani da ga svi mogu vidjeti, nije čuvan, i kada dođe do krađe takvog imetka kazna odsjecanjem ruke se ne sprovodi već se primjenjuju blaže kazne koje izrekne ovlašćeni sudija kako bi se osiguralo očuvanje lične imovine, jer je u ovom slučaju vlasnik imetka oštećen što je posljedica neadekvatnog čuvanja njegovog imetka.

- Kada je sušna godina kazna odsijecanjem ruke se ne sprovodi.

- Da ukradeni imetak dostiže određeni nisab (iznos) za odsijecanje ruke, u suprotnom, ako je količina ili vrijednost ukradenog imetka manja od nisaba, nema odsijecanja ruke.

Treba napomenuti da se ova i ostale kazne propisane u islamu ne sprovode osim u slučaju otklanjanja svih sumnji i nejasnoća jer je to u interesu optuženog. U slučaju kada postoji neka nedoumica islamski šerijat propisuje blaže kazne koje sudija odredi srazmerno težini krivičnog djela poput zatvora,

bičevanja, ukora, novčane kazne i slično, onako kako sudija procijeni da je u skladu sa situacijom. Islam strogo zabranjuje sve ono što može ugroziti imetak kao što je otmica, bespravno oduzimanje zemljišta ljudima, oduzimanje imetka na nepropisan način putem prevare i pronevjere. Kaže uzvišeni:

Ne jedite imovinu jedan drugoga na nepošten način. (Al-Bakarah 188)

Onaj ko na nepošten način, bespravno prisvoji tuđu imovinu biće žestoko kažnjen i na Sudnjem danu. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Ko bespravno uzme imetak nekog muslimana srešće Allaha Uzvišenog, a On Uzvišeni će biti ljut na njega.”**²⁷ Bilježe ga Ahmed, Buhari, Muslim i Tirmizi

Islamski šerijat (vjerozakon) obavezuje otmičara ili lopova da vrati ono što je na silu uzeo, a ukoliko je to što je bespravno uzeo ošteti ili izgubio mora platiti i nadoknaditi štetu srazmjerno vrijednosti onoga što je uzeo. U slučaju da oštećeni odustane od pravnog gonjenja lopov će biti kažnjen blažom kaznom. Islam je zaštitio imovinu svim mogućim sredstvima pa čak i do te mjere da se napadač može ubiti ako ne postoji drugi način da se zaštiti imetak. U slučaju da napadač, lopov ubije vlasnika imetka poginuli će biti šehid na osnovu riječi Muhammeda, neka je na njega Božiji mir i spas, **“Onaj ko bude ubijen braneći svoj imetak biće šehid.”**²⁸

IZGUBLJENA STVAR U ISLAMU

Islam je došao sa sistemom koji štiti imetak općenito, a i u posebnim slučajevima pa ćemo se ovdje osvrnuti na neka

²⁷ Musned imama Ahmeda, 1. dio, 416. strana, broj hadisa 3946.

²⁸ Sahihul-Buhari 2. dio, 877. strana, broj hadisa 2348.

specifična prava vezana za imovinu. Imetak u islamu je zaštićena i sveta stvar (nije dozvoljeno nasrnuti na njega, oskrnaviti ga na bilo koji način) pa čak i kada se izgubi i nije sve ono što se izgubi halal (dozvoljeno) onome ko ga pronađe već ovdje postoje definirane okolnosti i uvjeti. Od islamskih pravila koja osiguravaju imetak u posebnim slučajevima jeste i pravilo koje se odnosi na izgubljene stvari i „zalutalu“ imovinu što je u islamskom zakonu pojašnjeno. Pod izgubljenim imetkom se podrazumijeva sve ono što se pronađe od imetka a ne zna se kome to pripada, tj. vlasnik tog imetka nije poznat. U ovu vrstu imetka spadaju i životinje koje su se izgubile, zalutale.

Islam naređuje uzimanje izgubljene stvari (imetka) ukoliko je na mjestu koje nije sigurno od krađe kako bi se na taj način sačuvao imetak ljudi i kasnije kada se sazna ko je vlasnik vratio imetak njemu. Poslanik Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas, je rekao čovjeku koji ga je upitao o ovome sljedeće: **„Dobro upamti njen ovoj i povez, a zatim je oglašavaj godinu dana. Ako njen vlasnik dođe, njegova je, a ako ne dođe, ti njome raspolaži.’ Čovjek upita: 'A šta je sa izgubljenim bravom?’ Vjerovjesnik, neka je na njega Božiji mir i spas, odgovori: 'Pripast će tebi, ili tvome bratu, ili vuku.’ Čovjek ponovo upita: 'A izgubljena deva?’ Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ona nije tvoja briga. Ona se ima odakle napajati, obuvena je, pije vodu i brsti drveće, dok je vlasnik njezin ne pronađe.’”** Muttefekun alejh

Pod poznavanjem ovoja i poveza podrazumijeva se da se te dvije stvari mogu prepoznati kako se izgubljeni predmet ne bi pomiješao sa imovinom pronalazača i kako bi pronalazač, u slučaju da dođe vlasnik tog predmeta, mogao prepoznati odlike koje taj predmet čine drukčijim od drugih - da se razluči laž od istine. Pod oglašavanjem godinu dana se podrazumijeva da se na skupoviima i mjestima, za koja misli da može pronaći

vlasnika, obzani i objavi da je stvar pronađena. Ako se pronađe vlasnik njemu će se imetak vratiti, a ako vlasnika ne bude onda stvar pripada pronalazaču, u ovom slučaju bravče, i on sa njom može da radi šta hoće. Što se tiče brava ono pripada tebi ako se nakon jedne godine oglašavanja ne pojavi vlasnik, a ako se pronađe vlasnik onda pripada njemu, ili vuku tj. divljim zvjerima koje je mogu pojesti. “Ona nije tvoja briga” znači neodobranje od strane Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, da se kamila uzme jer kamila ima svoje pojilo, a misli se na grbu u kojoj deva skladišti vodu pa se tako napaja dok ne pronađe drugu vodu i njoj nije potreban niko da je napaja. “Obuvena je” znači da ima svoje papke pomoću kojih se lakše kreće i prevaljuje ogromna brda i lakše pronalazi vodu.

Ovakav je propis kada se radi o stvarima koje nisu za potcjenjivanje i jelo, a što se tiče jestivih stvari nije potrebno da se traži vlasnik i dozvoljeno je pojesti ih. Prenosi Enes bin Malik da je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, prolazio pored hurmi na putu pa je rekao: **“Bojim se da su sadaka inače bih ih pojeo.”** Muttefekun alejh

(Allah je zabranio Poslaniku neka je na njega Božiji mir i spas, da jede sadaku)

Također je pronalazaču dozvoljeno da se koristi pronađenim imetkom ili stvarima koje su bezvrijedne jer je došlo u hadisu da je Alijja r.a. došao Poslaniku neka je na njega Božiji mir i spas, sa jednim dinarom kojeg je pronašao na pijaci pa mu je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Pitaj trojicu da li je njihov.” Alijja je uradio kako mu je bilo rečeno, ali nije našao nikoga kome dinar pripada. Nakon toga mu je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao da ga potroši.”** Sahih, “Sunen” Ebi Davud

Nakon godine dana oglašavanja i taraženja vlasnika izgubljene stvari pronalazač ima pravo da imetak podijeli kao sadaku ili da

ga potroši ako ne nađe vlasnika na osnovu hadisa kojeg prenosi Evs bin Ka’b koji kaže: **“Pronašao sam zavežljaj u kojem je bilo sto dinara pa sam to odnio Poslaniku neka je na njega Božiji mir i spas, koji me je pitao – Je si li se raspitao okolo kome pripada? Jesam, ali nisam nikoga našao. Ako ne nađeš vlasnika onda ih potroši – reče Vjerovjesnik neka je na njega Božiji mir i spas,”** Buhari

ZAŠTITA POTOMSTVA

Islam u velikoj mjeri posvećuje pažnju i vodi brigu o potomstvu jer je ono jedini način i sredstvo opstanka i kontinuiteta ljudske vrste i onoga što je Allah s.v.t. obećao u pogledu namjesništva na zemlji. S toga je islam zabranio da potomstvo bude predmetom omalovažavanja, potcjenjivanja i zabave, a zabranjeno je i sve ono što može biti uzrokom njegovog ograničenja ili potpunog sprječavanja bez neke šerijatske potrebe. Rekao je Uzvišeni:

Čim se neki od njih dočepa položaja, nastoji napraviti na Zemlji nered, ništeći usjeve i stoku. – A Allah ne voli nered! (Al-Bakarah 205)

Islam je zabranio abortus jer ugrožava ljudski život osim u slučaju kada postoji opasnost po život majke. Islamski zakon podstiče muslimane na brak i mnoštvo potomstva. Rekao je Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: **“Ženite se ženama koje puno rađaju jer ću se ja ponositi vašom brojnošću na Sudnjem danu.”**²⁹ Sahih, bilježe ga Ahmed, Ebu Davud, EnNesai i Ibn Hibban

Također je rekao Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“O skupino mladića, ko je od vas u stanju da se oženi**

²⁹ Sahihu Ibn Madže 9. dio, 25338. strana, broj hadisa 4028.

neka to i učini jer će mu to pomoći u obaranju pogleda i čuvanju od nemorala, a onaj ko to nije u stanju neka posti jer će mu post biti štit.” Muttefekun alejh

(Obaranje pogleda znači ne gledati u ono što je haram, čuvanje od nemorala znači kloniti se svake vrste bluda, post će mu biti štit znači da će mu post smanjiti i obuzdati strast)

ZAŠTITA PORIJEKLA I SRODSTVA

Porodica u islamu ima veliki značaj i visoko mjesto jer je ona srž svakog društva i shodno tome islam je u potpunosti štiti od raspadanja i razaranja. Srodstvo je veza koja povezuje porodice, da rođaci znaju jedni za druge i da poštuju pravo drugoga onako kako ih je Allah obavezao na osnovu rodbinske veze i prava koja ona povlači. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spa: **“Znajte za vaše porijeklo i srodstvo (za one sa kojima treba čuvati rodbinske veze) jer uspostavljanje i čuvanje rodbinskih veza obezbjeđuje ljubav u porodici, uvećava imetak i produžava život.”**³⁰

Hadis je sahih, bilježe ga Ahmed, Tirmizi. “Sahihul-džami’”: 2965

Zato islam maksimalno nastoji spriječiti ono miješanje koje vodi razaranju društva, a podstiče na brak sa onima koji nisu u srodstvu i pravednu raspodjelu zaostavštine.

Islam je dokinuo poročni, pokvareni sistem formiranja porodice koji je bio rasprostranjen među arapima i ostalim narodima, a bio je poznat i opće-prihvaćen u tadašnjim društvima. Od uređenja i sistema koje je islam dokinuo su sljedeći:

³⁰ Mustadrak ala sahihajn 4. dio, 178. strana, broj hadisa 7284.

PRAVILO USVAJANJA

Sistem usvajanja je kada neku osobu usvoji čovjek koji mu nije biološki otac, pripiše ga sebi i da mu sva prava i obaveze koje imaju i njegova djeca. Rekao je Allah Uzvišeni:

Allah nijednom čovjeku dva srca u njedrima njegovim nije dao, a ni žene vaše, od kojih se ziharom rastavljate, materama vašim nije učinio, niti je posinke vaše sinovima vašim učinio. To su samo vaše riječi, iz usta vaših, a Allah istinu govori i na Pravi put izvodi.

Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije. A ako ne znate imena očeva njihovih, pa, braća su vaša po vjeri... (Al-Ahzab 4-5)

PRAVILO PRIZNAVANJA DJETETA

Radi se o slučaju kada se dijete iz šerijatskog braka ne pripisuje ocu sve dok ga on javno i otvoreno ne prizna i dobrovoljno ga pripiše sebi. Islam je zabranio ovaj običaj jer se njime omalovažava bračni ugovor, porodica je u potpunosti podređena hirovima i ćejfovima muža, zloupotrljava se čast žene jer se na taj način dovodi u pitanje njeno poštenje i čednost, stvara se diskriminacija među djecom i gubi se osjećaj rodbinstva. Islam je odredio da se svako novorođeno dijete u šerijatski legalnom braku pripisuje ocu bez obzira da li ga on javno priznaje i da li se slaže sa tim, jer je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: “Dijete pripada onom sa kim žena liježe u postelju, tj. mužu.”³¹ Muttefekun alejh

Izuzetak od ovog pravila je situacija kada muž sa sigurnošću utvrdi da ga je žena prevarila i zanjela sa drugim. Ovo su stvari

³¹ Sahihul-Buhari 2. dio, 852. strana, broj hadisa 2289.

koje sa sobom povlače fikhske (pravne) islamske propise kojima se sada nećemo baviti.

PRAVILO ODRICANJA

Bilo je dozvoljeno glavi porodice da se odrekne članova porodice koji su mu po šerijatu srodnici i istog su porijekla i na taj način prekine rodbinske veze sa njima i oni sa njim, tako postane stranac i odbaci svoje porijeklo. Rekao je Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: “Dvojica čine djelo kufra, ko negira porijeklo i ko nariče i vrišti za umrlim.”³² Sahihu Muslim

PRIPISIVANJE ŽENE PORIJEKLU ČOVJEKA NAKON ŠTO SE UDA ZA NJEGA

Islamski šerijat (zakon) čuva i štiti prezime i porijeklo žene nakon njene udaje i zabranjuje da se njeno porijeklo i prezime pripisuju njenome mužu. Bez ikakve sumnje, ovo je još jedna od počasti prema ženi kojom se potvrđuje nezavisnost i jednakos žene u odnosu na čovjeka. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: “Onaj ko svoje porijeklo pripiše nekom drugom mimo svoga oca ili za staratelja uzme nekoga ko mu nije staratelj na njega je Allahovo, prokletstvo meleka i svih ljudi.”³³

³² Sahihu Muslim 1. dio, 82. strana, broj hadisa 67.

³³ Sunen Ibn Madže 2. dio, 870. strana, broj hadisa 2609.

ISLAM GARANTUJE I ŠTITI PRAVA SLABIH

1. Zagarantovana su prava slabih i bespomoćnih. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: “Allah neće očistiti od grijeha ummet (narod) u kojem slabašni ne može povratiti svoje pravo od jačeg bez bojazni da će mu biti uskraćeno.”³⁴ Sahihul-Bejheki, Ibn Madže, Hakim

Od Musaba bin Sa'da se prenosi da je Vjerovjesnik neka je na njega Božiji mir i spas: rekao: “Zar se nadate pomoći i opskrbi osim zbog slabih među vama?!” Bilježi ga Buhari

Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: “**Ko se bude starao o udovicama i siromašnima biće poput borca na Allahovom putu i biće poput onoga koji noću klanja, a danju posti.**” Muttefekun alejh

2. Zaštita prava siromašnih i onih kojima je pomoć potrebna. Kaže Allah s.v.t:

Daj bližnjem svome pravo njegovo, i siromahu, i putniku, ali ne rasipaj mnogo, jer su rasipnici braća šejtanova, a šejtan je Gospodaru svome nezahvalan. (Al-Isra' 26-27)

A na prosjaka ne podvikni. (Ad-Duha 10)

3. Zaštita dječjih prava. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: “**Onaj ko nije samilostan prema djeci i ne zna za prava starijih nije od nas.**”³⁵ Sahihul-Buhari – poglavlje o odgoju pojedinca, Ebu Davud

4. Zaštita prava starijih. Rekao je Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: “**Od poštivanja i veličanja Allaha je**

³⁴ Mustadrak ala sahihajn 3. dio, 287. strana, broj hadisa 5117.

³⁵ Mustadrak ala sahihajn 4. dio, 197. strana, broj hadisa 7353.

poštovanje prema starijem muslimanu, prema hafizu Kur'ana, koji ne prelazi i ne zanemaruje njegove propise, i prema pravednom vladaru.” Bilježi ha Ebu Davud – sahih

5. Zaštita prava bolesnih. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Musliman je dužan prema svome bratu muslimanu petoro: primiti (uzvratiti) mu selam, obići ga kad se razboli, džennazu mu ispratiti, odazvati mu se na poziv (u slučaju gozbe prilikom ženidbe) i kada kihne reći mu "jerhamukallah.”**³⁶ Muttefekun alejh

6. Zaštita prava siročadi. Kaže Uzvišeni Allah:
Zato siročje ne ucvili. (Ad-Duha 9)

Oni koji bez ikakva prava jedu imetke siročadi – doista jedu ono što će ih u vatru dovesti i oni će u ognju gorjeti. (An-Nisa' 10)

7. Zaštita prava čeljadi. Kaže Uzvišeni:

Djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijate – Mi i vas i njih hranimo. (Al-An'am 151)

ZAŠTITA PRIRODNIH BOGATSTAVA

Prirodna bogatstva i dobra na zemlji nisu vlasništvo pojedinca ili jednog naroda već pripadaju svima da se njima koriste kako bi ostvarili i postigli interes za pojedince i za društvo. Svi u islamskom društvu su odgovorni i treba kazniti svakog ko pokuša eksploatisati prirodna bogatstva na način i u svrhu koja nije u skladu sa islamskim šerijatom (zakonom). Rekao je Allah Uzvišeni:

³⁶ Sahihul-Buhari 1. dio, 418. strana, broj hadisa 1183.

Allah vam daje da se morem koristite da bi lađe, voljom Njegovom, po njemu plovile, da biste mogli tražiti blagodati Njegove i da biste bili zahvalni.

I daje vam da se koristite onim što je na nebesima i onim što je na Zemlji, sve je od Njega. To su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju. (Al-Džasijah 12-13)

OPĆA I POSEBNA PRAVA U ISLAMU

Pošto islam nastoji da ojača društvene veze među članovima zajednice tako nastoji očuvati rodbinske veze za koje je Allah naredio da se uspostavlja i zaprijetio žestokom kaznom onome ko ih bude kidao. Rekao je Uzvišeni:

O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi. (An-Nisa' 1)

Isto tako nastoji uspostaviti daljinske veze kako bi se članovi društva međusobno povezali i tako se uspostavila harmonija i kohezija u islamskome društvu. Muslimanu je po šerijatu naređeno da ispoštuje obaveze i prava prema svojoj braći muslimanima. Rekao je Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Nemojte jedan drugom zavidjeti; nemojte jedni druge mamiti na prevaru dižući cijenu robi koju ne želite kupiti; nemojte se među sobom mrziti; nemojte, naljutivši se, jedan drugom leđa okrenuti; nemojte se jedan drugom u prodaji nadmetati, i budite, o Allahovi robovi, prava braća. Musliman je brat muslimanu. Neće mu nasilja činiti, neće ga napustiti, neće mu lagati, neće ga poniziti. Pobožnost (bogobožnost) je ovdje (pokazujući na svoja prsa, i to je ponovio tri puta). Dosta je jednom čovjeku zla da ponizi svoga brata muslimana. Jedan musliman je haram drugom muslimanu, i njegov život, i njegov imetak i njegova čast.”**³⁷ (ne varajte se u kupoprodaji - kada čovjek hvali robu kako bi joj povećao cijenu, ne želeći da je kupi već da bi druge namamio; ne okrećite leđa jedan drugom - prekidanje veza. Ne izdajite se međusobno – kažu učenjaci da

³⁷ Sahihu Muslim 4. dio, 1986. strana, broj hadisa 2564.

ovo znači nepomaganje bratu kada zatraži pomoć u otklanjanju nepravde i sl. Musliman je obavezan tada priteći u pomoć osim u slučaju kada ima šerijatski opravdan razlog)

Islamski zakon (šerijat) je propisao opća i posebna prava, a posebna prava u islamu se ogledaju u sljedećem:

Allahova prava se ogledaju u riječima tevhida (Njegove jednoće) “la ilahe illallah” – nema božanstva koje istinski zaslužuje da se obožava osim Allaha. Ovo svjedočenje podrazumijeva sljedeće:

1. Tevhidur-rububijje – priznavanje Njegovog postojanja, da je On jedini Stvoritelj i Vladar ovog svemira i svega što je u njemu. Rekao je Uzvišeni:

Samo On stvara i upravlja! Uzvišen neka je Allah, Gospodar svjetova!

(Al-A'raf 54)

2. Tevhidul-esmai ves-sifati – vjerovanje da Allah Uzvišeni ima najljepša imena i najuzvišenija svojstva i da je On bez ikakve mahane i nedostatka. Rekao je Allah:

Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni! (Al-A'raf 180)

Opisujemo Ga njima kao što je On sebe opisao u Svojoj knjizi ili onako kako ga je opisao Muhamed neka je na njega Božiji mir i spas,, a ta Njegova lijepa imena i svojstva ne sličie nikom od stvorenja, ne ulazimo u njihovu kakvoću, ne ograničavamo ih i ne negiramo ih, ne poredimo ih. Rekao je Uzvišeni:

Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi. (Aš-Šura 11)

3. Tevhidul-uluhijje – čvrsto uvjerenje da je Allah istinsko božanstvo i da nema drugog mimo njega, niko drugi osim On ne zaslužuje da se obožava i da mu se upućuju sve vrste ibadeta. Rekao je Uzvišeni:

Prije tebe nijednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato se Meni klanjajte!" (Al-Anbija' 25)

Sva djela i riječi čovjeka, Allahovog roba, trebaju biti u skladu s onim što je Allah propisao, iskreno želeći time Allahovo lice. Rekao je Allah dž.š.:

Gospodar vaš je rekao: "Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Oni koji iz oholosti neće da Mi se klanjaju– ući će, sigurno, u Džehennem poniženi." (Gafir 60)

Ovo podrazumijeva da rob mora izvršavati obaveze koje mu je Allah naredio, poput namaza (molitve) i onoga što on rezultira, a to je suzdržavanje i ustezanje od razvrata i svega što je ružno, kako kaže Allah s.v.t.:

Molitva, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno. (Al-Ankebut 45)

Obaveza je davati zekat i sve ono što on podrazumijeva kao što je čišćenje duše od poroka i škrtosti. Rekao je Allah s.v.t.:

Uzmi od dobara njihovih zekat, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš. (At-Tavbah 103)

Treba postiti mjesec Ramazan i okoristiti se od svega onoga što post povlači sa sobom - jačanje bogobožnosti i sustezanje duše od njenih prohtjeva. Kaže Uzvišeni:

O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili. (Al-Bakarah 183)

Imamo i hadždž o čijim mudrostima nas je obavijestio naš Gospodar Uzvišeni u Svojoj knizi:

Da bi koristi imali i da bi u određene dane, prilikom klanja kurbana, kojim ih je Allah opskrbio, Njegovo ime spominjali. Jedite meso njihovo, a nahranite i siromaha ubogog! (Al-Hadždž 28)

Svi ibadeti islamu su u skladu sa ljudskom snagom i moći i čovjek se ne opterećuje preko svojih mogućnosti jer je islam vjera lahkoće. Kaže Uzvišeni:

Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate. (Al-Bakarah 185)

Međutim sve ove naredbe i ibadeti u nekim situacijama prestaju važiti, kao na primjer:

- Obavezno je obavljati namaz stojeći, ali ako to nismo u stanju onda ćemo klanjati sjedeći, a ako ni to nismo u mogućnosti onda možemo obaviti namaz ležeći pa čak i išaretom (gestikuliranjem). Također, muškarci su obavezni obavljati namaz u džematu, ali ova obaveza prestaje važiti u slučaju bolesti, straha, hladnoće ili jake kiše. Žene koje su u hajzu (menstrualnom ciklusu) ili nifasu (postporođajnom ciklusu) su također oslobođene namaza sve dok se ne očiste.

- Obaveza davanja zekata spada sa onoga ko ne ispunjava nisab (određenu granicu), a ukoliko je siromašan, od zekata će se njemu davati.

- Obaveza posta mjeseca Ramazana spada sa bolesnika koji se ne nada izliječenju i u tom slučaju će platiti fidju (otkup) kao zamjenu za post. Što se tiče bolesnika koji očekuje ozdravljenje nadoknadiće post kada se izliječi. Obaveza posta spada i sa starijih osoba kojima bi post naškodilo kao i sa

trudnica ukoliko se boje za sebe i za svoju bebu. Međutim, nakon porođaja i perioda dojenja napostiće ono što je dužna. Putnik je oslobođen posta jer je put neprijatnost, trošak poteškoća, ali je dužan nadoknaditi dane koje nije postio. I naravno, žena koja je u hajzu ili nifasu nije dužna postiti, s tim što će nadoknaditi propuštene dane kada se očisti.

- Obaveza hadždža spada sa onoga ko nije u finansijskoj ili fizičkoj mogućnosti da ga obavi. Onaj ko fizički nije u stanju obaviti hadždž može ovlastiti i platiti drugome da obavi hadždž u njegovo ime (tzv. bedel), a što se tiče onoga ko nema dovoljno sredstava sačekaće dok ne nađe sredstva i osigura svoje potrebe i potrebe onih o kojima se stara i brine, jer kaže Uzvišeni:

Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti. (Alu Imran 97)

- Ukoliko se čovjek boji za svoj život, kako bi utolio glad i žeđ, a ne da se najede, dozvoljeno mu je da pojede ili popije ono što je Allah zabranio od strvine, krvi, svinjskog mesa ili alkohola, jer je rekao Allah s.v.t:

A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, tek toliko da glad utoli, njemu grijeh nije. (Al-Bakarah 173)

Rekao je Sejjid Kutb, Allah mu se smilovao, u tumačenju ovog ajeta: “Islamsko vjerovanje prepoznaje čovjeka kao čovjeka, a ne kao životinju, meleka ili šejtana. Definiira ga sa svim slabostima i snagom koju posjeduje, kao jedino stvorenje koje ima od tijelo sa svojim sklonostima, razuma koji je u stanju da razlučuje i razmišlja, i dušu sa svojim prohtjevima. Islam mu s toga propisuje obaveze koje su u skladu sa njegovim mogućnostima, bez opterećenja i povlastica.”

PRAVA ILI OBAVEZE PREMA MUHAMEDU, NEKA JE NA NJEGA BOŽJI MIR I SPAS, KOJE PROIZILAZE IZ SVEDOČENJA DA JE ON ALAHOV POSLANIK

Potvrda i priznanje Muhammeda, neka je na njega Božiji mir i spas, za Allahovog poslanika podrazumijeva sljedeće:

1. Pokornost u onome što je naredio, jer Allah Uzvišeni kaže:

Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu; a onaj ko glavu okreće – pa, Mi te nismo poslali da im čuvar budeš. (An-Nisa' 80)

2. Vjerovanje u ono o čemu nas je obavijestio. Kaže Uzvišeni:

On ne govori po hiru svome.

To je samo objava koja mu se obznanjuje. (An-Nadžm 3-4)

3. Ostavljanje i izbjegavanje onoga što je on, neka je na njega Božiji mir i spas, zabranio. Rekao je Allah s.v.t:

Ono što vam Poslanik kao nagradu dā – to uzmite, a ono što vam zabrani – ostavite. (Al-Hašr 7)

4. Obožavati Allaha onako kako je to Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, činio jer kaže Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: *“Ko uvede nešto novo u našu vjeru, ono što nije od nje, to mu se odbija.”*³⁸

PRAVA SVIH VJEROVJESNIKA I POSLANIKA

U islamskom šerijatu ne može musliman biti muslimanom sve dok ne bude vjerovao u sve Allahove vjerovjesnike i poslanike, volio ih i veličao, počev od Adema, neka je na njega Božiji mir

³⁸ Sahihu Muslim 3. dio, 1343. strana, broj hadisa 1718.

i spas,, pa sve do Muhammeda, neka je na njega Božiji mir i spas, Onaj ko ne vjeruje u jednog od njih izašao je iz islama i postaje nevjernik (kafir). Kaže Allah s.v.t:

Oni koji u Allaha i poslanike Njegove ne vjeruju i žele da između Allaha i poslanika Njegovih u vjerovanju naprave razliku, i govore: "U neke vjerujemo, a u neke ne vjerujemo", i žele da između toga nekakav stav zauzmu oni su zbilja pravi nevjernici; a Mi smo nevjernicima pripremili sramnu patnju.

(An-Nisa' 150-151)

Poslanik islama, Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas, je došao kao pečat svih vjerovjesnika i poslanika, a njegov šerijat (vjerovjesnik) je upotpunio i dokinuo prijašnje šerijate. To je zato što su poslanici prije njega bili poslani za određeno vrijeme i određenom narodu za razliku od Muhammeda, neka je na njega Božiji mir i spas, koji je poslat svim ljudima općenito do Sudnjega dana. Kaže Uzvišeni Allah:

Mi smo te poslali svima ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne zna. (Saba' 28)

Zbog toga se po šerijatu od muslimana traži da dostavi poruku islama i njegovog šerijata drugima kako bi ga prihvatili, čemu teži i sam islam, a onaj ko odbije da ga prihvati, protiv njega je uspostavljen dokaz. Rekao je Uzvišeni:

U vjeru nema prisiljavanja – Pravi put se jasno razlikuje od zablude! (Al-Bakarah 256)

PRAVA RODITELJA

Prava roditelja se ogledaju u pokornosti i poslušnosti njima u onome što nije grijeh, izvršavanju njihovih naredbi, dobročinstvu prema njima s požrtvovanošću i darežljivošću, obezbjeđivanju osnovnih potreba u jelu, piću, odijevanju,

stanovanju, poniznosti prema njima kada im se obraćamo (tihim glasom), neholjenju nad njima, strpljivosti u služenju njima, pažljivom ophođenju prema njima vodeći računa da ne povrijedimo njihova osjećanja jer je Allah Uzvišeni zajedno spomenuo svoje i njihovo pravo pa kaže:

Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: "Uh!" – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim.

Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci: "Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, nje govali!" (Al-sra' 23-24)

Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, je rekao: **“Zadovoljstvo Allahovo je u zadovoljstvu roditelja, a srdžba Allahova je u srdžbi roditelja.”**³⁹ Hadis je sahih, a bilježe ga Tirmizi i Ibn Hibban

Prava roditelja su obavezujuća čak i kada su druge vjere, ukoliko naredi nešto što se ne kosi sa šerijatom, jer u hadisu Esmé bint Ebu Bekr stoji da je rekla: **“Došla mi je moja majka za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve selleme, nešto tražeci u vrijeme primirja sa Kurejšijama, a još nije bila primila islam, pa sam upitala Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas, da li da je primim. On mi je odgovorio: 'Da, svakako, primi svoju majku i usluži je.’”**⁴⁰

Majka ima prednost u odnosu na oca u dobročinstvu, ljubaznosti, samilosti i saosjećanju jer u hadisu od Ebu Hurejre stoji da je neki čovjek došao Poslaniku, neka je na njega Božiji mir i spas, i pitao ga: “O Allahov Poslaniče, ko je najpreči od ljudi da mu činim dobročinstvo?” Poslanik,

³⁹ Sahihu Ibn Hibban 2. dio, 172. strana, broj hadisa 429.

⁴⁰ Sahihu Muslim 2. dio, 696. strana, broj hadisa 1003.

neka je na njega Božiji mir i spas, mu odgovori – Tvoja majka, tvoja majka, tvoja majka, a zatim tvoj otac, pa najbliži rođak i tako redom.”⁴¹ Muttefekun alejh

Majka ima tri puta veća prava od oca zato što je majka podnosila tegobe i poteškoće koje nije otac, kako kaže Allah s.v.t. govoreći o majci:

Majka njegova s mukom ga nosi i u mukama ga rađa. (Al-Ahkaf 15)

PRAVO MUŽA KOD SVOJE SUPRUGE

- Starateljstvo

Čovjek je odgovoran za svoju kuću i vodi brigu o onome što je u interesu porodice. Kaže Uzvišeni:

Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. (An-Nisa' 34)

Ovo zbog toga što su muškarci ti, u većini slučajeva, koji međusobno obavljaju poslove za razliku od žena. Emotivnost je dominantna karakteristika žena, ali to ne znači da se ona ne konsultuje i da se njeno mišljenje ne uzima u obzir kada je riječ o stvarima koje se tiču njihovog bračnog života.

- Pokornost žene prema mužu u onome što nije grijeh prema Allahu. Od Zejda bin Erkama r.a. se prenosi da je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: “**Žena nije izvršila obavezu prema Allahu sve dok ne izvrši obavezu prema svom mužu.**” Sahih, bilježi ga Taberani sa dobrim lancem prenosilaca

⁴¹ Sahihu Muslim 4. dio, 1974. strana, broj hadisa 2548.

- Ne opterećivati ga stvarima koje ne može priuštiti i ne tražiti od njega ono što nije u mogućnosti da učini.
- Čuvati njegov imetak, čast i djecu. Rekao je Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Najbolja žena je ona koja te razveseli kada je pogledaš, pokori se kada joj nešto narediš, krije tvoje mahane i čuva tvoj imetak.”** Taberani, “Sahihu-džami’: 3299”
- Žena neće izaći iz kuće bez dozvole i znanja svoga muža, niti će puštati u svoju kuću onoga koga njen muž mrzi. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Vi imate pravo kod svojih žena, a i one kod vas. Vaše pravo nad ženama je da ne pričaju sa onima koje prezirete i da ne puštaju u kuću onoga koga prezirete. Njihova prava kod vas su da se prema njima lijepo ophodite, obezbjedite odjeću i hranu.”**⁴² Sahihu Tirmizi, Ibn Madže (Kaže Hattabi o značenju ovog hadisa da se odnosi na to da je ženama zabranjeno da bez dozvole muža pričaju sa bilo kim od muškaraca, jer je postojao običaj kod arapa da muškarci pričaju sa ženama i to su smatrali normalnim. Kada je objavljen ajet o hidžabu ženama je zabranjeno da pričaju i sjede sa muškarcima bez dozvole muža. Dakle, zabranjeno je ženama da bilo koga uvode u kuću i sjede s njim, bilo da se radi o muškarcu ili ženi bez dozvole muža)

PRAVO ŽENE KOD SVOGA MUŽA

- Mehr – je pravo žene kod svoga muža jer Allah Uzvišeni kaže:

⁴² Sunenu Ibn Madže 1. dio, 594. strana, broj hadisa 1851.

I draga srca ženama vjenčane darove njihove podajte; a ako vam one od svoje volje od toga šta poklone, to s prijatnošću i ugodnošću uživajte. (An-Nisa' 4)

- Pravednost i jednakost – odnosi se na onoga ko ima dvije ili više žena. On mora pravedno postupati prema svima kada je u pitanju obezbjeđivanje hrane, odjeće, mjesta stanovanja i raspodjela noći jer je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Ko bude imao dvije žene pa ne bude pravedano postupao prema njima doći će na Sudnjem danu a jedna strana tijela će mu biti iskrivljena.”**⁴³ Hadis je sahih, bilježe ga Ebu Davud, Nesai, Tirmizi, Darimi i Ibn madže

- Žena ima pravo da troši na sebe i djecu imetak svoga muža u granicama njegovih mogućnosti jer kaže Uzvišeni:

Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao. (At-Talak 7)

Islam želi podstaći muslimane da slijede i poštuju ova prava pa je imetak koji se potroši na svoju ženu učinio sadakom za koju će čovjek biti nagrađen, jer je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao Sa'du ibn ebi Vekkasu: **“Za svaku sadaku koju podijeliš tražeći njome Allahovo zadovoljstvo, bit ćeš nagrađen za nju, pa čak i za zalogaj koji staviš u usta svoje žene.”**⁴⁴ Muttefekun alejhi

Žena ima pravo da uzme od imetka svoga muža bez njegovog znanja ukoliko on škrtari i ne daje njoj i djeci dovoljno. U hadisu Hind bint Utbe stoji da je rekla Poslaniku neka je na njega Božiji mir i spas: **“Allahov Poslaniče, doista je moj**

⁴³ Sunenu Ebi Davud 2. dio, 242. strana, broj hadisa 2133.

⁴⁴ Sahihul-Buhari 3. dio, 1431. strana, broj hadisa 3721.

muž Ebu Sufjan škrt čovjek, ne daje mi onoliko koliko je potrebno meni i mom djetetu, osim onoga što ja uzmem bez njegovog znanja.” Allahov Poslanik je kazao: “Uzmi onoliko koliko je (po običaju) potrebno tebi i tvom djetetu.”⁴⁵ Buhari

- Pravo na intimni odnos je jedno od bitnijih prava koje žena ima i šerijat zahtijeva od muža da ispoštuje ovo pravo. Kada žena ima potrebu za nežnošću muž je dužan da joj udovlji i da se zabavlja sa njom sve dok ne ispuni njenu potrebu, ali je ne smije primoravati na stvari koje su zabranjene. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, Džabiru r.a.: **“Oženio si se Džabire? Reče – Da. Djevicu ili udovicu – reče Poslanik. Udovicu – odgovori Džabir. Reče poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, – E da si oženio djevicu pa da se sa njom igraš i zabavljaš, da je zasmijavaš i ona tebe.”⁴⁶**

- Čuvanje njenih tajni i neotkrivanje njenih mahana, skrivanje onoga što vidiš i čuješ od nje, kao i čuvanje onoga što je među supružnicima. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Najgori među ljudima na Sudnjem danu je onaj ko legne sa svojom ženom (ima intimni odnos), a zatim otkriva i priča njene tajne (priča nekom od svojih drugova šta je radio sa njom).”⁴⁷ Muslim**

- Ophođenje prema ženi na najljepši način, dobročinstvo joj činiti, savjetovati se sa njom u stvarima koje se tiču njihovog zajedničkog života. Ne treba biti tvrdoglav i davati prednost samo svom mišljenju, već treba voditi računa o njenoj sreći i udobnosti. To će postići iskrenom ljubavlju, nježnošću, zabavom, učtivošću. Rekao je Muhammed, neka je na njega

⁴⁵ Sahihul-Buhari 5. dio, 2052. strana, broj hadisa 5049.

⁴⁶ Sahihul-Buhari 5. dio, 2347. strana, broj hadisa 6024.

⁴⁷ Sahihu Muslim 2. dio, 1060. strana, broj hadisa 1437.

Božiji mir i spas: **“Najpotpunijeg imana (vjerovanja) je onaj ko ima najljepši ahlak (ponašanje), a najbolji među vama je onaj ko najljepše postupa prema svojim ženama.”**⁴⁸ Sahih, bilježi ga Ibn Hibban

- Strpljivo podnositi njene propuste i greške i ne zloupotrebljavati njena osjećanja, jer je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Vjernik ne smije osjećati odvratnost prema vjernici, jer, ako prezire nešto kod nje, nekom drugom njenom osobinom će biti zadovoljan.”**⁴⁹
Muslim

- Ljubomorno je čuvati i ne izvoditi je na pokvarena (nemoralna) mjesta, jer kaže Uzvišeni:

O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti. (At-Tahrim 6)

- Čuvanje njenog imetka (žena ima pravo na svoj lični imetak), ne uzimati i ne trošiti ništa od njega bez njenog znanja i saglasnosti jer kaže Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Nije vam dozvoljen imetak muslimana osim uz njegovu saglasnost.”** Sahih, bilježi ga Bejheki, “Sahihu-ldžami’ -7662”

PRAVA DJECE

- Prava djece se manifestuju u čuvanju njihovih života, u vođenju brige o njihovim potrebama, odgoju, obezbjeđivanju hrane, pića, odjeće i mjesta stanovanja na osnovu riječi Allahovog Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas:

⁴⁸ Sahihu Ibn Hibban 9. dio, 483. strana, broj hadisa 4176.

⁴⁹ Sahihu Muslim 2. dio, 1091. strana, broj hadisa 1469.

“Dovoljno je čovjeku grijeha da zanemari i upropasti one koje izdržava.” Sahihu Muslim

- Izbor odgovarajućih imena. Prenosi se da je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Vi ćete, na Sudnjem danu, biti prozivani po vašim imenima, i po imenima vaših očeva. Zato, nadijevajte vašoj djeci lijepa islamska imena.”**⁵⁰

- Usadjivanje lijepih osobina i vrijednosti u njihove duše kao što su stid, poštivanje i uvažavanje starijih, iskrenost, povjerenje, pokornost roditeljima itd. Da se klone ružnih stvari u govoru i djelima kao što su laž, obmana, prevara, izdaja, krađa, neposlušnost roditeljima itd. Kaže Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Doista će Allah pitati svakog pastira za ono što mu je bilo povjereno da li ga je sačuvao ili izgubio pa će tako pitati i čovjeka za njegovu porodicu.”** Ibn Hibban “As-Sahihah-1636”

- Podučiti ih korisnom znanju, lijepom odgoju i izabrati im dobro društvo. Kaže Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Svako od vas je pastir i svako od vas je odgovoran za svoje stado. Vladar (imam) je odgovoran za svoje stado (narod kojim upravlja); muškarac je odgovoran za svoju porodicu (i njen odgoj); žena je odgovorna za kuću svoga muža (njegovu čast i potomstvo); radnik (sluga) je odgovoran za imetak svoga domaćina (gazde). Svako od vas je pastir i svako od vas je odgovoran za svoje stado!”** Muttefekun alejh

- Željati im spas i uspjeh a ne doviti protiv njih. Rekao je Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“*Ne molite***

⁵⁰ Sahihu Ibn Hibban 13. dio, 135. strana, broj hadisa 5818.

protiv sebe ni protiv djece ni protiv imetka, ako pogodite vrijeme kada se dova prima, Allah će vam dati ono što ste tražili.”⁵¹ Sahih

- Pravednost među njima bez favorizovanja jednih nad drugima u poklonima i darovima, a također i u odnosu i samilosti prema njima jer nejednakost po tom pitanju može prouzrokovati neposlušnost, mržnju i neprijateljstvo među djecom. Nu'man bin Bešir pripovijeda: **“Moj otac mi je udijelio nešto imetka pa je moja majka Amra bint Ravaha rekla – Neću biti zadovoljna sve dok ne posvjedoči Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, pa je moj otac krenuo Poslaniku, neka je na njega Božiji mir i spas, koji ga je upitao – Jesi li tako postupio sa svom djecom? Moj otac odgovori – Ne. Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, na to reče: “Bojte se Allaha i budite pravedni među svojom djecom.” Zatim je moj otac vratio ono što je udijelio.”⁵² Sahih**

PRAVO RODBINE

Rodbinu čine rodjaci koji su rodbinski povezani i islam materijalno podstiče uspostavljanje rodbinskih veza. Ako je neko bogat pomoći će rođacima materijalno, obaveznim i dobrovoljnim udjeljivanjem i podmirivanjem njihovih potreba. Od opšte kulture je raspitivati se o njihovom stanju, saosjećati sa njima, učestvovati u njihovoj žalosti i radosti. Kaže Uzvišeni s.v.t:

I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte. (An-Nisa' 1)

⁵¹ Sahihu Muslim 4. dio, 2304. strana, broj hadisa 3009.

⁵² Sahihu Muslim 3. dio, 1242. strana, broj hadisa 1623.

Islam podstiče na čuvanje rodbinskih veza čak i kada druga strana to ne čini pa kaže Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Nije održavanje rodbinskih veza uzvratiti na posjetu, već je održavanje rodbinske veze vezivanje prekinutih odnosa.”**⁵³ Buhari

Islam je zaprijetio onome ko kida rodbinske veze i ne uspostavlja ih i to je učinio jednim od velikih grijeha. Kaže Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Uzvišeni Allah je stvorio stvorenja, a kada je završio, ustala je rodbinska veza i rekla: ‘Ustala sam tražeći od Tebe zaštitu od kidanja rodbinskih veza.’ Uzvišeni Allah joj reče: ‘Hoćeš li biti zadovoljna ako budem čuvao i pazio onoga ko tebe bude čuvao i pazio, a odbacim onoga ko tebe ne pazi i ne održava?’ Rekla je: ‘Da, bit ću zadovoljna, Gospodaru moj’. Reče: ‘To tebi pripada!’”** Ebu Hurejre dodaje: **„Ako želite, možete učiti ajet: “Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti dočepali, nered na zemlji činili i rodbinske veze kidali!”**⁵⁴

Muttefekun alejh

PRAVO STARATELJA NAD ONIMA KOJI SU MU PODREĐENI

- Poslušnost i pokornost u onome što nije grijeh prema Allahu, jer pokornost njemu u onome što nije grijeh je od pokornosti Allahu, a nepokornost njemu je vid nepokornosti Allahu. Kaže Uzvišeni:

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. (An-Nisa' 59)

⁵³ Sahihul-Buhari 5. dio, 2233. strana, broj hadisa 5645.

⁵⁴ Sahihul-Buhari 6. dio, 2725. strana, broj hadisa 7063.

- Posavjetovati ga na blag i lijep način i ne varati ga, jer tako mu se može ukazati na ono što će koristiti njemu i onima za koje je odgovoran, podsjetiti ga na potrebe onih koji su mu podređeni. Ovako je naš Gospodar Uzvišeni savjetovao Musaa, neka je na njega Božiji mir i spas, i njegovog brata Haruna kada ih je poslao faraonu da ga pozivaju:

Pa mu blagim riječima govorite, ne bi li razmislio ili se pobojao. (Ta-Ha 44)

- Stati uz njega u vrijeme nevolja i krize, ne ustajati protiv njega i ne uskratiti mu pomoć, ne izdati ga pa makar bila i skupina koja mu nije dala prisegu, jer Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: **“Onoga ko vam dođe i naredi da se okupite oko jednog čovjeka želeći da izazove pobunu i razjedini vaš džemat ubijte ga.”**⁵⁵ Sahih

PRAVO PODREĐENIH NAD NJIHOVIM PRETPOSTAVLJENIM

1. Pravednost prema svima u smislu davanja svakome što mu pripada. Pravednost u davanju prava i zaduženja, pravednost u raspodjeli odgovornosti, pravednost u suđenju gdje su svi pred njim isti i nema privilegija za pojedince niti skupine na račun drugih. Rekao je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Na sudnjem danu će najžešće biti kažnjen nepravedan vladar.”** Bilježi ga Taberani u “Evsatu” i Tajalisi u “Sahihul-džami” -1001”

2. Pretpostavljeni ne smije činiti nepravdu podređenima, ne smije ih varati niti iznevjeriti. Kaže poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Nema nijednog roba kome je Allah dao**

⁵⁵ Sahihu Muslim 3. dio, 1480. strana, broj hadisa 1852.

da bude pretpostavljeni svojim podanicima, a da mu Allah neće, kada umre, zabraniti ulazak u Džennet, ukoliko bude varao svoje podanike.”⁵⁶ Muttefekun alejh

3. Savjetovanje sa podređenima u stvarima koje se tiču njihovih političkih, socijalnih i ekonomskih interesa. Konsultacije u onome gdje ne postoji odredba. Treba im dati priliku da slobodno iznesu prijedloge, ideje, mišljenja, stavove i svoja viđenja po pitanju određenih stvari. Prihvatiti ona mišljenja i stavove ukoliko su od jasnog javnog interesa. Rekao je Allah s.v.t.:

Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno i dogovaraj se s njima. (Alu Imran 159)

4. Osnova njegove vladavine, ophođenja prema podređenima i ustava mora biti šerijat (islamski zakon) gdje ne smije biti mjesta za lična mišljenja i prohtjeve, niti za spontane propise koji su nekada pogrešni, a nekada ispravni.

5. Vladaru nije dozvoljeno da se skriva od svojih podređenih, da im zatvara vrata u lice, da se oholi nad njima, niti da postavlja neku vrstu prepreke između njega i naroda pa da sa nekima komunicira, a sa nekima ne. Kaže Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Čuo sam Allahova Poslanika, neka je na njega Božiji mir i spas, kako kaže: 'Kome Allah dadne namjesništvo na nekim od poslova muslimana, pa bude nehajan prema njihovim potrebama, neimaštini i siromaštvu, Allah neće obraćati pažnju na**

⁵⁶ Sahihu Muslim 1. dio, 125. strana, broj hadisa 142.

njegove potrebe (neće se odazvati njegovoj molbi), neimaštinu i siromaštvo na Sudnjem danu.”⁵⁷

6. Samilost vladara prema podređenima, neopterećivanje onim što ne mogu podnijeti, vladar ne smije vršiti pritisak nad podređenima jer Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: **“Allahu moj, kome bude povjereno namjesništvo i uprava nad mojim ummetom (sljedbenicima), pa im bude otežavao (grubo postupao prema njima), i Ti njemu otežaj, a kome bude povjereno namjesništvo i uprava, pa bude blag prema njima, budi i Ti blag prema njemu.”⁵⁸** Sahih

PRAVO KOMŠIJE

Islam naređuje dobročinstvo prema komšiji u pravom smislu te riječi pa kaže Uzvišeni:

I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima, i onima koji su u vašem posjedu. Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu. (An-Nisa’ 36)

Islam zabranjuje uznemiravanje komšija riječju i djelom. **Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao: „Rečeno je Allahovom Poslaniku, sallallahu ‘alejhi we selleme: „Zaista jedna žena danju posti a noću klanja, ali uznemirava svoje komšije svojim jezikom!“ On reče: „U njoj nema nikakvog dobra, ona će u vatru!“ „Bi mu rečeno: „A jedna žena klanja samo propisane namaze, posti mjesec Ramazan i udjeljuje komade suhog sira i ne uznemirava**

⁵⁷ Mustadrak ala sahihajn 4. dio, 105. strana, broj hadisa 7027.

⁵⁸ Sahihu Muslim 3. dio, 1458. strana, broj hadisa 1828.

svoje komšije!?” Reče: „Ona će u Džennet!“⁵⁹ Sahih, Buhari – odgoj pojedinca, “As-sahiha – 190”

Islam je komšiji dao visoko mjesto i veliko pravo kada je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Džibril mi je toliko preporučivao (oporučivao) pažnju prema komšiji da sam pomislio da će komšija biti uvršten među one koji će imati pravo nasljeđivanja.”⁶⁰ Muttefekun alejh**

Uznemiravanje komšije poništava iman (vjerovanje). Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje (potpunim vjerovanjem)! Tako mi Allaha ne vjeruje! - A ko Allahov Poslaniče? - upitaše ashabi. - Onaj od čijeg jezika nisu sigurni njegove komšije” - odgovori Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi we sellem. Muttefekun alejh**

Treba strpljivo podnositi neprijatnosti s njegove strane i biti ljubazan prema njemu. Ebu Hurejre pripovijeda: **“Kada je došao čovjek Allahovom Poslaniku sallallahu alejhi ve sellem i požalio se na ponašanje svoga komšije, on mu je kazao: ‘Idi i iznesi sve svoje pokušstvo pored puta.’ Čovjek je uradio sve što mu je naredio Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem te su ljudi prolazeći pitali šta je razlog ovakvog njegovog postupka. Kada im je objasnio o čemu se radi, svijet je počeo proklinjati lošeg komšiju, koji je nakon izvjesnog vremena došao i rekao: ‘Vrati svoje pokušstvo i uđi u kuću, više te neću uznemiriti.’” Sahih, “Edebul-mufrad”**

Komšija ima svoja prava iako nije musliman. Prenosi se da je Abdu Allah ibn Omer radijallahu anhuma upitao svoje ukućane kad su zaklali ovcu: **“Jeste li počastili moga susjeda jevreja?”**

⁵⁹ Mustadrak ala sahihajn 4. dio, 184. strana, broj hadisa 7305.

⁶⁰ Sahihul-Buhari 5. dio, 2239. strana, broj hadisa 5668.

Čuo sam Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem kada kaže: “Savjetovao mi je Džibril alejhi selam da pazim na svoga komšiju tako često da sam očekivao da će mi reći da komšija ima pravo nasljedstva.” Muttefekun alejh

PRAVO PRIJATELJA (DRUGOVA)

Islam podstiče na brigu o prijateljima pa je propisao prava koja im pripadaju. Prijateljima treba činiti dobro i savjetovati ih. Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: “Najbolji prijatelji kod Allaha su oni koji su najbolji prema svome prijatelju, a najbolje komšije kod Allaha su oni koji su najbolji prema svome komšiji.” Sahih, bilježi ga Tirmizi u djelu “As-sahihah – 103”

PRAVO GOSTA

Od prava u islamu koja pripadaju gostu je da bude počastvovan, lijepo dočekan i počašćen jer je Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: “Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ukaže počast svome komšiji! Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka svom gostu ukaže počast dajući mu njegovu nagradu!” ”A šta je njegova nagrada, Allahov Poslaniče?”, upitaše prisutni, a Poslanik reče: ”Dan i noć! Gostoprимstvo traje tri dana, a sve nakon toga je sadaka. Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka govori hajr (dobro) ili neka šuti.” Muttefekun alejh

Gostoprимstvo se ubraja u najbolja djela. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: “Među ljudima nema nikog poput čovjeka koji je uzeo uzde svoga konja pa se bori na Allahovom putu i kloni se zla ljudi i poput onoga ko zakolje ovcu da bi počastio gosta i ispunio njegovo pravo.” Sahih, bilježe ga imam Ahmed i Hakim

Gost treba voditi računa da ne optereti svoga domaćina preko njegovih mogućnosti, jer Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: **“Nije dozvoljeno čovjeku muslimanu da ostane kod svog brata tako dugo da ga na grijeh navede!”** (nije dozvoljeno gostu da ostane duže od tri dana pa da na taj način svog domaćina navede na grijeh jer možda neće imati čime da ga počasti) ”Allahov Poslaniče, a kako će ga na grijeh navesti?”, upitaše, a Poslanik reče: ”Boravi kod njega, a on nema čime da ga ugosti!” Muslim

PRAVA SIROMAŠNIH I SIROČADI

Allah Uzvišeni je pohvalio one koji udjeljuju imetak na Allahovom putu nastojeći da obezbjede potrebe siromašnih, siročadi i nemoćnih pa kaže:

A u imecima njihovim bio je udio i za onoga koji prosi i za onoga koji ne prosi. (Az-Zarijat 19)

Štaviše, islam ovu vrstu sadake koju čovjek izdvaja za svoju siromašnu braću smatra jednim od najvrjednijih dobrih djela. Rekao je Uzvišeni:

Nije čestitost u tome da okrećete lica svoja prema istoku i zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjerovjesnike, i koji od imetka, iako im je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva... (Al-Bakarah 177)

Onima koji gomilaju imetak, ne ispunjavaju Allahovo pravo i ne udjeljuju ga, obećana je žestoka kazna na Sudnjem danu. Kaže Allah s.v.t:

Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu – navijesti bolnu patnju. (At-Tavbah 34)

Zbog toga je u islamu propisan zekat koji je jedan od osnovnih stubova vjere i obaveza je svakog muslimana čiji imetak dostiže nisab (određenu granicu) i pregodini. Rekao je Allah Uzvišeni:

a naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da molitvu obavljaju, i da milostinju udjeljuju; a to je – ispravna vjera. (Al-Bajjinah 5)

Allah je pojasnio kome zekat pripada pa kaže:

Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku. Allah je odredio tako! – A Allah sve zna i mudar je. (At-Tavbah 60)

Allah upozorava one koji ne daju zekat pa kaže:

Neka oni koji škrtare u onome što im Allah iz obilja Svoga daje nikako ne misle da je to dobro za njih; ne, to je zlo za njih. Na Sudnjem danu biće im o vratu obješeno ono čime su škrtarili. (Alu Imran 180)

POSLOVANJE I RADNICI

U oblasti poslovanja islam je došao sa pravilima i normama koje jasno definiraju relaciju između poslodavca i radnika i obratno, kako bi na taj način osigurao pravo obje strane, a postojeću vezu između njih učinio vezom bratstva i ljubavi. Taj odnos se ne svodi na materijalizam i međusobne interese.

PRAVA RADNIKA

Islam naređuje da odnos između poslodavca i njegovih zaposlenih bude bratski odnos koji se odlikuje jednakošću i ljudskim dostojanstvom, jer kaže Allahov Poslanik, neka je na

njega Božiji mir i spas: **“Sluge (radnici) su vam braća. Allah je učinio da vam budu na usluzi. Zato ih hranite onim čime se hranite i odjevajte onako kako se vi odijevate, ne zadužujte ih onim što ne mogu uraditi, a ako to uradite, pomozite im!”**⁶¹ Sahihul-Buhari (misli se na robove, sluge ili radnike, na one koji obavljaju zadate im poslove pod nečijom vlašću ili su podređeni)

Radniku se mora platiti nadnica jer se prenosi da je Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas,, rekao: **“Uzvišeni Allah poručuje: ‘Ja ću na Sudnjem danu biti protivnik trojici ljudi: čovjeku koji zada riječ, zaklinjući se u Moje ime, pa prevari; onome ko slobodnog čovjeka (znajući da je slobodan) proda kao roba, pa potroši te pare; i čovjeku koji ne dadne platu iznajmljenom radniku koji mu završi ugovoreni posao.”** Sahih, bilježi ga Buhari

Nadnica radniku se mora dati odmah nakon što završi posao jer kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Isplatite radniku njegovu plaću (nadnicu) prije nego mu se znoj na čelu osuši.”**⁶²

Radnici se ne smiju opteretiti preko svojih mogućnosti, a ako dođe do toga onda im treba pomoći povećanjem plate ili fizički jer Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: **“...ne zadužujte ih onim što ne mogu uraditi, a ako to uradite, pomozite im!”** Sahihul-Buhari

PRAVA POSLODAVCA

Kao što islam zahtijeva od poslodavca da vodi računa o pravima radnika isto tako se od radnika traži da vode računa o

⁶¹ Sahihul-Buhari 1. dio, 20. strana, broj hadisa 30.

⁶² Sunenu Ibn Madže 2. dio, 817. strana, broj hadisa 2443.

pravima poslodavca. Radnici su dužni da obave ono što se traži od njih u potpunosti, bez nedostataka i kašnjenja koje bi nanijelo štetu poslodavcu, jer je Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Zaista Allah voli da kada neko od vas radi nešto da ga uradi kako treba (u potpunosti i na najljepši način).”** Sahihul-džami’ – 1880

Kako bi podstakao radnike da što bolje obavljaju svoj posao i sačuvao njihovo dostojanstvo i ugled, islam njihovu zaradu smatra jednom od najhalalnijih i najboljih pa kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Najbolj zarada je ona koju stekneš svojim rukama ukoliko posao odradiš kako treba (upotpuniš i ne varaš).”** Sahihul-džami’ – 3283

PRAVA OSTALIH STVORENJA, ŽIVOTINJA I DRUGIH

Islam nije samo čovjeku odredio i dao prava već je obuhvatio i životinje i dao im prava, a onaj ko ih bude kršio ući će u vatru (džehennem). Neka od tih prava su:

PRAVA ŽIVOTINJA

Životinje se moraju hraniti i nikako se ne smije dozvoliti da uginu zbog gladi i žeđi. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Jedna žena je kažnjena ulaskom u vatru zato što je zatvorila mačku sve dok nije umrla. Nije joj davala ni hrane ni vode, niti ju je pustila da sama nađe hranu po zemlji.”** Muttefekun alejh

1. Dobročinstvo prema životinjama, bez kažnjavanja, povrjeđivanja i opterećivanja preko njihovih mogućnosti. Jednoga dana Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, je vidio devu čija se koža pripila uz kosti, pa je rekao njenom vlasniku: *„Bojte se Allaha u pogledu životinja koje ne govore! Jašite ih i koljite tek kada ih uhranite!“* Sahih, bilježi ga Ahmed

2. *Nije dozvoljeno poigravati se sa životinjom na način da je povrijedimo ili koji vodi kažnjavanju. Prenosi se od Ibn Omera da je prolazio pored dječaka od Kurejšija koji su uhvatili pticu u klopku i postavili je za metu da je gađa. Na to Ibn Omer reče: “Ko je uradio ovo? Allah je prokleo onoga ko je ovo uradio, jer je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao – Neka je proklet onaj ko za metu uzme ono što u sebi ima dušu.”*⁶³

⁶³ Sahihu Muslim 3. dio, 1550. strana, broj hadisa 1958.

3. Zabranjeno je oponašanje životinja na osnovu riječi Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas: **“Neka je proklet onaj ko sakati životinje.”**⁶⁴ Buhari

4. Nije dozvoljeno plašiti životinje, mučiti ih i terorisati. Prenosi se da su jedne prilike ashabi bili na putu sa Poslanikom, neka je na njega Božiji mir i spas, pa se on odvojio od njih radi neke potrebe. Mi smo vidjeli jednu ptičicu sličnu vrapcu sa dva ptića, pa smo iz gnijezda uzeli mladunče ptice koja se uznemirila. Kada se Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, vratio rekao je: *“Ko je uznemirio ovu jadicu, uzevši joj njeno čedo? Brzo joj donesite njeno mladunče!”* Vidio je mravinjak koji smo spalili pa je rekao: *“niko nema pravo da kažnjava vatrom osim Gospodar vatre (Allah).”* Ebu Davud, sahih – Edebul-mufrad: 295

5. Islam naređuje da prilikom pripremanja za klanje životinja koje su dozvoljene za jelo postupimo na najljepši način, da ne oštrimo nož pred životinjom, da je ne koljemo ispred drugih životinja, da joj ne lomimo vrat i ne deremo kožu prije nego umre. Kaže Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: *“Zaista je Allah propisao dobrocinstvo prema svemu. Zato kada ubijate, radite to na najljepši način, kada koljete, radite to na najmilostiviji način. Onaj koji od vas bude klao neka naoštri nož kako bi olaksao svojoj žrtvi.”* Muslim (treba uzeti dobar i oštar nož kako bi se što lakše zaklala životinja, ne pokazivati nož pred njom kako se ne bi uplašila, brzo proći nožem preko grla životinje kako ne bi osjetila veliku bol)

Islam naređuje ubijanje nekih životinja i insekata, koje su štetne i opasne po čovjeka, kako bi se zaštitio njegov život koji je preči od života tih životinja i insekata jer je ljudski život kod

⁶⁴ Sahihu Ibn Hibban 12. dio, 434. strana, broj hadisa 5617.

Allaha vrjedniji od njih. Kada islam propisuje ovakva prava za životinje šta tek reći o pravima čovjeka kojeg je Allah odlikovao nad ostalim stvorenjima i počastvovao ga. Rekao je Allah s.v.t:

Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali; dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili. (Al-Isra' 70)

Islam se nije ograničio samo na milost prema životinjama već je tu milost učinio jednim od razloga praštanja grijeha i ulaska u džennet. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Idući putem neki čovjek jako je ožednio, pa kad nađe bunar, siđe u njega i napi se vode, a zatim izađe. Kad odjedanput pas, od žeđi isplazio jezik i jede vlažno tlo. 'Ovog psa je snašla jaka žeđ kao što je i mene bila snašla', reče taj čovjek, te siđe u bunar i napuni svoju cipelu vodom, a zatim je stavi u svoja usta da bi se popeo, te napoji psa. Uzvišeni Allah mu se zahvali i oprostio grijeha.”** Rekoše prisutni – O, Allahov Poslaniče, zar ćemo i u pogledu životinja imati nagradu? On odgovori: **“Da, za svako živo biće.”** Muttefekun alejh

PRAVO DRVEĆA I BILJAKA

Kada je riječ o biljkama islam je dozvolio čovjeku da se koristi njima i jede njihove plodove, ali je zabranio njihovo sječenje i uništavanje bez prijekne potrebe. Štaviše, naređuje se čuvanje biljaka, pospješivanje njihovog rasta i umnožavanja. Kaže Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Ako u ruci nekog od vas, kada nastupi Sudnji dan, bude sadnica palme te bude u stanju da je zasadi prije nego nastupi, neka to učini!”** Buhari “Edebul-mufred”

Zasađivanje korisnog drveća i biljaka islam ubraja u dobra djela i sadaku za koju će musliman biti nagrađen. Rekao je Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: **“Svaki musliman koji zasadi ili posije nešto pa od toga jedu ptice, čovjek ili zvjeri imaće nagradu za to kao da je sadaka.”** Muslim

PRAVO PUTEVA I PIJACA

U islamu pijace i putevi imaju svoje pravo. Rekao je Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Čuvajte se sjedenja po putevima.”** Rekoše: ”O Allahov Poslaniče, sjedenje na putu je nama neophodno, mi tu razgovaramo.” Pa reče Allahov Poslanik, sallahu alejhi ve sellem: **“Ako ćete sjediti, onda dajte putu njegovo pravo.”** Kažu: ”Šta je pravo puta, o Allahov Poslaniče?” Reče: **“Obaranje pogleda, otklanjanje neprijatnosti, odvratanje selama i naređivanje dobra i zabranjivanje zla.”** Muttefekun alejh (obaranje pogleda – ne gledati u žene koje prolaze putem, otklanjanje neprijatnosti – ne uznemiravati govorom niti djelom nikoga i ne stješnjavati prolaznike)

- Uklanjanje onoga što smeta prolaznicima. Kaže Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko dijelova, ili šezdeset i nekoliko dijelova, a najbolji su riječi “Nema drugog boga sem Allaha”, a najmanji je sklanjanje onoga što smeta sa puta, a i stid je dio imana!”** Muttefekun alejh

- Ne ostavljati po putevima i pijacama ono što se smatra nečistim pa da ljudi naiđu na to. Kaže Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Čuvajte se dva prokletstva (dvije stvari koje prizivaju prokletstvo)”**, rekoše ashabi: **“Šta su dva prokletstva, Allahov Poslaniče?”** Kaže: **“Koји obavlja**

nuždu na mjestu kuda ljudi prolaze i u hladu gdje sjede.”
Muslim, Ebu Davud

Ova prava moramo zaštititi, podržati, nadgledati njihovo sprovođenje i ljude primorati da ih se pridžavaju, jer ima ljudi čije se stanje ne može popraviti osim na silu, inače će onda ostati samo primjeri koji se ne primjenjuju u stvarnosti. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, vi ćete naređivati dobro i odvrćati od zla, ili će Allah uskoro poslati Svoju kaznu na vas, pa ćete Ga poslije toga moliti ,a On vam se neće odazvati.”** Bilježi ga Ahmed, Albani ga smatra vjerodostojnim, “Sahihut-tergibu vet-terhib:2313”

ŠTO SE TIČE PRAVA I JAVNIH FUNKCIJA

Islam je stavio u obavezu muslimanu brigu o stanju njegove braće ma gdje oni bili, jer Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: *“Primjer vjernika u njihovoj međusobnoj ljubavi, samilosti i osjećanjima je poput jednog tijela. Kada se razboli jedan njegov organ, cijelo tijelo mu se odazove sa budnošću i vrućinom (temperaturom ili vrućicom).”* Buhari

Treba raditi na poboljšanju njihovog položaja. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: “Niko od vas neće u potpunosti vjerovati sve dok ne bude želio svome bratu isto što i sebi.” Mutefekun alejh

I biti uz njih u krizama i nesrećama. Rekao je Muhhamed neka je na njega Božiji mir i spas: “Vjernik prema vjerniku je poput dijelova jedne zgrade, jedan drugoga učvršćuje.” Mutefekun alejh

Priteći im u pomoć kada to zatraže. Rekao je Allah Uzvišeni:

A ako vas zamole da ih u vjeri pomognete, dužni ste im u pomoć priteći, osim protiv naroda sa kojim o nenapadanju zaključen ugovor imate. – A Allah dobro vidi ono što radite. (Al-Anfal 72)

Islam zabranjuje izdaju svoje braće. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: *“Nema nijednog čovjeka koji izda drugog čovjeka muslimana na mjestu gdje se on omalovažava i gdje se narušava njegova čast, a da i njega Allah neće ostaviti na mjestu gdje on bude volio da mu se pomogne i nema čovjeka koji pomogne muslimana na mjestu gdje se on omalovažava i gdje se narušava njegova čast a da ga Allah neće pomoći na mjestu gdje on bude volio da mu se pomogne.”* Ahmed, Ebu Davud, a šejh Albani ga smatra dobrim (hasen), vidi hadis pod brojem 5690 u djelu “Sahihul-džami”

S ciljem da se sačuvaju i osiguraju ljudska prava u islamskome društvu Allah je svome Poslaniku objavio naredbe i zabrane obezbjeđujući poštovanje ovih prava i njihovo ne narušavanje tako što je propisao kazne kako ovosvjetske koje su poznate u islamskom krivičnom pravu, tako i na budućeme svijetu koje se ogledaju u kažnjavanju na ahiretu. Neke od tih naredbi i zabrana su:

- Islam zabranjuje zloupotrebu položaja i vlasti radi ostvarivanja ličnih interesa i državnim organima daje ovlašćenja da svu imovinu, koja je stečenana na takav način, konfiskuju i stave je u državnu kasu muslimana.

Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, je zaposlio čovjeka iz plemena el-Ezd po imenu Ibn Lutbijje na prikupljanju zekata. Kada je došao Ibn Lutbijje rekao je – Ovo je za vas, a ovo su pokloni za mene. Na to reče Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas: **“Da li bi ti to dobio da si sjedio u kući svoga oca ili majke? Tako mi onoga u čijoj je ruci moja duša, ko uzme nešto od imetka zloupotrebivši svoju funkciju, doći će sa tim na Sudnjemu danu noseći to na svome vratu, pa ako bude uzeo kamilu glas će mu biti poput devinog glasa, a ako bude uzeo kravu glas će mu biti poput rike krava, a ako bude uzeo ovcu glas će mu biti poput blejanja ovaca.”** Zatim je podigao svoju ruku tako da smo vidjeli bjelinu njegovog pazuha i rekao: - **Allahu moj, jesam li dostavio** – i to ponovio tri puta. Muttefekun alejh

- Zabranjeno je uznemiravanje na bilo koji način, rukom (udarac ili sl.), jezikom (ogovaranje ili prenošenje riječi), lažno svjedočenje ili psovke. Rekao je Allah s.v.t:

A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, toware na sebe klevetu i pravi grijeh. (Al-Ahzab 58)

- Zabranjeno je ugrožavati privatnost ljudi i razotkrivati jer kaže Allah u 12-om ajetu sure Al-Hudžurat و لا تجسسوا - i ne uhodite jedni druge. Allah Uzvišeni također kaže:

O vjernici, u tuđe kuće ne ulazite dok dopuštenje ne dobijete i dok ukućane ne pozdravite; to vam je bolje, poučite se!

A ako u njima nikoga ne nađete, ne ulazite u njih dok vam se ne dopusti; a ako vam se rekne: "Vratite se!" – vi se vratite, bolje vam je, a Allah zna ono što radite. (An-Nur 27-28)

- Zabranjen je svaki vid nasilja prema ljudima i prema sebi jer kaže Uzvišeni:

Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, i razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje.

I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali, a Allaha kao jamca sebi uzeli, jer Allah zna ono što radite. (An-Nahl 90-91)

Kaže Allah s.v.t. u hadisi kudsiju: **“Robovi moji, Ja sam Sebi zabranio nasilje, i vama sam ga učinio zabranjenim, pa ne činite jedni drugima nepravdu...”** Muslim

Nepravda i nasilje su zabranjeni i prema pripadnicima druge vjere pa je definiran princip dobročinstva prema njima. Rekao je Uzvišeni:

Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični. (Al-Mumtahanah 8)

Zabranjeno je vrijeđati i psovati tuđa vjerovanja jer to može izazvati psovke i uvrede između dvije strane, prepucavanja i

mržnju koje produbljuju jaz i onemogućavaju dostavljanje istine. Kaže uzvišeni:

Ne grдите one kojima se oni, pored Allaha, mole, da ne bi i oni nepravedno i ne misleći šta govore Allaha grdili. (Al-An'am 108)

Umjesto toga uspostavljen je princip dijaloga koji vodi jasnim ciljevima i istini koja se temelji na etici i pravilima koja su u skladu sa njenom metodologijom. Rekao je Allah s.v.t:

Reci: "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ibadet ne činimo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!" Pa ako oni ne pristanu, vi recite: "Budite svjedoci da smo mi muslimani!" (Alu Imran 64)

- Zabranjen je svaki vid i oblik nereda. Kaže Uzvišeni:

I ne pravite nered na Zemlji, kad je na njoj red uspostavljen, a Njemu se molite sa strahom i nadom; milost Allahova je doista blizu onih koji dobra djela čine. (Al-A'raf 56)

- Također je zabranjeno silom primoravati ljude da prihvate vjeru ili da promijene svoja vjerska ubjeđenja jer kaže Uzvišeni:

Da Gospodar tvoj hoće, na Zemlji bi doista bili svi vjernici. Pa zašto onda ti da nagoniš ljude da budu vjernici? (Junus 99)

Ovo svakako ne znači ostavljanje da've, pozivanja ka Allahu, dostavljanja islama ljudima na najljepši način kako bi spoznali suštinu islama jer od odlika ove vjere je obaveznost njenog dostavljanja i prezentiranja svim ljudima. Pozivanje u islam treba biti na svjetskom nivou, a ne na lokalnom pa onaj do koga

stigne islamski poziv na ispravan način i spozna vjeru neka zna da je uputa ka istini u Allahovoj ruci, a ne kod ljudi.

- Naređeno je uspostavljanje šure (vijeća za savjetovanje) što je jedan od osnovnih principa u islamskom šerijatu (u onim stvarima za koje nema jasan tekst iz Kur'ana i Hadisa) koji ima za cilj da svi članovi islamskoga društva uživaju svoja prava koja su im propisana. Rekao je Uzvišeni:

I koji se o poslovima svojim dogovaraju... (Aš-Šura 38)

Allah Uzvišeni podstiče svoga Poslanika na primjenu ovog principa kako bi postao model i metod po kojem će raditi oni nakon njega pa kaže:

I dogovaraj se s njima. (Alu Imran 159)

- Naređuje se da se prava i zaduženja daju onima koji su ih dostojni i da se ljudima sudi pravedno, pa kaže Allah s.v.t:

Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! – A Allah doista sve čuje i vidi. (An-Nisa' 58)

- Obaveza je pomoći potlačenima i onima kojima se čini nepravda pa čak i silu upotrebiti ako je potrebno. Rekao je Allah Uzvišeni:

A zašto se vi ne biste borili na Allahovom putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: "Gospodaru naš, izbavi nas iz ovoga grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi

zaštitnika i Ti nam podaj onoga ko će nam pomoći!" (An-Nisa' 75)

Činjenica je da, kako smo ranije spomenuli, postoje skupine koje nije moguće popraviti osim uz primjenu sile. U islamu i postoje neki sistemi izvršne vlasti koji ocjenjuju u kojoj mjeri članovi islamskoga društva uživaju svoja prava, nadziru njihovu primjenu i bezbjednost i regulišu sankcije, tj. kaznene mjere u slučaju ugrožavanja tih prava. Neki od tih sistema su:

Sistem pravosuđa

Pravosuđe je samostalni upravni sistem u islamskoj vlasti čija je osnovna djelatnost i funkcija rješavanje sporova i parnica između dvoje zavađenih, vraćanje prava onima kojima pripadaju, uspostavljanje pravde, sprječavanje nasilja i nepravde, kažnjavanje onih koji su napravili prekršaje i odvracanje od istih primjenom Allahovih propisa nad njima tako da se propis vraća na Kur'an i Sunnet (praksu) Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, kao dva osnovna zakonodavna izvora u islamu. Da bi se nekom povjerile sudske pozicije (funkcije), u islamu postoje uslovi i opća pravila koja se moraju ispoštovati, a neka od osnovnih su:

- Da bude razumna, pravedna, odrasla i eminentna osoba.
- Da bude zdrava i sposobna da podnese teret i napor pravosuđa.
- Da bude učen u šerijatskim propisima, da zna šta je halal, a šta haram, da poznaje jasne i manje jasne stvari među njima, da je sposoban u analognom rasuđivanju i izvlačenju

propisa i da je sposoban izdavati fetve (odgovore) po pitanju vjerskih i ovosvjetskih stvari.

- Da bude častan i pošten, da posjeduje moralne vrijednosti i osobine, da se kloni ružnog i lošeg ponašanja, da bude omiljen i ljubazan kako bi se njegova presuda prihvatila sa zadovoljstvom.

Svaki čovjek u islamskome društvu, bez obzira na njegov položaj, vjersku pripadnost i ubjeđenja ima pravo na parnicu i da napiše tužbu (da se žali) sudu u slučaju da mu se učini nepravda ili nasilje. Obje protivničke strane imaju pravo na jednakost i pravednost kod sudije jer Allahov Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: **“Onaj kome se povjeri sudstvo među muslimanima mora biti pravedan među njima u samom gledanju prema njima, pokazivanju rukom prema njima, njihovom sjedenju (pokazivanju mjesta za sjedenje i načinu sjedenja prema njima) i ne smije podizati glas prema parničarima.”** Sunenul-Bejheki – daif

Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, Alijji ibn Ebi Talibu kada ga je poslao kao sudiju: **“Allah će uputiti tvoje srce i učvrstiti tvoj jezik, pa kada sjedneš ispred parničara, nemoj im presuditi dok ne saslušаш obje strane, jer ćeš tako najlakše i najispravnije donijeti presudu.”** Sahih, bilježe ga Ahmed i Ebu Davud

U islamu je osnova da je svako nevin sve dok se ne dokaže da je kriv jer je Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Kada bi ljudima bilo davano na osnovu njihovih optužbi, oni bi od drugih ljudi tražili i krv i imovinu, međutim, na onome koji podiže optužbu je da dokaže, a okrivljeni ima pravo na zakletvu.”** Muttefekun alejh

(Ne prihvata se govor čovjeka samo na osnovu optužbe već se traži dokaz ili istraga)

Okrivljeni ima svoja prava u islamu, što znači da njegova prava samom optužbom neće biti ugrožena pa prema njemu nema prisile, kažnjavanja, okrutnosti, torture i brutalnosti kako bi se iznudilo njegovo priznanje. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Allah će kazniti one koji su kažnjavali ljude na ovome svijetu.”** Muslim

Prenosi se od Omera ibni Hattaba da je rekao: “Ne prima se priznanje čovjeka ako je prethodno bio zastrašivan, izložen gladi, ili zatvaran.”⁶⁵ (dakle, ako sudija izgladnjuje, zastrašuje ili zatvori čovjeka kako bi priznao krivicu, ne znači da će okrivljeni to učiniti istinski, već kako bi se oslobodio mučenja)

Lična odgovornost u islamu podrazumijeva da čovjek ne može preuzeti grijeh (krivicu) drugoga i nije dozvoljeno da rodbina okrivljenog bude optužena, kažnjavana ili uznemiravana jer kaže Uzvišeni:

Ko čini dobro, u svoju korist čini, a ko radi zlo, na svoju štetu radi. – A Gospodar tvoj nije nepravedan prema robovima Svojim. (Fussilat 46)

Rekao je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Ne svaljajte krivicu na drugoga.”** Sahih, bilježi ga Nesai

Pravosuđe u islamu ima svoje uslove i običaje, a možda će nam pismo, koje je drugi halifa, Omer ibn Hattab, poslao jednom od kadija (sudija), najbolje pojasniti u kojoj mjeri islam brine o aspektu zaštite prava članova islamskog društva.

“Od Allahovog roba Omera, vođe pravovjernih, Abdu Allahu ibn Kajsu

Neka je mir i spas na vas, a nakon toga...

⁶⁵ Al-haradžu li Ebi Jusuf, 175. strana.

Suđenje je jasno precizirana obaveza i praksa koja se mora slijediti, pa kada ti dođu da im sudiš učini to, jer govor istine ne znači ništa ako se ne sprovodi i radi po njemu. Na ljude gledaj podjednako i pravedno postupaj prema njima. Budi pravedan u tvom sjedenju i gledanju prema njima kako se ne bi uglednik ponadao tvojoj naklonosti zbog ugleda i vlasti koju ima i kako ne bi slabašni izgubio nadu u tvoju pravednost. Tužilac mora imati jasan dokaz, a tuženi ima pravo na zakletvu. Pomirenje je dozvoljeno osim u slučaju kada dozvoljava nešto što je haram (zabranjeno) ili zabranjuje nešto što je halal (dozvoljeno). Nije ti zabranjeno da ponoviš suđenje ako ćeš pravednije presuditi i vratiti se istini, jer nju ne može ništa poništiti. Znaj da je preispitivanje istine bolje od ustrajnosti i upornosti na laži. Razumijevanje onoga što ti tišti prsa od sumnji je ono u čemu nema Kur'ana i sunneta. Razmotri slične primjere i onda procijeni situaciju i stvari, a zatim teži onome što je Allahu najdraže i uporedi to sa istinom onako kako smatraš. Tužiocu, koji pri sebi nema dokaza, daj određeni rok da donese dokaze, pa ako dođe s dokazom, onda ima pravo uzeti ono što mu pripada, u suprotnom presudićeš shodno onome što je priloženo. Muslimani su pravedni u svjedočenju osim onaj ko je izbičevan, ko je navikao na lažno svjedočenje, ili je nepouzdan i ako se radi o rodbini. Allah je od vas otklonio i udaljio tajne, a pomogao vas jasnim dokazima. Čuvaj se uzbuđenosti, uznemirenosti, srdžbe i uzurpiranja prava sugrađanina jer je Allah za to propisao nagradu i zadovoljstvo. Onome ko popravi stanje između njega i Allaha, Allah će mu popraviti stanje između njega i ljudi.” Sahih, bilježe ga Darakutni i Bejheki, a šejh Albani ga smatra vjerodostojnim u djelu “Al-Irva’: 2619

Tema sudstva u islamu je veoma opširna i postoje važne i vrijedne knjige koje tretiraju ovu materiju, pa onaj ko želi proširiti svoje znanje o ovoj temi neka se vrati na njih.

Sistem odgovornosti i kontrole

Riječ je o vjerskom, dobrovoljnom sistemu čiji je cilj kontrola i nadzor sprovođenja onoga što je Allah propisao svojim robovima (ljudima), a ona se vrši po principu naređivanja na dobro i odvrćanja od zla, obavezujući ljude da praktikiraju i slijede vjerske propise. Također, neki od ciljeva ovog sistema su odgoj i popravljavanje onoga ko čini nevaljala djela koja su u suprotnosti sa šerijatom i nadzor stvari vezanih za život članova društva poput prevare u kupoprodaji, prodaje zabranjenih stvari, monopola i prevare u svim drugim oblicima, zatim monitoring i praćenje javnih objekata, uklanjanje onih zgrada koje se mogu srušiti i nanijeti štetu pojedincima. Ovo su, dakle, dobrovoljni poslovi koje obavlja ustanova za praćenje i kontrolu postupajući u skladu sa riječima Uzvišenog:

Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate. (Alu Imran 110)

Bojeći se Allahove kazne o kojoj On Uzvišeni kaže:

Jezikom Davuda i Isaa, sina Merjemina, prokleti su oni od sinova Israilovih koji nisu vjerovali – zato što su se bunili i uvijek granice zla prelazili:

jedni druge nisu odvrćali od grješnih postupaka koje su radili. Ružno li je zaista to kako su postupali! (Al-Maidah 78-79)

Svaki član društva je dužan naređivati dobro i odvrćati od zla u skladu sa svojim mogućnostima, jer kaže Allahov Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Ko od vas vidi neko zlo, neka ga ukloni rukom, a ako to ne može neka to učini svojim jezikom. A ako i to ne može, onda (neka to osudi) svojim srcem, a to je najslabiji oblik imana.”** Sahihu Muslim

Važno je napomenuti da je otklanjanje zla uslovljeno time da se ne prouzrokuje veća šteta od već postojeće, već da se postiže i ostvaruje očekivano poboljšanje.

Islam je vjera sa kojom je poslat Muhammed, neka je na njega Božiji mir i spas, kome je data sveobuhvatna mudrost koja definira i određuje ljudska prava u jednoj sažetoj, veoma sadržajnoj rečenici. Naime, rekao je Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: **“Zaista su vam vaši životi i vaši imeci i vaša čast sveti kao što vam je svet ovaj dan u ovome gradu i u ovom mjesecu.”** Buhari

U ovoj rečenici (hadisu) su sadržana mnoga ljudska prava sa kojima je islamski zakon došao, štiteći ih i propisujući kazne za onoga ko ih bude kršio. U nastavku ćemo spomenuti deklaraciju o ljudskim pravima u islamu koja je objavljena u Kairu, a ukazuje na to da su prava spomenuta u ovoj deklaraciji zapravo opća pravila zato što su prava u islamu povezana poput halki koje jedna drugu podupiru. Ova prava sadrže pojedinosti, pa kada bismo pisali o njima trebalo bi nam puno vremena i truda te je zato dovoljno ukazati na općenitosti, a onaj ko želi više saznati o ovome, neka se vrati na sam izvor. Nadam se da neću pretjerati ako kažem da islam kao vjera čuva, štiti i garantuje sva prava kako bi ljudi bili srećni na ovom i budućem svijetu.

ISLAMSKA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA⁶⁶

U IME ALLAHA MILOSTIVOG SAMILOSNOG

Rekao je Uzvišeni:

O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da bi ste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji. (Al-Hudžurat 13)

Zemlje članice islamske konferencije, one od njih koje vjeruju u Allaha, Gospodara svjetova, Stvoritelja svega, onoga Koji nam je darovao sve blagodati, Koji je stvorio čovjeka u najljepšem obliku, počastio ga i učinio halifom (namjesnikom) na Zemlji, povjerio mu emanet njene izgradnje, reformisanja i uređivanja kao i emanet izvršavanja obaveza prema Bogu i potčinio mu sve što je na nebesima i na Zemlji.

Vjerujući i potvrđujući poslanicu Muhammeda neka je na njega Božiji mir i spas, koga je Allah poslao sa uputom, istinskom vjerom, kao milost svim svjetovima, da oslobodi porobljene, uništi tagute (one koji se obožavaju mimo Allaha) i oholnike, onoga koji je obznanio jednakost među svim ljudima, pa niko nema prednost nad drugim osim po bogobožnosti, onoga koji je dokinuo razlike i mržnju među ljudima koje je Allah stvorio od jednog čovjeka.

Polazeći od jedinog čistog monoteističkog vjerovanja na kojem počiva islam, koje poziva sve ljude da ne obožavaju nikog drugog osim Allaha, da mu ne pripisuju sudruga, da jedni druge ne smatraju bogovima pored Allaha, koje je postavilo suštinske

⁶⁶ Ljudska prava u islamu – dr Muhammed Az-Zahili.

temelje i osnove ljudske slobode i dostojanstva i koje je obznanilo oslobađanje čovjeka od robovanja čovjeku.

Ostvarujući ono zbog čega je i objavljen islamski, univerzalni zakon (šerijat), a to je očuvanje vjere, života, časti, imetka i potomstva, zatim sveobuhvatnost i umjerenost u svim aspektima, spoj između duše, materije, razuma i srca. Potvrđujući civilizacijsku i historijsku ulogu islamskog ummeta (pripadnika islama) kojeg je Allah učinio najboljim ummetom koji je čovječanstvu ostavio u nasljeđe svjetsku civilizaciju, koja je uspostavila ravnotežu i vezu između ovog i budućeg svijeta, i između nauke i vjerovanja. Ono što se očekuje od njega danas u smislu upute čovječanstva koje je zbunjeno između konkurentnih struja i doktrina i rješavanje dugotrajnih, hroničnih problema civilizacije materijalizma.

Da doprinese naporima čovječanstva na polju ljudskih prava sa ciljem da zaštiti čovjeka od eksploatacije i progona i da potvrdi njegovu slobodu i pravo na dostojanstven život u skladu sa islamskim zakonom (šerijatom). Obrazložili smo i dokazali da čovječanstvo, koje je dostiglo visoke stepene na polju materijalnog, ipak ima veliku potrebu i ne može opstati bez onog vjerskog koje podupire tu civilizaciju, a nije samo pokretač u smislu zaštite ljudskih prava.

Smatrajući i vjerujući da su osnovna prava i opće (javne) slobode u islamu dio vjere muslimana i niko ih u principu ne može onemogućiti u cjelini ili djelimično, ugroziti ili ignorirati ih. To su Božiji propisi koji su obavezni i naredeni. Allah ih je objavio u svojoj knjizi i poslao sa njima posljednjeg Poslanika, kao pečat svih ostalih poslanika, da usavrši i upotpuni Božanske poruke (knjige). Njihovo poštivanje i sprovođenje je postalo ibadet (iskazivanje pokornosti Allahu), a zanemarivanje i neprijateljstvo prema njima je loše djelo u vjeri i svaki čovjek pojedinačno je odgovoran za njih kao i ummet (narod) za

njihovo očuvanje. Države članice organizacije islamske konferencije po tom osnovu objavljuju sljedeće:

Član 1:

- Cijelo čovječanstvo je jedna porodica koje spaja robovanje Allahu i poslanstvo Adema neka je na njega Božiji mir i spas, Svi su jednaki u pogledu osnovnog ljudskog dostojanstva i osnovnih obaveza i odgovornosti, bez diskriminacije zbog rase, boje, jezika, pola, političke pripadnosti, socijalnog statusa i dr. Ispravno vjerovanje je garancija za rast ovog ljudskog dostojanstva na putu ka integraciji čovjeka.

- O svim stvorenjima se Allah brine i stara, a najdraži Njemu je onaj ko je najkorisniji ljudima i niko nema prednost nad nekim drugim osim po bogobožnosti i dobrim djelima.

Član 2:

- Život je dar božji koji je zagaraniran svakom ljudskom biću, a na pojedincima, zajednicama i nacijama je zaštita i odbrana ovog prava od svakog onog ko ga želi ugroziti i nije dozvoljeno nikom oduzeti život bez šerijatske presude i odluke.

- Zabranjeno je pribjeći sredstvima koja mogu dovesti do genocidnog uništenja ljudske vrste.

- Očuvanje i opstanak ljudskog života onako kako Allah hoće je šerijatska obaveza.

- Integritet ljudskog tijela je neprikosnoven i ne može biti napadnut niti ugrožen bez legitimnog šerijatskog razloga, a države su obavezne štiti ga.

Član 3:

- U slučaju upotrebe sile ili oružanih sukoba nije dozvoljeno ubijati one koji ne učestvuju u borbi kao što su starci, žene, djeca, a ranjenici i bolesni imaju pravo da se liječe, zarobljenici imaju pravo na hranu, smještaj, odjeću. Nije dozvoljeno komadanje i sakaćenje već se mora obaviti razmjena zarobljenika i zbližavanje porodica koje su rastavljene zbog ratnih okolnosti.
- Nije dozvoljena sječa stabala, nanošenje štete usjevima i stoci, demoliranje zgrada i civilnih objekata u neprijateljskom garantiranju, miniranju i sl.

Član 4:

- Svaki čovjek ima pravo na svoju čast i dostojanstvo i reputaciju tokom svog života a i nakon smrti, a država i društvo su dužni zaštititi i sahraniti njegovo tijelo.

Član 5:

- Porodica je osnova formiranja društva, a brak osnova na kojoj se ona formira i počiva. Svi muškarci i žene imaju pravo na brak i to pravo im se ne može osporiti iz rasnih i nacionalnih razloga.
- Obaveza društva i porodice je da ukloni sve prepreke za brak, olakša put ka njemu, zaštititi i brine o porodicama.

Član 6:

- Žena je jednaka čovjeku kada je u pitanju ljudsko dostojanstvo, ima svoja prava i obaveze. Ima pravo na svoj lični civilni karakter, finansijsku nezavisnost i pravo da sačuva svoje ime i porijeklo.

- Obaveza čovjeka je staranje o porodici u smislu troškova i odgovornosti i brige o njoj.

Član 7:

- Svako dijete po rođenju ima pravo na roditelje a društvo i država imaju obavezu obezbjediti jaslice, odgoj, materijalnu brigu, obrazovanje, kao i zaštitu fetusa i majke kojima se mora dati posebna pažnja.
- Roditelji imaju pravo izabrati vrstu odgoja i obrazovanja koje žele za svoju djecu uzimajući u obzir njihove interese kako bi im obezbijedili budućnost u svjetlu moralnih vrijednosti i šerijatskih propisa.
- Roditelji kod svoje djece imaju prava kao i rodbina u skladu sa zakonskim odredbama.

Član 8:

- Svaki čovjek uživa zakonsku sposobnost i kvalifikaciju u smislu obaveze i posvećenosti, a ako je izgubi ili se umanju njegov staratelj zauzima njegovo mjesto.

Član 9:

- Svako je dužan tražiti znanje, a obaveza društva i države je obrazovanje kao i obezbjeđivanje načina i sredstava koja će ga učiniti dostupnim. Također je potrebno obezbjediti različite vrste obrazovanja u skladu sa interesom zajednice i omogućiti čovjeku spoznaju vjere islama i realnosti univerzuma s ciljem dobrobiti za čovječanstvo.
- Svako ljudsko biće ima pravo na različite vaspitno-obrazovne institucije počev od same porodice, škole, univerziteta, medija i drugih koje rade na vjerskom i

svjetovnom odgoju čovjeka, integraciji i uravnoteženom razvoju ličnosti, jačanju vjerovanja u Allaha, poštivanju prava i obaveza i zaštiti istih.

Član 10:

- Na čovjeku je da slijedi islam kao prirodnu vjeru, a nije dozvoljeno ni na koji način prisiliti nekoga da prihvati vjeru, kao što nije dozvoljena zloupotreba nečijeg siromaštva, slabosti ili neznanja kako bi ga preveli u drugu religiju ili ateizam.

Član 11:

- Čovjek se rađa kao Slobodan i niko nema pravo da ga porobljava, ponižava, vrijeđa ili iskorištava. Nema robovanja nikome osim Allahu Uzvišenom.

- Kolonijalizam svake vrste kao jedan od najgorih oblika ropstva je u potpunosti zabranjen. Narodi koji su kolonizirani imaju puno pravo da se oslobode kolonijalizma i pravo na samoopredjeljenje, a sve države i narodi su obavezni pomoći im u toj borbi za eliminiranje svih oblika kolonijalizma ili okupacije. Svi narodi imaju pravo da zadrže svoj nezavisni identitet i kontrolu nad svojim bogatstvima i prirodnim resursima.

Član 12:

- Svako ima pravo po zakonu na slobodu kretanja i boravka u zemlji ili van nje. Ukoliko bude progonjen ima pravo na azil u drugoj zemlji koja je dužna da ga zaštiti dok ne stigne na bezbjedno mjesto osim u slučaju kada je razlog njegovog progonstva neki zločin (krivično djelo) sa aspekta zakona.

Član 13:

- Pravo na rad (posao) je zagarantirano od strane države i društva svakom ko je sposoban raditi. Čovjek ima pravo izabrati posao koji mu odgovara u okviru kojeg će ostvariti svoj lični i interes društva. Radnik ima pravo na bezbjednost i sigurnost i sve ostale socijalne garancije. Nije dozvoljeno opterećivati ga preko njegovih mogućnosti, siliti ga na nešto, eksploatisati ga i nanositi mu štetu. Bez obzira bio on muško ili žensko, ima pravo na nagradu (platu) srazmjerno poslu kojeg obavlja i to bez kašnjenja. Također ima pravo na odmore, bonuse i unapređenja koja zaslužuje. Od njega se traži iskrenost i stručnost, a ako dođe do spora između radnika i poslodavaca, na državi je da se umiješa i riješi spor, otkloni nepravdu i da prizna pravo i obaveze po principu pravde, bez pristrasnosti.

Član 14:

- Čovjek ima pravo da legalno zarađuje bez monopola, prevare, nanošenja štete sebi ili drugima, a kamata je u potpunosti zabranjena.

Član 15:

- Svako ima pravo da posjeduje imovinu na legitiman način i da uživa prava vlasništva bez da to šteti njemu, drugima ili zajednici. Eksproprijacija nije dozvoljena osim za potrebe javnog interesa i pravičnu naknadu.

- Zabranjeno je oduzimanje imovine osim ako je stečena na nelegalan način.

Član 16:

- Svaki čovjek ima pravo da koristi plodove svog rada, književnog, umjetničkog ili tehničkog stvaralaštva. Ima pravo na zaštitu moralnih i materijalnih interesa koji iz njih proizilaze pod uslovom da takav rad i proizvodnja nisu u suprotnosti sa odredbama zakona.

Član 17:

- Svako ima pravo da živi u sredini čistoj od moralnih iskvarenosti i izopačenosti i da popravlja sebe u moralnom smislu, a na društvu i državi je da mu osigura i obezbjedi ovo pravo.

- Svakom ljudskom biću zajednica (društvo) i država su dužni da obezbjede zdravstvenu i socijalnu zaštitu sa svim općim i javnim sadržajima koji su potrebni u granicama raspoloživih sredstava.

- Država je obavezna priuštiti svakom čovjeku pravo na pristojan život i da mu obezbjedi ono što će njega i one čiji je on staratelj učiniti zadovoljnim uključujući hranu, odjeću, stanovanje, obrazovanje, zdravstvenu njegu i druge osnovne potrebe.

Član 18:

- Svako ima pravo živjeti u miru i sigurnosti za sebe i svoju porodicu, svoju vjeru, čast i imetak.

- Čovjek ima pravo na nezavisnost u poslovima svog privatnog života, svog doma, porodice imovine i kontakata. Nije dozvoljeno špijunirati ga, kontrolirati ili narušiti njegov ugled već se mora zaštititi od svake kompromitacije.

- Mjesto stanovanja ima svoju čast u svim slučajevima i nije dozvoljen ulazak bez dozvole vlasnika niti na neki drugi

nezakonit način. Zabranjeno je njegovo rušenje, konfiskacija i istjerivanje njegovih ukućana.

Član 19:

- Svi ljudi su pred zakonom jednaki bez razlike između vladara i podanika.
- Svakom je zagarantirano pravo da zatraži pravdu.
- Teret odgovornosti je u osnovi lične prirode.
- Nema krivičnog djela (zločina) niti kazne osim u skladu sa odredbama zakona.
- Optuženi je nevin sve dok se ne dokaže krivica pravednim suđenjem u kojem ima sva jamstva odbrane.

Član 20:

- Niko ne može biti uhapšen, niti mu se ograničiti sloboda, ne smije se izgnati niti kazniti bez legitimnog razloga. Ne smije biti podvrgnut fizičkom ili psihičkom mučenju ili bilo kom obliku poniženja, okrutnosti i narušavanju ljudskog dostojanstva.
- Nije dozvoljeno podvrgnuti pojedinca medicinskim ili naučnim eksperimentima bez njegovog pristanka i to pod uslovom da svoje zdravlje i život ne dovede u opasnost. Također, nije dozvoljeno donošenje posebnih zakona koji bi to omogućili izvršnoj vlasti.

Član 21:

- Uzimanje talaca je zabranjeno na bilo koji način i u bilo koju svrhu.

Član 22:

- Svako ima pravo izraziti svoje mišljenje slobodno na način koji je u skladu sa principima šerijata.
- Svaki čovjek ima pravo da poziva na hajr (dobro) i odvraća od zla u skladu sa okolnostima (uslovima) islamskog šerijata.
- Medij je od velike važnosti za društvo i zabranjena je njegova zloupotreba kao i suprotstavljati se svetinjama i časti vjerovjesnika u medijima. Također je zabranjeno sve ono što nanosi štetu vrijednostima društva ili dovodi do njegovog raspada, nestabilnosti i slabljenja vjere.
- Nije dozvoljeno raspirivanje međunacionalne i etničke mržnje, a zabranjeno je i sve ono što može izazvati rasnu diskriminaciju.

Član 23:

- Nadležnost nad ljudima je emanet, a tiranija i zloupotreba te nadležnosti su strogo i potpuno zabranjene garantirajući na taj način osnovna ljudska prava.
- Svako ima pravo učestvovati u upravljanju javnim poslovima svoje zemlje direktno ili indirektno i svako ima pravo da preuzme javnu funkciju u skladu sa zakonskim odredbama.

Član 24:

- Sva prava i slobode objavljeni u ovoj deklaraciji podliježu islamskom šerijatu.

Član 25:

- Islamski šerijat je jedini izvor za objašnjenje ili pojašnjenje bilo kojeg člana ovog dokumenta.

Kairo: 14. Muharram 1411.h.g.

05. Avgust 1990. g

Usvajanje ovih prava je pravi pristup za uspostavljanje pravog islamskog društva koje se odlikuje sljedećim⁶⁷:

Društvo: Ljudi su u njemu jednaki i nema niko privilegije niti povlastice nad drugim na osnovu porijekla, rase, pola, boje ili jezika.

Društvo: Jednakost u njemu se manifestuje uživanjem svih prava, obaveza i dužnosti... Ta jednakost potiče od zajedničkog ljudskog porijekla (“O ljudi, mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo” – Al-Hudžurat 13), počasti i svega onoga čime je Uzvišeni Stvoritelj odlikovao ljude. Rekao je Allah:

Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali; dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili. (Al-Isra' 70)

Društvo: Sloboda čovjeka u njemu je sinonim ljudskog života svejedno da li se on rodio kao slobodan ili je (slobodu) stekao kasnije. Čovjek mora biti spokojan od napada i pritisaka, uvrjeda, poniženja i porobljavanja.

Društvo: Porodica u njemu predstavlja jezgro (osnovnu ćeliju) i kao takvu društvo je štiti, poštuje i osigurava sve uslove i uzroke njenog opstanka i napretka.

Društvo: U njemu su isti vladar i podanik pred zakonom kojeg je Stvoritelj uspostavio i niko od njih nema privilegije ili povlastice.

Društvo: U njemu je vlast emanet i obaveza okačena o vrat vladaru koji je dužan postići one ciljeve na koje ga obavezuje zakon i to na legitiman način koji je u skladu sa zakonom.

⁶⁷ Muktabis minel-bejanil-islamijil-alemiji li hukukil-insani – „isječak iz svjetskog islamskog proglašenja o ljudskim pravima“.

Društvo: U kojem svaki pojedinac vjeruje da je jedini Vladar cijelog univerzuma Allah i sve što je u njemu potčinjeno je svim Allahovim stvorenjima kao blagodati od Njega koje niko prethodno nije zaslužio. Svaki čovjek ima pravo na pravedan udio u ovim Božanskim blagodatima. Rekao je Uzvišeni:

I daje vam da se koristite onim što je na nebesima i onim što je na Zemlji, sve je od Njega. (Al-Džasijah 13)

Društvo: U njemu su usvojene politike upravljanja koje organizuju poslove nacije (ummeta) i uspostavljaju vlasti koje funkcionišu po principu šure jer kaže Uzvišeni: “I koji se o poslovima svojim dogovaraju...” (Aš-Šura 38)

Društvo: U kojem su svakom pojedincu dostupne jednake mogućnosti i prilike da prihvati odgovornosti u skladu sa njegovim mogućnostima i sposobnostima. Pojedinac je za preuzete emanate na ovom svijetu odgovoran pred nacijom, a na onom pred svojim Stvoriteljem (“Svako od vas je pastir i odgovoran je za svoje stado.”) Muttefekun alejh

Društvo: U njemu su pred sudom vladar i podanik jednaki pa čak i u parnici.

Društvo: Svaki pojedinac ima svijest o društvu i ima pravo da tuži onoga ko učini krivično djelo i ugrozi pravo zajednice. Također ima pravo pozvati druge da mu pomognu i ne smiju ga izdati u slučaju kada je Pravda na njegovoj strani.

Društvo: Koje odbacuje sve vrste tiranije i garantira svakom pojedincu bezbjednost, slobodu, dostojanstvo i pravdu obavezujući se na ono što je Allahov šerijat (zakon) propisao čovjeku od prava, njihove primjene i zaštite itd.

Sva ova prava prethodno spomenuta u deklaraciji proističu iz Kur’ana časnog i Sunnet (prakse) Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, sve jedno da li se radi o njegovom govoru (hadisu), djelu ili potvrđivanju. Važno je spomenuti da su ova

prava zapravo opća pravila, javnog su karaktera i sadrže puno pojedinosti i detalja koji nisu spomenuti iz bojazni da ne bude predugo. Međutim, kao što je rečeno u članu 25 islamski šerijat je jedini izvor za objašnjenje ili pojašnjenje bilo kojeg člana ovog dokumenta, ili pojedinosti.

SVOJSTVA LJUDSKIH PRAVA U ISLAMSKOM ŠERIJATU (ZAKONU)

1. Ova prava su božanski dar i milost, a ne dar od strane čovjeka koji je podložan prohtjevima, strastima, hirovima i različitim oblicima interesa.
2. Povezana su sa islamskom akidom (vjerovanjem) i zaštićena su božanskim sudom pa je i sam napad na njih zapravo napad na Allahov sud prije nego napad na čovjeka, što povlači sa sobom i kaznu na onom, budućem svijetu, a ne samo dunjalučku (ovosvjetsku).
3. Ta prava su sveobuhvatna i usklađena su sa ljudskom prirodom, vodeći računa o čovjekovoj slabosti ali i snazi, bogatstvu ali i siromaštvu, njegovom ponosu ali i poniženju.
4. Svaki pojedinac u okviru sistema islamske vlasti uživa ova prava bez obzira na rasnu, polnu, vjersku, jezičku ili statusno-socijalnu pripadnost.
5. Ova prava su stabilna i održiva, zaštićena od promjena, derogiranja i onemogućavanja. Univerzalna su za svako vrijeme i mjesto, neovisna od bilo kakavih okolnosti i uticaja, sve jedno da li je to od strane pojedinaca ili društva.
6. Ova prava su garancija za uspostavljanje društva u kojem će svi njegovi članovi uživati u blagodatima dostojanstvenog, bezbrižnog i imućnog života. To zato što su ta prava milost od Gospodara svjetova svim ljudima koja im štiti politička, ekonomska, socijalna i moralna prava.

7. Prava su ograničena, a ne apsolutna, tako da se ne kose sa osnovama islamskog zakona i ne škode interesima društva. Na primjer, sloboda mišljenja i izražavanja je zagantirana svakome . U islamskome društvu svaki čovjek ima potpunu slobodu otvoreno reći istinu i stati na put laži, posavjetovati drugoga kako bi se postigla neka korist za društvo bilo da se radi o stvarima vjere ili dunjaluka (ovog svijeta). Međutim, ova sloboda je ograničena kako se ne bi zloupotrebila i ta ograničenja se ne smiju prekoračiti kako ne bi došlo do anarhije, ugrožavanja Allahovih propisa, nanošenja štete pojedincima i opstrukcije društvenog uređenja. Ta ograničenja su:

- Uživanje ove slobode i njeno manifestiranje mora biti na naučni, akedemski način zasnovan na svrsishodnom dijalogu koji u sebi sadrži mudrost i lijep savjet. Taj dijalog mora biti daleko od nasilja i nekakvih ustezanja koja će prouzrokovati nered i nemire od kojih ima samo štete, a nikako koristi. Rekao je Uzvišeni:

Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova, i On zna one koji su na Pravome putu. (An-Nahl 125)

- Ne baviti se stvarima muslimana (na kojima su saglasni) u koje vjeruje islamsko društvo kao što su postojanje Allaha Uzvišenog, istinitost poslanstva Muhammeda neka je na njega Božiji mir i spas, i sve ono što može škoditi islamu i njegovim sljedbenicima.

- Ova sloboda se ne smije zloupotrijebiti u nanošenju štete ljudima u bilo kom smislu, vjerskom ili ovosvjetskom kao što je narušavanje časti i ugleda, otkrivanje tajni, vrijeđanje

svetinja na bilo koji način, širenje nemorala i razvrata. Rekao je Allah:

One koji vole da se o vjericima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovome i na onome svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate. (An-Nur 19)

ZABLUDE KOJE SE TIČU LJUDSKIH PRAVA U ISLAMU

Prva zabluda

se odnosi na to da islamski zakon (šerijat) koji je objavljen Muhammedu neka je na njega Božiji mir i spas, prije nešto više od 14 vijekova ograničava i sputava ljudska prava jer neki smatraju i ubijeđeni su da je šerijat krut i ne može držati korak sa civilizacijskim napretkom koji je sveprisutan u svijetu, niti sa ljudskim potrebama koje evoluiraju sa vremenom.

Odgovor na ovu zabludu

Islam se razlikuje od prethodnih vjerezakona koji su bili vjersko-duhovni i uređivali su samo relaciju između pojedinca i njegovog Gospodara, dok je islamski šerijat potpun i savršen tako da tretira i bavi se i vjerskim i dunjalučkim (ovosvjetskim) aspektom. Kažemo vjerski jer uređuje odnos između muslimana sa njegovim Gospodarom, Stvoriteljem, a ovosvjetski jer organizira i uređuje relacije između pojedinaca muslimanskog društva sa ostalim narodima. Također, islamski šerijat nije poput prethodnih vjerezakona koji su bili objavljeni za određeno vrijeme i određeni narod kao što su recimo bili jevrejski ili kršćanski. Što se islama tiče, on je objavljen svim ljudima pa kaže Uzvišeni:

A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali. (Al-Anbija' 107)

Zbog toga onaj ko posmatra propise islamskog šerijata naći će dva aspekta:

1. Prvi aspekt se odnosi na uređivanje odnosa između roba i njegovog Gospodara, u šta spadaju vjerovanje (iman), ibadet

(obredi) i nasljeđe (zaostavština). Propisi koji se tiču ovih stvari su stabilni i na ovom polju nema mjesta za bilo kakav idžtihad (lično mišljenje), promjene, dodavanje ili oduzimanje u bilo kom vremenu ili mjestu, pod bilo kojim uslovima i okolnostima. To je ono što je konstantno i nepromjenljivo kao što je namaz sa svojim ruknovima (sastavnim djelovima) i utvrđenim brojem rekata, zekat sa tačno utvrđenim iznosom, također i nasljednici se zna ko su, koliki je njihov broj i koliko ko od njih dobija od nasljedstva, a takav je slučaj i sa ostalim propisima ibadeta.

2. Drugi aspekt se odnosi na međuljudske odnose i samo uređivanje suživota jednih sa drugima, na relacije između zajednica i društava. Ovaj dio šerijatskih propisa je općeg karaktera, bez nekakvih pojedinosti i detalja upravo zbog toga da bi islam bio u korak sa razvojem putem idžtihada, onoga što je u interesu društva i pojedinaca u svakom vremenu i mjestu. Na taj način se drži korak sa evolucijom koja se razvija i javlja kao posljedica razvoja i napretka društava. Jedan od primjera jeste princip šure (međusobnog dogovaranja i konsultiranja) o kojem islamski šerijat govori općenito, bez pojedinosti, o kojem nije objavljen tekst koji tačno precizira način i kakvoću implementiranja istog. Na polju primjene ovog principa imamo otvorena vrata u smislu razmatranja, razmišljanja i prijedloga na osnovu kojih će se postići ono što je od javnog interesa za pojedinca i društvo, a u skladu je sa svakim vremenom i mjestom i onim što nekada može biti dobro, a nekada ne. Ovo nam ukazuje na univerzalnost islamskog šerijata (zakona), njegovu sveobuhvatnost i svrsishodnost za svako vrijeme i mjesto.

Druga zabluda

je posljedica i rezultat onih koji ne poznaju suštinu islama, ili su ga spoznali od strane neprijatelja islama, koji šire propagandu da islam uskraćuje i ugrožava ljudska prava skupinama koje su drugačijeg mišljenja i ne pridaje im značaj, što se direktno suprotstavlja ljudskim pravima koja su zagantirana u okviru slobode vjerskog ubjeđenja.

Odgovor na ovu zabludu

Islamski stav o pripadnicama drugih vjera je jasan i otvoren i u njemu nema ništa sporno niti skriveno. Na osnovu kur'anskih ajeta i hadisa Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, da je vjerska sloboda u islamskome društvu dostupna svima, a islamska država nema pravo da bilo koga primorava da prihvati islam, jer kaže Uzvišeni:

Da Gospodar tvoj hoće, na Zemlji bi doista bili svi vjernici. Pa zašto onda ti da nagoniš ljude da budu vjernici? (Junus 99)

Saradnja sa pripadnicima drugih vjera je dozvoljena i konzumiranje hrane od ehlul-kitabija (jevreja i kršćana) je dozvoljeno. Islam je čak dozvolio i ženidbu sa ženama ehlul-kitabija, a nema sumnje da je brak i formiranje porodice u islamu od velike važnosti i prioritet o kojem se puno vodi računa. Rekao je Uzvišeni:

Od sada vam se dozvoljavaju sva lijepa jela; i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data Knjiga, i vaša jela su njima dozvoljena; i čestite vjernice su vam dozvoljene, i čestite kćeri onih kojima je data Knjiga prije vas... (Al-Maidah 5)

Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični. (Al-Mumtahanah 8)

Što se tiče onih koji pokazuju neprijateljstvo prema islamu i muslimanima također postoje propisi po pitanju odnosa sa njima. Kaže Uzvišeni:

Ali vam zabranjuje da prijateljujete sa onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone i koji pomažu da budete prognani. Oni koji s njima prijateljuju sami sebi čine nepravdu. (Al-Mumtahanah 9)

Štaviše, islam se ne zadovoljava samo ovim već dozvoljava diskusije na temu vjere pa naređuje muslimanima da poštuju određeni edeb (bonton, kulturu) u diskusiji sa drugima, a posebno sa onima koji su druge vjere. Dakle, cilj svega ovoga je dostavljanje i spoznaja istine, pa kaže Allah s.v.t:

I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način... (Al-Ankabut 46)

Allah Uzvišeni kaže Poslaniku neka je na njega Božiji mir i spas, kako da se obraća pripadnicima drugih religija:

Reci: "Kažite vi meni ili pokažite mi šta su stvorili na Zemlji i da li imaju ikakva udjela u nebesima oni kojima se vi, pored Allaha, klanjate? Donesite mi Knjigu objavljenu prije ove ili samo kakav ostatak znanja, ako istinu govorite." (Al-Ahkaf 4)

Kao dokaz ovome navešćemo zaključak jednog od evropskih kršćana, Tomas Arnold, koji u svojoj knjizi "Poziv u islam" na 48. strani kaže:⁶⁸ "Na osnovu prijateljskih odnosa koji su bili uspostavljeni između arapskih muslimana i kršćana možemo zaključiti da sila nije bila presudna kada je riječ o prelasku ljudi u islam. Muhammed je lično sklapao ugovore sa kršćanskim plemenima, uzeo ih pod svoju zaštitu i dao im slobodu u obavljanju njihovih vjerskih obreda kao što je dozvolio

⁶⁸ Preveli Hasan Ibrahim, Abdul-Medžid Abidajn i Ismail An-Nahravi.

crkvenim sveštenicima da uživaju svoja prava i obavljaju svoj poziv u miru i spokoju.”

Treća zabluda se odnosi na primjenu šerijatskih kazni za koje tvrde da su okrutne i nasilne.

Odgovor na ovu zabludu

1. Krivična djela (zločini), za koja su definirane i određene kazne po zakonu su: ubistvo, blud, krađa, pijanstvo, kleveta, nasilje, otpadništvo i razbojništvo.
2. Krivična djela za koja ne postoje tačno utvrđene zakonske kazne i za njih ovlašćeni sudija određuje kazne shodno općem interesu, a te kazne su znatno blaže.

Treba spomenuti i to da se krivična djela za koja su propisane zakonske kazne dijele na dvije vrste i to:

- Prvu vrstu čine kazne za posebna krivična djela koja ugrožavaju lična prava kao na npr. ranjavanje ili napad na neki od ljudskih organa, kleveta za blud. Ove kazne su blaže u slučaju ugrožavanja nečijih prava i određuje ih ovlašćeni sudija što je u skladu sa pravom zajednice.
- U drugu vrstu spadaju kazne koje se odnose na djela kojima se krše prava prema Allahu, kao na primjer konzumiranje alkohola, blud, krađa. Kazne propisane zakonom za ova krivična djela se ne mogu spriječiti kada spor dođe do sudije, pa čak iako bi se onaj čije je pravo ugroženo odrekao njih. Međutim, prije nego stvar stigne do sudije bolje je sakriti grijeh, a naročito ako se radi o nekome za koga taj grijeh nije uobičajen.

Spomenućemo neke polazišne tačke kojih se moramo držati kada govorimo o primjeni šerijatskih kazni u islamu:

1. Kazne u islamskom šerijatu se ne sprovode osim nad razumnim i zrelim osobama.
2. Kazne u islamu nisu pravosnažne u slučaju kada postoji opravdana sumnja. Prenosi se da je Poslanik, neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: **“Poštedite muslimane kazni koliko možete, pa ako nađete kakvog izlaza za muslimana, ostavite ga na miru, jer bolje je da imam pogriješi u oprost (da nekom oprosti) nego u kazni (da presudi nekome pogrešno).”**⁶⁹ Daif
3. Kazne u islamu se ne sprovode osim u slučaju napada na pet najosnovnijih stvari..
4. Kazna će se realizirati kada prestupnik sam prizna krivično djelo, uz mogućnost da ga nakon priznanja zanegira, ili kada postoji svjedočenje pravednih muškaraca, a svjedočenje žena u ovakvim slučajevima se ne prima.
5. Cilj sprovođenja kazni u islamu je odvratanje i klonjenje ljudi od djela, riječi i svega onoga što će škoditi društvu ili ugroziti prava pojedinaca. One su zapravo štit ili oklop koji čuva ova prava, a samim tim i društvo. U sprovođenju kazni je opstanak ljudi, i istinu je rekao Uzvišeni Allah kada kaže:

U odmazdi vam je – opstanak, o razumom obdareni. (Al-Bakarah 179)

Pored upozorenja onome ko čini krivična djela i zastrašivanja onoga ko pokuša počinuti neki od prijestupa kaznom na onom svijetu islam ne zanemaruje onu materijalnu, fizičku stranu kazne za onoga ko se pobuni i suprotstavi protiv njegovih učenja jer ima ljudi na koje ne djeluje ništa drugo osim sila, snaga i žestina, kako bi se odvratili i klonili činjenja nepravilnosti koje štete njemu samome i društvu. Ovo je od sveobuhvatnosti i savršenosti islama, pa ćemo naći da islam

⁶⁹ Mustadrak ala sahihajn 4. dio, 426. Strana.

određuje i precizira kaznu za svako loše djelo shodno njegovoj težini, pa je tako propisao odmazdu za namjerno ubistvo. Rekao je Uzvišeni:

O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene. (Al-Bakarah 178)

Od odmazde se jedino odustaje kada porodica ubijenog oprostí ubici, jer kaže Uzvišeni:

A onaj kome rod ubijenog oprostí, neka oni velikodušno postupe, a neka im on dobročinstvom uzvrati. (Al-Bakarah 178)

Što se tiče nenamjernog ubistva propisana je krvarina kao otkup, pa kaže Uzvišeni:

Nezamislivo je da vjernik ubije vjernika, to se može dogoditi samo – nehotice. Onaj ko ubije vjernika nehotice – mora osloboditi ropstva jednog roba-vjernika i predati krvarinu porodici njegovoj; oslobođen je krvarine jedino ako oni oprosté. Ako on pripada narodu koji vam je neprijatelj, a sam je vjernik, mora osloboditi ropstva jednog roba-vjernika; a ako pripada narodu s kojim ste u savezu, mora dati krvarinu porodici njegovoj i osloboditi ropstva jednog roba-vjernika. Ne nađe li, mora uzastopce postiti dva mjeseca da bi Allah primio pokajanje – a Allah sve zna i mudar je. (An-Nisa' 92)

Za krađu je propisano odsijecanje ruke, pa kaže Allah s.v.t.:

Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove, neka im to bude kazna za ono što su učinili i opomena od Allaha! A Allah je silan i mudar. (Al-Maidah 38)

U islamu se kazna odsijecanjem ruke ne sprovodi osim uz određene uslove i okolnosti:

1. Količina ili vrijednost onoga što je ukradeno mora dostići i prelaziti nisab – određenu granicu.

2. Ono što je ukradeno treba biti na dobro čuванom mjestu kao što je kuća ili sef, da se lopov uhvati van tog mjesta sa onim što je ukrao, a ako se uhvati unutar kuće ili sefa onda nema odsijecanja ruke.

3. Također se ova kazna neće izvršiti u slučaju pronevjere, jer lopov u tom slučaju ima ovlašćenje da ulazi u sef, kasu i sl. kao na primjer radnik banke koji pronevjeri imetak iz trezora u kome radi. Osim toga, njegova pronevjera je rezultat određenih propusta ili nedostataka od strane poslodavca ili direktora, jer je on zadužen za odgovarajuće mjere kako ne bi došlo do ovakve pronevjere.

4. Nema odsijecanja ruke onome ko uzurpira zemlju, kao na primjer kada neko na silu uzme zemlju i kaže da je njegova zato što pravi vlasnik zemlje može uz pomoć ljudi ili policije odbiti napad i ponovo povratiti svoje pravo.

5. Ova kazna se ne sprovodi u situacijama kada postoji neka sumnja, kao na primjer da je razlog krađe glad ili neka druga hitna potreba koja može dovesti do propasti.

Krađa je veoma opasno krivično djelo koje nanosi štetu i prijetnju društvu i pojedincima da ugrozi njihov imetak, čast, živote, bezbjednost i udobnost, a sve ovo su ciljevi koje islam treba da obezbjedi članovima muslimanskog društva. Ako lopov ima za cilj da nešto ukrade, zatim naiđe na otpor pa ubije onoga ko mu se nađe na putu da ga spriječi u krađi, onda je to napad na čast. U ovom slučaju zločin je mnogo opasniji i zahtijeva strogu kaznu koja će taj zločin sasjeci u korjenu. Kada lopov zna da će mu u slučaju krađe biti odsječena ruka, onda će čuvati sebe od toga, a samim tim i imetak ljudi će biti sačuvan od krađe.

Za krivično djelo presretanja i prepada na putu radi pljačke, otimačine, razbojništva i prijetnje oružjem, propisana je kazna odsijecanja ruku i nogu unakrs, jer kaže Uzvišeni:

Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju i koji nered na Zemlji čine jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovome svijetu, a na onome svijetu čeka ih patnja velika,

ali ne i za one koji se pokaju prije nego što ih se domognete! I znajte da Allah prašta i da je milostiv. (Al-Maidah 33-34)

Primjenjuje se kazna koja je u skladu sa težinom krivičnog djela. Od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: “Ovaj ajet je objavljen povodom razbojništva, a kazna za one koji se suprotstavljaju Allahu i Njegovom Poslaniku ako izvrše prepad na putu, pritom počine ubistvo i ukradu imetak, biće razapeti. Ako izvrše ubistvo, a ne ukradu imetak biće ubijeni. Ako ukradu imetak, a pritom ne ubiju nikoga biće im odsječene ruke i noge unakrs. A onaj ko pobjegne nakon što je uznemirio prolaznike biće prognan.” Bejheki i Darakutni

Za krivično djelo napada na čast klevetom propisana je kazna bičevanjem, pa kaže Allah s.v.t:

One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi. (An-Nur 4)

Sprovođenjem ove kazne islam želi sačuvati čast i moral od pokvarenosti i prljavština, jezik od toga da može pričati svašta i optuživati ljude tek tako bez ikakva dokaza. Poznato je da lažne optužbe ljudima nanose psihičko uznemiravanje i mnoge neprijatnosti koje uključuju i klevetu. To znači ugrožavati čast ljudi i govoriti o njima ono što im nije drago, a znamo da čast u islamu ima visoko mjesto. Širenje i pozivanje na mržnju, netrpeljivost i neprijateljstvo među članovima društva i ono što vodi ka teškim zločinima i krivičnim djelima je ravno ubistvu. Zbog toga zakon obavezuje vladara da uspostavi preventivne

kazne i to kaznu za klevetu u situaciji kada se ona ne može dokazati. Sve ovo ima za cilj sačuvati prava od kršenja i poniženja. Ovo je posebna pravda i garancija poštivanja prava. Islam se ne zadovoljava samo bičevanjem, što predstavlja fizičku kaznu, već pribjegava i duševnoj, kazni koja se izriče klevetniku kako bi iskusio njenu gorčinu i na taj način raskrinkala njegova laž. Zbog toga se ne prima od klevetnika svjedočenje i oni bivaju prozvani nečasnim osim ako se iskreno pokaju. Sve ovo ukazuje na to da islam nastoji i teži očuvanju i zaštiti prava od kršenja istih bilo postupkom ili riječima. Kaže Allah s.v.t:

One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi,

osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave, jer i Allah prašta i samilostan je! (An-Nur 4-5)

Za krivično djelo napada na čast čineći blud, za neoženjene i neudate je propisana kazna bičevanjem, pa kaže Uzvišeni:

Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udara biča, svakog od njih... (An-Nur 2)

Što se tiče onih koji su u braku, ako se utvrdi i dokaže da su počinili blud onda se primjenjuje kazna kamenovanjem. Ovo nije slučaj samo u islamu, već i u ostalim vjerezakonima, jevrejskom i kršćanskom, je tako. U islamskom šerijatu se ova kazna ne sprovodi osim pod tačno određenim uslovima koji se vrlo teško i rijetko ostvare. Bludnik i bludnica koji su u braku se ne kamenuju osim u dva slučaja:

Prvi slučaj

Kada oboje javno i otvoreno, bez prisile priznaju da su počinili blud. Propis je da se priznanje mora ponoviti četiri puta na različitim ročištima (suđenjima), a sudija ih mora svaki put odvrćati od priznanja i objasniti im pogubnost i odvratnost toga. Šta više, treba upotrijebiti rječitost kako bi ih ubijedio da odustanu od svog priznanja, da im kaže da je možda bilo poljubaca, dodirivanja zagrljaja kako bi ostavio prostora da odustanu od priznanja. Od Ibn Abbasa se prenosi da je rekao: **“Kada je Maiz bin Malik došao Poslaniku neka je na njega Božiji mir i spas, i priznao da je počinio blud, Poslanik mu je rekao – Možda si je samo poljubio, dodirnuo ili pogledao. Maiz reče – Ne, Allahov Poslaniče. Poslanik reče – Da li si sa njom imao odnos kao što muž ima odnos sa svojom ženom? Maiz odgovori – Jesam (jasno, otvoreno i nedvosmisleno jer u tom slučaju se sprovodi kazna, dakle kada se jasno izgovori priznanje bez bilo kakvog prenesenog značenja). Reče Poslanik – Onda je kamenovanje obavezno.”** Sahihul-Buhari

U slučaju insistiranja na priznanju i sprovođenja kazne ako pobjegnu na početku ili u toku samog izvršenja kazne smatra se da su odustali od priznanja i obustavlja se izvršenje kazne. **Ebu Hurejre pripovijeda da je Maiz El-Eslemi došao Poslaniku neka je na njega Božiji mir i spas, i priznao da je počinio blud, a Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, ga je odbio i udaljio od sebe. Zatim je došao sa druge strane i ponovio priznanje, a Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, ga je ponovo udaljio od sebe. Kada je i četvrti put prišao i priznao da je počinio blud, pa je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, naredio njegovo kamenovanje. Kada ga je pogodio kamen pobjegao je trčeći. Obavijestili su Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, o ovom događaju pa je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, rekao: “Eh da ste ga pustili da pobjegne!”(bilo je preče da**

ste ga pustili da pobjegne i pokaje se Allahu, a oni su ga spriječili u tome i kamenovali su ga sve dok nije umro)
Sahih Ibn Madže

Drugi slučaj

Potrebno je da četiri pravedna svjedoka jasno, bez ikakve sumnje posvjedoče da su vidjeli sam čin bluda (ne poljupce, zagrljaje i sl. već kako su se polni organi spojili), a ovo se ne može desiti osim da sam čin bluda čine javno, kršeći sustav i pravila vjere, prezirući njena učenja u tolikoj mjeri da ih je vidio ovoliki broj svjedoka. Također, kazna se ne može izvršiti ako postoji nekakva sumnja, kao što smo prethodno spomenuli, jer se možda radi samo o poljupcu i zagrljaju, a ne o seksualnom činu.

Važno je napomenuti da krivično djelo bluda nije lična stvar samih bludnika već se radi o napadu i ugrožavanju prava društva i njegovih članova, a posljedice bluda su mnogobrojne:

1. Širenje poroka i moralno posrnuće izazivaju pojavu i širenje opasnih, zaraznih bolesti u društvu, koje pogađaju i onoga ko nije kriv za njihovu pojavu. Kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“O skupino muhadžira, molim Allaha, dželle šanuhu, da ne doživite da budete iskušani sa pet stvari:**

1. Neće se nikada među ljudima pojaviti nemoral koji će se javno ispoljavati, a da se među njima ne prošire zarazne bolesti koje nisu bile poznate njihovim predhodnim generacijama,

2. Neće ljudi početi zakidati i varati pri vaganju i mjerenju, a da ih neće zadesiti glad, oskudica, kriza i nepravda njihovih vladara,

3. Neće ljudi prekinuti davati zekat na svoj imetak, a da im neće biti uskraćena kiša s neba, a da nije stoke ne bi nikako ni padala,

4. Neće ljudi prekršiti ugovor s Allahom, dželle šanuhu, i Njegovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a da Allah neće dati da nad njima zavlada strani neprijatelj koji će im oteti dio od onoga što je bilo u njihovom posjedu,

5. I kada god njihove vođe ne budu sudile po Allahovoj Knjizi i budu odabirali samo nešto od onoga što je Allah objavio, Allah će dati da među njih bude ubačen razdor i svađa.” Sahih Ibn Madže

2. Pomiješaju se porijekla u društvu pa čovjek ne zna ni ko mu je otac ni ko mu je majka, veže svoje porijeklo za onoga ko mu nije pravi (biološki) otac pripisujući se njemu. Iz ovoga proizilazi uskraćivanje i kršenje prava, kao što je pravo na nasljedstvo, pa tako onaj ko je istinski nasljednik ostane bez svog prava na dio nasljedstva, ili kada je ženidba u pitanju, može doći do braka između onih koji su jedno drugom zabranjeni (kao što je brak sa sestrama ili majkama).

3. Postojanje (rađanje) nevinih duša koje će biti lišene ljubaznosti, nježnosti, majčinskog i očinskog odgoja, jer ne pripadaju porijeklu koje im se pripisuje i nemaju porodicu da uživaju u njoj. Također, jedna od posljedica bluda je i širenje opasnih duševnih bolesti i stanja koje mogu biti razlogom devijacija što se odražava na društvo postojanjem ljudi koji mogu nanijeti štetu društvu i njegovim članovima, jer majčinstvo i očinstvo su kao domovina ili zavičaj za pojedince u kome oni potraže utočište i sklonište i uživaju u njemu u miru, spokoju, sigurnosti i smiraju.

Za krivično djelo konzumiranja alkohola, ili svega onoga što spada u opijate, propisana je kazna bičevanjem. Čovjek u

islamu nema slobodu da jede i pije ono što hoće već postoje vrste jela koje su mu zabranjene poput strvi, krvi, svinjskog mesa i onoga što nije zaklano u ime Allaha. U ovom slučaju ne postoje zakonski određene kazne već je na onome ko počini ovo krivično djelo da se pokaje Allahu, međutim onaj ko to javno čini biva kažnjen blažom kaznom koju odredi sudija shodno njegovoj procjeni i javnom interesu. Čovjek je ograničen i kada je konzumiranje pića u pitanju, pa mu je zabranjeno da pije ono što škodi njegovom tijelu. S obzirom da alkohol ne šteti samo pojedincu već i društvu (zato se alkohol u islamu naziva “majka svih zala”) za konzumiranje istog je propisana zakonska kazna, a to je bičevanje, kako bi se spriječilo njegovo širenje, jer islam nastoji zaštititi i sačuvati razum i ljudska osjećanja od svega onoga što utiče na njega, remeti njegov rad i poništava njegova dobra djela. Islam želi čovjeka koji sebe neće degradirati i spustiti sa ljudskog nivoa na stepen ostalih stvorenja koja nemaju svijest niti spoznaju. Neke od posljedica konzumiranja alkohola su:

- Pijanac može ubiti, bludničiti i ugroziti ono što je sveto, a da to i ne osjeća. Prenosi se da je Osman ibn Affan r.a. rekao: **“Ljudi, klonite se alkohola jer je on majka svih zala. Doista je prije vas živio čovjek koji se posvetio ibadetu, a sustezao od žena. On se dopao jednoj ženi, koja je poslala svoju sluškinju kod njega s molbom da joj dođe i bude svjedok. On je došao radi toga, ali je na kraju zaključan i doveden pred lijepu ženu. Pored nje je bio dječak i posuda vina. Ona mu je rekla: “Nisam te pozvala radi svjedočenja, nego da uradiš jedno od troga.” Ponudila mu je da sa njom počini zinaluk, da ubije dječaka ili da popije čašu vina. Ako odbiješ vikaću i osramotiću te. Kada je video da nema izbora izabrao je da popije čašu vina. Ali kada je popio prvu rekao je dajte mi još i tako se opio. A kada se opio, onda je i zinaluk i ubistvo počinio. Zatim je halifa Osman**

ibn Affan, r.a., nastavio: “Klonite se alkohola, jer tako mi Allaha, kada se sretnu u srcu čovjeka iman (vjerovanje) i ovisnost o alkoholu, jedno od tog dvoje pokušat će da istjera ono drugo.”⁷⁰

- Onaj za koga se utvrdi da je ovisan o alkoholu i opijatima, postaje beskoristan član i teret društvu, koji će posegnuti za svim sredstvima kako bi došao do alkohola, prodajući svoju čast ili krađom samo da zadovolji svoju zavist o njemu.

- Opasno ugrožavanje zdravlja kao posljedica konzumiranja alkohola što je utvrdila savremena medicina, kao što je upropaštavanje jetre i drugo.

- Gubljenje i trošenje imetka i vremena u onome od čega nema koristi već samo očigledne štete.

- Društvo biva uskraćeno za korist, sposobnosti i intelekt zavisnika što predstavlja ugrožavanje prava zajednice.

- Uništavanje ugleda i dostojanstva, jer čovjek tako stiče nizak status, pun nepoštivanja. Čak nekada to srozavanje bude i na nivo životinje, a to je ono što islam ne želi svojim sljedbenicima.

Zatim, islamski šerijat je uspostavio opće pravilo kojim se određuju kazne, pa kaže Uzvišeni:

Nepravda se može uzvratiti istom mjerom... (Aš-Šura 40)

Ako hoćete da na nepravdu uzvratite, onda učinite to samo u onolikoj mjeri koliko vam je učinjeno. (An-NAhl 126)

Treba imati na umu da islam ove kazne nije učinio konačnim i neizbježnim, već je ostavio otvoren put oprost, što se vezuje za lična prava jer kaže Uzvišeni:

⁷⁰ Sahih Ibn Hibban, 12. dio, 168. strana, broj hadisa 5348.

Neka im oprostite i ne zamjere! (An-Nur 22)

A onoga koji oprosti i izmiri se Allah će nagraditi. (Aš-Šura 40)

Uspostavljanjem ovih kazni islam ne želi osvetu, niti voli nasilje već je njihov cilj zaštita prava ljudi, širenje mira i spokoja u društvu, sprečavanje svakoga da ugrozi mir i stabilnost i čišćenje društva od kriminala. Kada ubica zna da će biti ubijen, kada lopov zna da će mu biti odsječena ruka, kada bludnik zna da će biti izbičevan, kada klevetnik zna da će biti izbičevan, odustaje od onoga što je naumio, spasit će sebe i druge. Uzvišeni je rekao istinu kada kaže:

U odmazdi vam je – opstanak, o razumom obdareni. (Al-Bakarah 179)

Neki kažu da su kazne, koje je islam propisao za neka krivična djela, okrutne i surove! Njemu će biti rečeno da su svi složni na tome da su krivična djela i njihova šteta dobro poznata društvu i da im se treba suprotstaviti, boriti, odvracati od njih i propisati kazne za njih. Što se tiče razilaženja koje je prisutno kada je riječ o vrstama kazni, neka se svako zapita i razmisli da li su kazne koje je islam propisao najefikasnije u eliminiranju ili suzbijanju kriminala, ili su u tome uspješnije kazne koje je čovjek uspostavio (sekularno zakonodavstvo)???

Islamske kazne će se možda učiniti surovim onome ko na njih gleda površno, međutim, uzimajući u obzir pravdu, realnost i logiku, jasno je da nije tako jer su one uz Allahovu dozvolu garancija za eliminiranje kriminala i zato što, polazeći sa zdravog stanovišta, preče je uspostaviti red nego biti ljubazan prema prijestupniku, ne zaboravljajući pritom prava koja on ima. Pokvareni dio treba odsjeći kako bi se sačuvao ostatak tijela i dio koji je neophodan radi zaštite svega. Onaj ko se želi informisati o kaznama u islamu od ljudi koji mu žele napakostiti, sve jedno da li se radi o onima koji mu se pripisuju

ili o pripadnicima drugih vjera i ubjeđenja, formiraće sliku o islamskom društvu kao da je ono zasnovano na divljaštvu, varvarizmu, želji za prolijevanjem ljudske krvi u kojem ima puno nedostataka – ovome je odsječena ruka, ovaj je kamenovan, ovaj je bičevan itd. Oni smatraju da se bičevanje primjenjuje svakog dana kao što je to slučaj sa njihovim sistemima i građanskim zakonodavstvima. Dovoljno je spomenuti i ukazati na to da islamska istorija nije zabilježila osim dva ili tri slučaja kamenovanja i to zbog priznanja i zahtjeva samih počinioca grijeha da budu kažnjeni kako bi se očistili od istog, a takav je slučaj i sa ostalim kaznama.

Četvrta zabluda

se odnosi na kaznu za otpadništvo od islama smatrajući da se radi o kršenju ljudskih prava u islamu i kršenju slobode vjerskog ubjeđenja što se suprostavlja riječima Uzvišenog:

U vjeru nema prisiljavanja. (Al-Baqarah 256)

Odgovor na ovu zabludu:

Islamski zakon (šerijat) je za otpadništvo od vjere propisao smrtnu kaznu jer Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: **“Onoga ko napusti (promijeni) vjeru ubijte.”** Buhari

Ovdje treba imati u vidu dvije važne tačke i to:

1. Ubija se onaj otpadnik (murted) koji javno obznani svoje otpadništvo, poziva na napuštanje islamskog učenja i sistema, bodri i hrabri druge da učine isto što zapravo znači unutrašnju pobunu (ustanak). Što se tiče onoga ko svoje otpadništvo zadrži za sebe i ne pokazuje ga ljudima, njegov slučaj je kod Allaha, jer islam sudi po vanjštini, a ne po tajnama koje niko osim Allaha ne zna.

2. Otpadniku treba dati tri dana roka da se pokaje i sa njim će razgovarati najistaknutiji i najučeniji učenjaci kako bi se vratio u vjeru što je i cilj islama. Međutim, ako bude ustrajan u svojoj namjeri i grijehu mora se ubiti kako bi se društvo sačuvalo njegovog zla i opasnosti.

Otpadništvo je poigravanje sa vjerom i njenim učenjima sa čime islamski šerijat nikako nije zadovoljan i smatra da je to djelo gore od samoga kufra (nevjerstva). Rekao je Allah:

Onima koji su bili vjernici, i zatim postali nevjernici, pa opet postali vjernici i ponovo postali nevjernici, i pojačali nevjerovanje, Allah doista neće oprostiti i neće ih na Pravi put izvesti. (An-Nisa' 137)

Zašto se otpadnik (murted) ubija:

1. Otpadništvo (riddet) je opasna medijska propaganda kojom se otpadnik bori protiv islama, nanosi zlo njegovim sljedbenicima i sprječava druge da razmišljaju o prelasku na islam. To je kao da je on primio islam, iskusio ga i u njemu našao nešto neispravno, nešto što ne valja, ili kao da je njegova prethodna vjera bolja od islama. To je ono što može biti uvod u napad na vjeru i njeno rušenje i što će neprijatelji islama svakako iskoristiti pa će ući u islam, a zatim iz njega izaći. Ranije je bilo puno jevreja koji bi primili islam s ciljem da ga unište iznutra, a nakon što bi napustili islam odmetnuli bi se kako bi podrivali vjerovanje muslimana i odvrćali ostale nemuslimane od prelaska na islam. Rekao je Uzvišeni:

Neki sljedbenici Knjige govore: "Pokažite da i vi vjerujete u ono što se objavljuje vjernicima, i to na početku dana, a pri kraju dana to porucite ne bi li i oni svoju vjeru napustili. (Alu Imran 72)

2. Islam želi od onoga ko ga prihvati da to učini iz ubjeđenja i na osnovu razmišljanja, dokaza, lijepog nijjeta (namjere), nakon studiranja i temeljnog istraživanja pa ako nakon svega ovoga prihvati islam drage volje i sa zadovoljstvom to je ono čemu islam teži. Međutim, ako ne dođe do prihvatanja islama, nema potrebe da prihvata islam s ciljem da ga kasnije napušta kako bi pokolebao muslimane u vjerovanju i odvrćao nemuslimane od primanja islama.

3. Islam smatra da otpadništvo nije lično pitanje iako tako izgleda na prvi pogled, jer otpadništvo od islama ne znači samo promjenu vjerovanja samog murteda (otpadnika) već izlazak iz sistema i njegovo otpadništvo može biti uzrokom narušavanja sistema i šteta se ne odnosi samo na otpadnika, već se širi i na društvo. Islam smatra da je otpadništvo jedna vrsta unutrašnje pobune, kao što smo prethodno kazali, a to islam ne trpi. Ono se tretira kao i ostali sistemi i uređenja u islamu. Onaj ko se suprotstavi sistemu, nastoji da ga promijeni i poziva na ustanak i unutrašnje nemire, u njegovom slučaju se u savremeno doba preduzimaju mjere koje dovode do najgoreg, kao što su ubijanja, psihičko i fizičko mučenje čiji je ishod smrt, otimanje ili konfiskacija imovine, prolijevanje krvi, potjera za njim kako bi ga uhvatili živog ili mrtvog, uznemiravanje njegove porodice i rođaka kako bi došli do njega.

Peta zabluda

se odnosi na zabranu u islamu da se muslimanka ne smije udati za nemuslimana smatrajući to kršenjem lične slobode koja dozvoljava brak sa bilo kim.

Odgovor na ovu zabludu

Logika islama po ovom pitanju ne polazi od toga da se ograničava sloboda na brak zbog vjere, već od toga da je obaveza sačuvati porodicu od razaranja i raspada usled razilaženja u vjeri i budući da je žena nepoštovana od strane muža zbog svog vjerovanja prema svetinjama svoje žene, budući da je ona jedina u porodici koja je druge vjere, a samim tim i najosetljivija po ovom pitanju zbog svojih osjećanja i slabosti u odnosu na muža.

Na osnovu ovoga imamo sljedeće tri situacije koje se razlikuju u propisima, ali sve one polaze od jednog zajedničkog stanovišta kojeg smo komentirali u prethodnom pasusu. Ta tri slučaja su:

Prvi slučaj:

Brak muslimana sa pripadnicom idolopoklonstva ili sa onom koja ne vjeruje u Allaha. Islam to zabranjuje jer zbog svog vjerovanja musliman ne može poštivati ni u jednom slučaju svetinje ove žene ili njena ubjeđenja, što dovodi do razdora i nesloge u porodici. Islam na razvod gleda kao na Allahu najmrskiju dozvoljenu stvar i zbog toga se ne podstiče na njega. Logično je u ovom slučaju da se zabranjuje ovakav brak u kojem muž ne poštuje svetinje svoje žene i njena vjerska ubjeđenja gdje može doći do nesloge.

Drugi slučaj:

Islam je muslimanima dozvolio sklapanje braka sa kršćankama i jevrejkama zato što islam priznaje poslanicu vjerovjesnika Isaa neka je na njega Božiji mir i spas, kao Allahovog poslanika, koji je rođen na neobičan i čudesan (nadnaravan) način . Također, islam priznaje poslanicu Musaa neka je na njega Božiji mir i spas, i smatra ga Allahovim poslanikom koji

je poslat israiličanima. Zbog toga ni kršćanka, ni jevrejka ne moraju osjećati averziju prema svom mužu koji je musliman zbog bojazni i brige za svoj opstanak i vjeru ili da će doći do nesloge u porodici. To zbog toga što musliman prihvata da je njen poslanik poslat od Allaha i zato islam ne zabranjuje ovakav brak bez obzira na vjersku različitost.

Treći slučaj:

Islam zabranjuje brak između nemuslimana, kršćanina ili jevreja, sa muslimankom zato što muž koji je kršćanin ili jevrej ne priznaje i ne vjeruje u poslanstvo Muhammeda neka je na njega Božiji mir i spas, već o njemu misli i govori sve najgore što dovodi do toga da žena zamrzi svoga muža i porodica je tada izložena razdoru i neslaganju. Iz ovih razloga islam zabranjuje brak koji dovodi do toga.

Šesta zabluda

se odnosi na postojanje ropstva u islamskom uređenju, jer se, kao, suprotstavlja onome u što islam poziva, a to je potpuna jednakost i isto porijeklo kojem se vraćaju svi ljudi. Ovo se kosi sa ljudskim pravima.

Odgovor na ovu zabludu

Možda je na početku najbolje da ukratko objasnimo da je uspostavljanje i prihvatanje ropstva u islamu rezultat ekonomsko-socijalnih okolnosti koje su neminovnost, jer društvo u kojem se pojavio islam skoro je u potpunosti zavisilo od ropstva kako bi se olakšao ekonomsko-socijalni život, a to nije slučaj samo sa Arabijskim poluostrvom na kojem se pojavio islam, već je tako bilo u svim krajevima svijeta u to

vrijeme. Ropstvo je poznato još u prethodnim religijama, pa u **20. poglavlju Ponovljenog zakona stoji:**

10 Ako dođeš pred neki grad da bi ga napao, najpre mu ponudi mir.

11 Ako prihvati mir i otvori ti vrata, ceo narod koji se nađe u njemu neka obavlja ropski posao i neka ti služi.

12 Ali ako ne sklopi mir s tobom nego zarati s tobom, ti ga opkoli,

13 i kada ti ga Gospod, tvoj Bog, preda u ruke, tada pobij oštricom mača sve muškarce koji su u njemu.

14 A žene, decu, stoku i sve što se nađe u gradu, sve što iz njega zapleniš uzmi za sebe. I jedi od svega što si zaplenio od svojih neprijatelja koje ti daje Gospod, tvoj Bog.

15 Tako učini svim gradovima koji su daleko od tebe i ne ubrajaju se u gradove ovih naroda.

16 Samo u gradovima ovih naroda koje ti Gospod, tvoj Bog, daje u nasledstvo nemoj poštediti život ničemu što diše.

Islam je ustanovio mnoge načine kojima se postepeno eliminira ropstvo kao što je slučaj sa zabranom alkohola koja nije odjednom objavljena već je to urađeno postepeno. Najprije je Allah objavio:

Pitaju te o vinu i kocki. Reci: "Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima, samo je šteta od njih veća od koristi. (Al-Bakarah 219)

Kada su se ljudi počeli odazivati pozivu u islam Allah je objavio:

O vjernici, pijani nikako molitvu ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate... (An-Nisa' 43)

Kada se iman (vjerovanje) učvrstio u srcima ljudi, kada su prihvatili islam i počeli učiti o njemu, a naredbe Allaha i Njegova Poslanika postale preče od svega, objavljena je jasna zabrana alkohola, pa kaže Uzvišeni Allah:

O vjernici, vino i kocka i kumiri i strjelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. (Al-Maidah 90)

Islam nastoji eliminirati ropstvo kao što je to učinio sa zabranom alkohola indirektno, na mudar način, eliminiranjem njegovih izvora kako bi u jedno vrijeme došao momenat njegovog ukidanja. Prvi korak ka tome je unutarnje oslobađanje ropstva, u smislu osjećaja slabosti, nemoći, kompleksa niže vrijednosti, da se robovima vrati njihovo dostojanstvo i ljudskost i da budu braća svojim vlasnicima. Zato je ropstvo u islamu privremena stvar, pa kaže Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas: **“Sluge (radnici) su vam braća. Allah je učinio da vam budu na usluzi. Zato ih hranite onim čime se hranite i odjevajte onako kako se vi odijevate, ne zadužujte ih onim što ne mogu uraditi, a ako to uradite, pomozite im!”** Buhari

Naređuje se dobročinstvo i blagost prema robovima u riječima i djelima. Rekao je Allah sv.t:

I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte! A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima, i onima koji su u vašem posjedu. Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu. (An-Nisa' 36)

Šta više, islam vodi računa i o njihovim osjećanjima pa je zabranjeno opominjati ih s ponižavanjem. Kaže Poslanik neka

je na njega Božiji mir i spas: ...**“Nemojte govoriti “moj rob” i “moja robinja” već recite “moj sluga” i “moja služavka”.**⁷¹

Važno je napomenuti i to da je ropstvo u islamu materijalno-fizičkog karaktera, a nikako ideološkog, što znači da rob ima potpunu slobodu vjerskog ubjeđenja ukoliko to želi. Kao i obično, islam prednjači kada je riječ o ljudskoj jednakosti pa je učinio da bogobožnost bude jedina prednost kada je pobratimio robove i slobodne. Islam ide još dalje u ovom smislu kada je Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas,, koji je bio počastvovan i ugledan, oženio Zejneb bint Džahš koja je bila služavka Zejdova, kao i kada je svoga slugu Zejda imenovao za vojskovođu pored mnogo važnijih ashaba (drugova).

Islam je utemeljio dva načina kako bi dokinuo ropstvo na miran način, izbjegavajući konfuziju, probleme, komplikacije, neprijateljstva i poremećaj ekonomsko-društvenih prilika.

Prvi način

Suzbijanje izvora ropstva kojih je bilo puno, a neki od njih su:

- Ratovi u svim oblicima gdje vojska ubija poražene, koji će, ili biti ubijeni, ili zarobljeni.
- Nemogućnost vraćanja duga što vodi ropstvu.
- Vlast očeva nad sinovima i onima o kojima se staraju, a zatim tu svoju djecu prodaju, kako mušku tako i žensku.
- Odricanje od sopstvene slobode usled neke potrebe, kada osoba proda sebe za određeni iznos.
- Zarobljeništvo, piratstvo, otmice gdje se ljudi tretiraju kao zatvorenici i nameće im se ropstvo.

⁷¹ Buhari, 2. dio, 901. strana, broj hadisa 2414.

- Nametanje ropstva kao kazne prijestupniku ili njegovim rođacima, koji počini određena krivična djela kao što su ubistvo, krađa, blud...

Ovo su samo neki od izvora i uzroka ropstva po kojima su svi ljudi postupali, a islam ih je strogo zabranio osim ratnih zarobljenika. To su oni koji su zarobljeni u legalnim ratovima koje imam (vladar) objavi i naredi da se vode. Važno je napomeuti da zarobljenici nisu robovi sve dok im imam (vladar) ne nametne ropstvo, što znači da nije svaki zarobljenik u islamu rob. On se može osloboditi besplatno, ili uz otkup za zarobljenike muslimane, ili uz novčanu nadoknadu (ova dva zadnja slučaja se izvršavaju nakon bitke). Rekao je Uzvišeni:

I poslije, ili ih velikodušno sužanjstva oslobodite ili otkupninu zahtijevajte, sve dok borba ne prestane. (Muhammed 4)

Od mudrosti u ovom slučaju je da se ne oslobađaju neprijateljski zarobljenici dok su muslimanski skriveni kod neprijatelja, već razmjena mora biti obostrana u isto vrijeme.

Drugi način koji islam slijedi u eliminiranju ropstva je: ekspanzija načina oslobađanja od ropstva. Nakon što je postojao samo jedan način oslobađanja od ropstva, a to je da vlasnik sam pusti roba, u suprotnom rob ostaje da služi njemu i njegovim potomcima dokle Allah hoće. Islam je propisao oslobađanje od ropstva na dva načina – oslobađanjem i sklapanjem ugovora o otkupu.

- Što se tiče oslobađanja, islam je propisao brojne načine nakon što je postojao samo jedan, a to je želja vlasnika da oslobodi svoga roba. Neki od načina oslobađanja roba su:

- Otkup za neke grijehе, kao što je nenamjerno ubistvo, za koje se plaća krvarina porodici ubijenog i oslobađa jedan rob vjernik (musliman). Kaže Uzvišeni:

Nezamislivo je da vjernik ubije vjernika, to se može dogoditi samo – nehotice. Onaj ko ubije vjernika nehotice – mora osloboditi ropstva jednog roba-vjernika i predati krvarinu porodici njegovoj; oslobođen je krvarine jedino ako oni oproste. (An-Nisa' 92)

- Otkup zbog zihara (zihar je vrsta razvoda braka kod arapa u vrijeme džahilijjeta prije dolaska islama, u tom slučaju muž ne opći sa svojom ženom, niti se razvodi od nje kako bi je mogao oženiti neko drugi, što je islam zabranio jer se nanosi nepravda ženi). Rekao je Allah s.v.t:

Oni koji ženama svojim reknu da im nisu dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, a onda odluče da s njima nastave živjeti, dužni su, prije nego što jedno drugo dodirnu, da jednog roba ropstva oslobode. To vam se naređuje – a Allah dobro zna ono što vi radite. (Al-Mudžadilah 3)

- Za krivokletstvo se također kao otkup oslobađa jedan rob. Kaže Uzvišeni:

Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Otkup za prekršenu zakletvu je: da deset siromaha običnom hranom kojom hranite čeljad svoju nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj ko ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše otkupljujte kada se zakunete; a o zakletvama svojim brinite se! (Al-Maidah 89)

- Također, otkup oslobađanjem roba je propisan ukoliko neko od muslimana, koji su dužni postiti, ima intimni odnos sa svojom ženom u toku posta mjeseca Ramazana.

“Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da su ashabi jedne prilike sjedili sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa

im je prišao jedan čovjek i obratio se Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: “O Allahov Poslaniče, propao sam.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga upita: “Šta te upropastilo?” “Općio sam sa svojom ženom u toku posta.” – reče.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga potom upita: “Imaš li mogućnosti osloboditi roba?” Čovjek odgovori: “Nemam.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga potom upita: “Možeš li postiti dva mjeseca uzastopno?” “Ne mogu.” – odgovori. Zatim ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: “Možeš li nahraniti šezdeset siromaha?” “Ne mogu.” – reče. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga zašuti.

Poslije izvjesnog vremena neko donese zdjelu datula, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: “Gdje je onaj čovjek?” “Evo me, tu sam.” “Udijeli ovo kao milostinju,” reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a čovjek odgovori: “Da udijelim siromašnijem od mene?! Tako mi Allaha, u ovome mjestu (Medini) nema siromašnijeg od mene.” Čuvši ovo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se nasmija tako da su mu se vidjeli njegovi kutnjaci, te reče: “Nahrani time svoju porodicu.”⁷² Buhari

Treba znati da je obaveza izvršiti jednu vrstu otkupa, a ako ne posjeduje roba, a u mogućnosti je da ga kupi, onda je obavezan to učiniti, a nakon toga ga osloboditi.

- Islam je oslobađanje robova učinio od najvrjednijih djela kojim se musliman može približiti svome Gospodaru, pa kaže Uzvišeni:

Pa, zašto on na blagodatima zahvalan bio nije? –

⁷² Sahihul-Buhari, 2. dio, 684. strana, broj hadisa 1834.

A šta ti misliš: kako se može na blagodatima zahvalan biti? – roba ropstva osloboditi, ili, kad glad hara, nahraniti. (Al-Balad 11-14)

I hadisi Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, koji govore na ovu temu, podstiču na oslobađanje robova, pa kaže Muhammed neka je na njega Božiji mir i spas: „**Ko oslobodi roba – Allah će mu osloboditi od vatre svaki njegov dio tijela za dio tijela roba, pa čak i polni organ za polni organ.**“ Muttefekun alejh

- Još jedan od načina oslobađanja robova je i to da vlasnik ostavi oporuku da nakon svoje smrti njegov rob biva oslobođen i ta sloboda mu je zagarantirana, a kako bi sačuvao pravo roba u ovom slučaju, islam je zabranio da se on proda ili pokloni.
- Također, jedan dio zekata je namijenjen za oslobađanje robova, jer kaže Uzvišeni Allah:

Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku. Allah je odredio tako! – A Allah sve zna i mudar je. (At-Tavbah 60)

- Islam je propisao da udaranje ili šamaranje roba bude uzrokom njegovog oslobađanja, jer Poslanik neka je na njega Božiji mir i spas, kaže: “**Onaj ko ošamari ili udari svoga roba, kao otkup za to je dužan da ga oslobodi.**” Muslim
- **Mukateba** je kada rob zahtijeva od svoga vlasnika kupi svoju slobodu za određeni novčani iznos oko kojeg se dogovore. Kada ovo zatraži rob, vlasnik je dužan da ispoštuje dogovor i nakon toga rob ima pravo na trgovinu, rad i imovinu kako bi obezbjedio visinu dogovorenog iznosa. Rob će tada raditi kod svog vlasnika i to za određenu nadoknadu. Islam ide još dalje od ovoga pa podstiče na udjeljivanje i pomaganje

robovima od strane samog vlasnika, koji treba novčano, a i nekim drugim olakšicama pomoći, kako bi se realiziralo ono što mu je obaveza. Također su i muslimani dužni da se Allahu s.v.t. približavaju na taj način što će pomoći svoju braću kako bi dobili slobodu i oslobodili se ropstva, jer Allah kaže:

A s onima u posjedu vašem koji se žele otkupiti, ako su u stanju to učiniti, o otkupu se dogovorite. I dajte im nešto od imetka koji je Allah vama dao. (An-Nur 33)

Ukratko, možemo reći da islam nije propisao ropstvo već je došao sa sistemom koji je dao veliki doprinos i efikasnost u suzbijanju ropstva, njegovih uzroka i izvora.

Ministarstvo pravde Saudijske Arabije u toku mjeseca Safera 1392. hidžretske godine je organiziralo tri seminara na kojima su prisustvovali od strane S. Arabije tadašnji ministar pravde, veliki broj učenjaka i profesora univerziteta u samoj kraljevini, a od evropljana su bili prisutni četverica eminentnih profesora prava:

- Ministar inostranih poslova Irske i sekretar evropske zakonodavne komisije
- Jedan od orijentalista i profesora islamskih studija
- Jedan od profesora javnog (općeg) prava koji je ujedno i direktor državne komisije za ljudska prava u Francuskoj
- I jedan od eminentnih advokata kasacionog suda u Parizu.

Na ovom susretu su učenjaci S. Arabije objasnili razumijevanje vjere kod muslimana i drugih i napravili razliku između općih pravila islamskog zakona (šerijata) i parcijalnih propisa koji se tiču pojedinosti u okviru istog. Ustanovili su da islamski zakon svojim sadržajem i pravilima garantira i štiti stvarne interese ljudi i objasnili da su kazne za teška krivična

djela, kojih je malo. To je pravna politika, koja štiti bezbjednost ljudi i svodi kriminal, nepoštivanje ljudskih života, časti i imetka na najmanji stepen. Učesnici seminara iz Evrope su, nakon što su saslušali izlaganje o islamskom zakonu (šerijatu) i ljudskim pravima u njemu, iznijeli svoje mišljenje i odgovor, pa šef evropske delegacije McBride kaže: “Odavde, iz ove muslimanske zemlje treba objaviti proglas o ljudskim pravima. Muslimanski učenjaci, intelektualci su dužni predstaviti ova prava, o kojima se ne zna puno, široj javnosti koja je u neznanju kada je ova tema u pitanju i zbog toga se diskredituju islam, muslimani i islamski propisi itd.”⁷³

⁷³ „Islam i ljudska prava“ – dr. Abdu Allah bin Abdul-Muhsin At-Turki-

ZAKLJUČAK

Na kraju ove knjižice, neću pretjerati ako kažem da sve ono od informacija što se u njoj nalazi zapravo predstavlja smjernice i ukazuje na ljudska prava u islamu. Nadam se da će ona biti ključ i motivacija onome ko je bude čitao u traženju i spoznaji veličine islama, koji je pogrešno prezentiran od strane onih koji mu se pripisuju prije nego od strane njegovih neprijatelja. Ova knjiga je poziv nemuslimanima koji je čitaju da jedan dio svog čitanja odvoje za islamsku religiju i da čitaju provjerene knjige, a zatim da uporede ono što su pročitali sa onim što su čuli i to bez pristrasnosti koja zamagljuje činjenice i izokreće rasuđivanje. Treba znati da naši ciljevi u pozivanju ljudi u islam nisu lične prirode, niti su to ovosvjetske ambicije već to činimo zato što svim ljudima želimo dobro. Protiv islama se ratovalo i borilo od samog početka, a tako je i danas, jer mu se suprotstavljaju oni koji se ne slažu sa njim i njegovi protivnici. Zbog te borbe gomilaju koliko god mogu snage i sile u ljudstvu i materijalno. No uprkos tome, nisu ništa postigli osim što su još više pobudili interesovanje onih koji imaju zdrav razum i oštroumnost. Oni razboriti i oštroumni nemuslimani koji razlikuju istinu od neistine, pa čak i oni najeminentniji predstavnici drugih vjera će sve više prelaziti na islam. Pa zar to nije dokaz veličine islama, dokaz da je upravo islam vjera istine za koju se Allah s.v.t. obavezao da će je čuvati pa kaže:

Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i zaista ćemo Mi nad njim bdjeti! (Al-Hidžr 9)

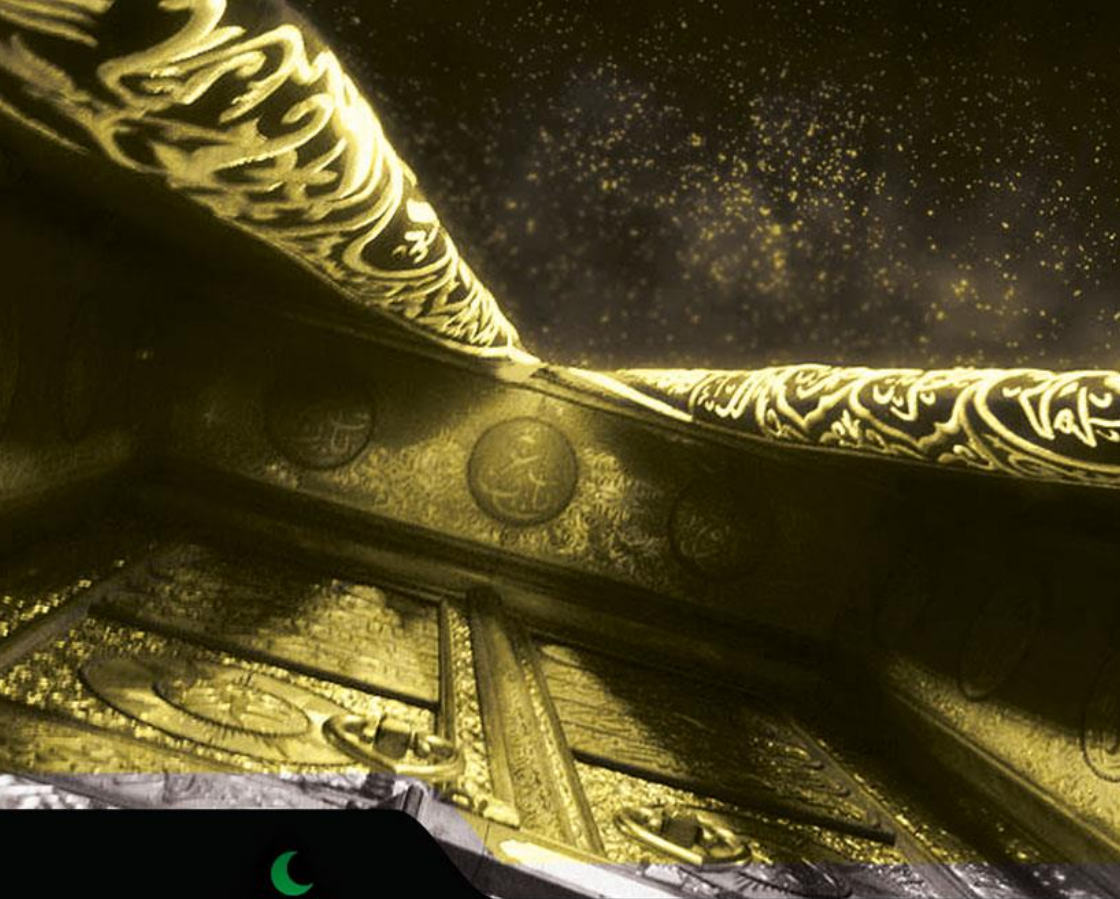
Kao sažetak ove knjižice bude govor Allahovog Poslanika neka je na njega Božiji mir i spas, koji objašnjava šta to znači željeti hajr (dobro) ljudima: **"Najdraži ljudi Allahu su najkorisniji narodu (od kojih narod najviše koristi ima). Najdraže djelo djelo Allahu jeste ona radost i veselje koju**

uneseš u nekog muslimana, ili da mu otkloniš neku nedaću i brigu, ili da otkloniš od njega glad (tj. da ga nahraniš), ili da mu podmiriš neki njegov dug. Da budem tu sa svojim bratom, koji je u potrebi i nedaći nekoj, draže mi je nego da provedem mjesec dana u i'tikafu u ovom mesdžidu (tj. Poslanikovoј džamiji u Medini). Ko suzbije svoju ljutnju i strpi se u momentima ljutnje, Allah će mu prikriti njegove mahane. A ko sakrije i neutrališe svoj bijes onda kada je u mogućnosti da ga ispolji, Allah će mu ispuniti srce zadovoljstvom na Sudnjem danu. Ko bude sa svojim bratom u nedaći i potrebi dok je ne stabilizira (tj. otkloni i neutrališe), Allah će stabilizirati i ojačati njegova stopala na Dan kada će stopala nestati i propasti. Doista loš ahlak (ponašanje) ništi djela kao što sirće kvari med.”⁷⁴

WWW.ISLAMLAND.COM

⁷⁴ Bilježe ga Taberani i Ebu Dunja, a šejh Albani ga je ocijenio vjerodostojnim u „Sahihul-džami“.

ISLAMILAND

GROW GOODNESS BY YOUR HAND

EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM